

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA KRAJINSKO ARHITEKTURO

Eva ZUPAN

**OBLIKOVANJE REPREZENTANČNEGA
ODPRTEGA PROSTORA LJUBLJANSKIH
POSLOVNIH STAVB**

DIPLOMSKODELO
univerzitetni študij

Ljubljana, 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA KRAJINSKO ARHITEKTURO

Eva ZUPAN

**OBLIKOVANJE REPREZENTANČNEGA ODPRTEGA
PROSTORA LJUBLJANSKIH POSLOVNIH STAVB**

DIPLOMSKODELO
univerzitetni študij

**DESIGNING REPRESENTATIVE OPEN SPACES
IN FRONT OF OFFICE BUILDINGS OF LJUBLJANA**

GRADUATION THESIS
University studies

Ljubljana, 2008

Diplomsko delo je zaključek univerzitetnega študija krajinske arhitekture.

Študijska komisija Oddelka za krajinsko arhitekturo je za mentorja diplomskega dela imenovala prof. Davorina Gazvodo in za recenzentko prof. Ano Kučan.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Davorin GAZVODA
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta,
Oddelek za krajinsko arhitekturo

Član: prof. dr. Ana KUČAN
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta,
Oddelek za krajinsko arhitekturo

Član: doc. dr. Nika KRAVANJA
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta,
Oddelek za krajinsko arhitekturo

Datum zagovora:

Naloga je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani obliki.

Eva Zupan

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

SD	Dn
DK	UDK 711.552:712.25(043.2)
KG	reprezentančni odprti prostor/poslovna stavba/Ljubljana
AV	ZUPAN, Eva
SA	GAZVODA, Davorin (mentor)
KZ	SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo
LI	2008
IN	OBLIKOVANJE REPREZENTANČNEGA ODPRTEGA PROSTORA LJUBLJANSKIH POSLOVNIH STAVB
TD	Diplomsko delo (univerzitetni študij)
OP	XII, 81, [8] str., 20 pregl., 77 sl., 3 pril., 28 vir.
IJ	sl
Jl	sl/en
AI	Naloga obravnava odprte reprezentančne prostore pred poslovnimi stavbami. V prvem delu sta s pomočjo primerov iz zgodovine in splošnega pregleda opredeljena glavna pojma <i>poslovna stavba</i> in <i>reprezentančni prostor</i> . Sledi splošna obravnava reprezentančnih poslovnih parterjev v kontekstu potreb uporabnika, kjer je predstavljena teza, da sodobni reprezentančni prostori ne morejo slediti klasičnim kanonom iz zgodovine, temveč morajo biti oblikovani s sodobnimi pristopi. Na oblikovanje obravnavanih prostorov vsekakor vpliva tudi prostorska umestitev stavbe in odprte površine. Naloga se osredotoča predvsem na ureditve v urbanih okoljih, ki s kakovostnimi in premišljenimi oblikovalskimi posegi postanejo pomemben del sistema javnih odrptih površin v mestu. Osrednji del naloge predstavlja analiza izbranega vzorca petindvajsetih ljubljanskih poslovnih stavb in njihovih odprtih prostorov. Na podlagi štirih skupin parametrov (lega in velikost, prostorska zgradba, parkiranje, uporabniki v prostoru) so predstavljeni rezultati in razprava ob analizi izbranega vzorca. V sklepnem delu je kot tipičen primer izpostavljen parter pred sedežem podjetja Telekom, za katerega je tudi predlagana zasnova ureditve zunanjih površin.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Dn

DC UDC 711.552:712.25(043.2)

CX representative space/office building/Ljubljana

AU ZUPAN, Eva

AA GAZVODA, Davorin (supervisor)

PP SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101

PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Landscape
Architecture

PY 2008

TI DESIGNING REPRESENTATIVE OPEN SPACES IN FRONT OF OFFICE
BUILDINGS OF LJUBLJANA

DT Graduation Thesis (University studies)

NO XII, 81, [8] p., 20 tab., 77 fig., 3 ann., 28 ref.

LA sl

AL sl/en

AB This thesis deals with representative open spaces in front of office buildings. In the first part, the central terms herein – *office building* and *representative space* – are defined through providing a broad overview and analysing examples from history. This is followed by a general discussion of representative office building outdoor grounds in the context of user needs, where the hypothesis that contemporary representative spaces cannot be designed in adherence to classical canons from history, but should also be designed using a contemporary approach, is presented. The location of an open space also plays an important role in creating its design. The thesis mainly focuses on their set-up in urban environments, where they can – by applying high quality and contemplated design approaches – become an important element in a broader public open spaces system of a city. The central part of the thesis consists of the analysis of the selected sample of twenty-five office buildings in Ljubljana with their adjacent open spaces. The presented results and the discussion that accompanies the analysis of the sample are based upon four groups of parameters – location and size, spatial arrangement, parking facilities, and users on the site. In conclusion, the outdoor grounds in front of Telekom headquarters are presented as a typical example of such an open space, and a solution for the design and arrangement of its outdoor areas are proposed.

KAZALO VSEBINE

	str.
Ključna dokumentacijska informacija	III
Key words documentation	IV
Kazalo vsebine	V
Kazalo preglednic	VIII
Kazalo slik	IX
Kazalo prilog	XII
1 UVOD	1
1.1 OPREDELITEV PROBLEMA	1
1.2 HIPOTEZE	1
1.3 NAMEN IN CILJI NALOGE	2
1.4 METODE DELA	2
2 ODPRTI REPREZENTANČNI POSLOVNI PROSTOR IN NJEGOVE ZAKONITOSTI	4
2.1 POSLOVNA STAVBA	4
2.2 REPREZENTANČNI PROSTOR	5
2.2.1 Uporabniki odprtega prostora poslovnih stavb	11
3 REPREZENTANČNI ODPRTI PROSTORI POSLOVNIH STAVB V KONTEKSTU MESTNEGA JAVNEGA PROSTORA	13
3.1 RAZLIČNI PROSTORSKI KONTEKSTI UMESTITVE POSLOVNIH STAVB IN NJIHOVIH ODPRTIH PROSTOROV	13
3.2 ODPRTI MESTNI PROSTORI MED JAVNIM IN ZASEBNIM	16
4 ANALIZA STANJA REPREZENTANČNIH ODPRTIH PROSTOROV POSLOVNIH STAVB NA PRIMERU LJUBLJANE	18
4.1 METODOLOGIJA	18
4.1.1 Izbor vzorca	19
4.1.2 Parametri za analizo	21
4.1.2.1 Parametri za 1. skupino 'lega in velikost'	22
4.1.2.2 Parametri za 2. skupino 'prostorska zgradba'	23

4.1.2.3 Parametri za 3. skupino 'parkiranje'	24
4.1.2.4 Paramteri za 4. skupino 'uporabniki'	25
4.2 ANALIZA IZBRANEGA VZORCA	28
4.2.1 Ureditev pred JP Vodovod – Kanalizacija	29
4.2.2 Ureditev pred Mercatorjevo stolpnico,	30
4.2.3 Ureditev med dvojčkomStekleni dvor,	31
4.2.4 Ploščad med stolpnico WTC in stavbo SMELT,	32
4.2.5 Ureditev pred vhodom stavbe SMELT,	33
4.2.6 Ureditev pred poslovno stavbo ACH,	34
4.2.7 Ureditev pred Petrolovo stolpnico,	35
4.2.8 Ploščad pred poslovnim centrom Slovenijales,	36
4.2.9 Ureditev pred poslovno stavbo Lesnine	37
4.2.10 Ureditev med poslovnima stavbama Delo in IMP,	38
4.2.11 Ureditev pred sedežem Mobitela,	39
4.2.12 Ureditev pred Gospodarsko zbornico Slovenije	40
4.2.13 Ureditev okrog poslovne stolpnice BTC City	41
4.2.14 Ureditev ob Zelenem trikotniku	42
4.2.15 Ureditev ob stolpnici Emona	43
4.2.16 Ureditev ob Megacenteru	44
4.2.17 Ureditev vstopne ploščadi sedeža podjetja Lek	45
4.2.18 Ureditev ob OE Ljubljana Zavarovalnice Triglav	46
4.2.19 Ploščad pod stavbo Eurocenter in stolpnico S2	47
4.2.20 Poslovno-trgovski kompleks Na trgu	48
4.2.21 Ploščad za poslovno hišo Lev	49
4.2.22 Ureditev pred sedežem Telekoma Slovenije	50
4.2.23 Ploščad pred poslovno stolpnico Metalke	51
4.2.24 Ureditev pred sedežem NLB na Trgu republike	52
4.2.25 Ureditev ob poslovnem centru Langusova,	53
5 REZULTATI IN RAZPRAVA	54
5.1 LEGA IN VELIKOST	54
5.2 PROSTORSKA ZGRADBA	57
5.3 PARKIRANJE	60

5.4	UPORABNIKI	62
5.5	SKLEPI	67
5.5.1	Odprta površina pred poslovno stavbo v urbanem okolju s potencialom za razvoj v kvalitetno javno površino	68
5.5.2	Odprta površina pred poslovno stavbo izven mestnega središča z brezizrazno zasnovo	69
5.5.3	Odprta površina pred poslovno stavbo izven mestnega središča z reprezentančno ureditvijo formalne oz. vizualne narave	70
6	IZBOR IN PREDLOG ZA UREDITEV IZBRANEGA OBMOČJA	71
7	ZAKLJUČEK	76
8	POVZETEK	77
9	VIRI IN LITERATURA	78
9.1	CITIRANI VIRI	78
9.2	DRUGI VIRI	81
	ZAHVALA	
	PRILOGE	

KAZALO PREGLEDNIC

	str.
Preglednica 1: Skupine parametrov in njihove vrednosti	21
Preglednica 2: Parametri za 1. skupino "lega in velikost"	22
Preglednica 3: Parametri za 2. skupino "prostorske zgradba"	23
Preglednica 4: Parametri za 3. skupino "parkiranje"	24
Preglednica 5: Parametri za 4. skupino "uporabniki v prostoru"	25
Preglednica 6: Rezultati glede na parameter "lega odprtega prostora glede na stavbo"	54
Preglednica 7: Rezultati glede na parameter "stik ureditve s cesto"	54
Preglednica 8: Rezultati glede na parameter "vzpostavljjanje odnosa z ureditvijo cestnega profila"	54
Preglednica 9: Rezultati glede na parameter "velkost odprtega prostora"	54
Preglednica 10: Pojavnost različnih elementov v prostorskih strukturah vzorca	57
Preglednica 11: Rezultati glede na parameter "kompozicijsko načelo"	57
Preglednica 12: Rezultati glede na parameter "možnost parkiranja"	60
Preglednica 13: Rezultati glede na parameter "vpliv parkirnih površin na reprezentančno ureditev"	60
Preglednica 14: Rezultati glede na parameter "prisotnost podzemne garaže oz. podhoda pod odprtim prostorom"	60
Preglednica 15: Rezultati glede na parameter "spodbujanje k uporabi"	62
Preglednica 16: Rezultati glede na parameter "prisotnost gostinske ponudbe"	62
Preglednica 17: Rezultati na parameter "prisotnost javnih programov v bližini"	62
Preglednica 18: Rezultati glede na parameter "prisotnost drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v poslovni stavbi"	62
Preglednica 19: Rezultati glede na "vzdrževanje odprtega prostora"	62
Preglednica 20: Rezultati glede na "preglednost in jasno nakazovanje vhoda"	63

KAZALO SLIK

	str
Slika 1: Tržna stavba, Amsterdam na Nizozemskem	6
Slika 2: Salines de Chaux, Besançon, Francija	7
Slika 3: Cukrarna z jasno vidnim dvoriščem in zelenimi površinami ob objektih	8
Slika 4: Pivovarna Union	9
Slika 5: Miselni vzorec ambientalnih sporočil	12
Slika 6: Marine Midland Bank Plaza	16
Slika 7: Levi's Plaza	16
Slika 8: IBM Plaza	15
Slika 9: Seagram Building Plaza	15
Slika 10: Legenda shem v analizi	28
Slika 11: Shema ureditve pred JP Vodovod - Kanalizacija	29
Slika 12: Fotografija ureditve pred JP Vodovod – Kanalizacija	29
Slika 13: Shema ureditve pred Mercatorjevo stolpnico	30
Slika 14: Fotografija ureditve pred Mercatorjevo stolpnico	30
Slika 15: Shema ureditve med dvojčkom Stekleni dvor	31
Slika 16: Fotografija ureditve med dvojčkom Stekleni dvor	31
Slika 17: Shema ploščadi med stolpnico WTC in stavbo SMELT	32
Slika 18: Fotografija ploščadi med stolpnico WTC in stavbo SMELT	32
Slika 19: Shema ureditve pred vhodom stavbe SMELT	33
Slika 20: Fotografija ureditve pred vhodom stavbe SMELT	33
Slika 21: Shema ureditve pred poslovno stavbo ACH	34
Slika 22: Fotografija ureditve pred poslovno stavbo ACH	34
Slika 23: Shema ureditve pred Petrolovo stolpnico	35
Slika 24: Fotografija ureditve pred Petrolovo stolpnico	35
Slika 25: Shema ploščadi pred poslovnim centrom Slovenijales	36
Slika 26: Fotografija ploščadi pred poslovnim centrom Slovenijales	36
Slika 27: Shema ureditve pred poslovno stavbo Lesnine	37
Slika 28: Fotografija ureditve pred poslovno stavbo Lesnine	37
Slika 29: Shema ureditve med poslovnima stavbama Delo in IMP	38
Slika 30: Fotografija ureditve med poslovnima stavbama Delo in IMP	38

Slika 31: Shema ureditve pred sedežem Mobitela	39
Slika 32: Fotografija ureditve pred sedežem Mobitela	39
Slika 33: Shema ureditve pred Gospodarsko zbornico Slovenije	40
Slika 34: Fotografija ureditve pred Gospodarsko zbornico Slovenije	40
Slika 35: Shema ureditve okrog poslovne stolpnice BTC City	41
Slika 36: Fotografija ureditve okrog poslovne stolpnice BTC City	41
Slika 37: Shema ureditve ob Zelenem trikotniku	42
Slika 38: Fotografija ureditve ob Zelenem trikotniku	42
Slika 39: Shema ureditve ob stolpnici Emona	43
Slika 40: Fotografija ureditve ob stolpnici Emona	43
Slika 41: Shema ureditve ob Megacentru	44
Slika 42: Fotografija ureditve ob Megacentru	44
Slika 43: Shema ureditve vstopne ploščadi sedeža podjetja Lek	45
Slika 44: Fotografija ureditve vstopne ploščadi sedeža podjetja Lek	45
Slika 45: Shema ureditve ob OE Ljubljana Zavarovalnice Triglav	46
Slika 46: Fotografija ureditve ob OE Ljubljana Zavarovalnice Triglav	46
Slika 47: Shema ploščadi pred stavbo Eurocenter in stolpnico S2	47
Slika 48: Fotografija ploščadi pred stavbo Eurocenter in stolpnico S2	47
Slika 49: Shema ureditve poslovno-trgovskega kompleksa Na trgu	48
Slika 50: Fotografija ureditve poslovno-trgovskega kompleksa Na trgu	48
Slika 51: Shema ploščadi za poslovno hišo Lev	49
Slika 52: Fotografija ploščadi za poslovno hišo Lev	49
Slika 53: Shema ureditve pred sedežem Telekom Slovenije	50
Slika 54: Fotografija ureditve pred sedežem Telekom Slovenije	50
Slika 55: Shema ploščadi pred poslovno stolpnico Metalke	51
Slika 56: Fotografija ploščadi pred poslovno stolpnico Metalke	51
Slika 57: Shema ureditve pred sedežem NLB na Trgu republike	52
Slika 58: Fotografija ureditve pred sedežem NLB na Trgu republike	52
Slika 59: Shema ureditve ob poslovnem centru Langusova	53
Slika 60: Fotografija ureditve ob poslovnem centru Langusova	53
Slika 61: Profil Verovškove ceste	56
Slika 62: Profil Šmartinske ceste	56

Slika 63: Profil Dunajske ceste	56
Slika 64: Prazna ploščad pred vhodom v poslovno hišo Lev	58
Slika 65: Fasada poslovne hiše Lev iz križišča Gosposvetske in Tivolske	58
Slika 66: Mrežna kompozicija ploščadi med WTC in stavbo SMELT	59
Slika 67: Osna simetrija ureditve pred Zavarovalnico Triglav	59
Slika 68: Na ploščadi pred sedežem Telekomu parkirišča segajo prav do vhoda, reprezentančne ureditve zaradi parkirne površine sploh ni	61
Slika 69: Prazne klopi v monumentalni ureditvi pred stolpnico BTC City	63
Slika 70: Ureditev pred sedežem NLB na Trgu republike je zaradi lokacije ena redkih iz vzorca, za katero lahko trdimo, da je vedno polna ljudi	64
Slika 71: Ploščad pred poslovno stavbo Metalke sameva kljub gostinski ponudbi	65
Slika 72: Razkošen strešni atrij Gospodarske zbornice Slovenije ni namenjen vsakdanjim obiskovalcem	66
Slika 73: Ploščad pred Metalko kot tipičen primer odprte površine pred poslovno stavbo s potencialom za razvoj v kvalitetno javno površino	68
Slika 74: Ureditev pred Petrolovo stolpnico kot tipičen primer površine pred poslovno stavbo izven mestnega središča z brezizrazno zasnovo	69
Slika 75: Vstopna ploščad Leka kot tipičen predstavnik odprte površine pred poslovno stavbo izven mestnega središča z reprezentančno ureditvijo formalne oz. vizualne narave	70
Slika 76: Prikaz umestitve obravnavanega območja sedeža Telekomu	71
Slika 77: Koncept predlagane rešitve za ureditev okolice sedeža Telekomu	73

KAZALO PRILOG

PRILOGA A: Seznam okrajšav za prilogo B

PRILOGA B: Tabelarični prikaz rezultatov analize posameznih parametrov

PRILOGA C: Popisni list

1 UVOD

Oblikovanje reprezentančnih odprtih površin poslovnih stavb je le redko obravnavana tematika v revijah, literaturi in krajinski arhitekturi nasploh, kar se je izkazalo že takoj v začetni fazi priprav na pisanje diplomske naloge. Na voljo je namreč cela množica člankov o posameznih primerih tovrstnih ureditev predvsem iz tujine, toda splošnega pregleda in poglobitve v tematiko na teoretski ravni skoraj ni moč zaslediti. Naslovna tema diplomske naloge obravnava razmeroma specifične nove tipe odprtih prostorov, ki jih očitno teoretske študije še ne zajemajo v svojo obravnavo. Vsaj v Sloveniji na prvi pogled tudi ne obstaja mnogo primerov dobre prakse. Morda gre skopo obravnavo v literaturi pripisati specifičnim lastnostim sodobnih poslovnih reprezentančnih ureditev, saj te nastajajo tako v okviru javnega, kot tudi zasebnega prostora in mnogokrat nosijo lastnosti obojih, kar utegne biti za analizo težavno.

Diplomska naloga se skuša dotakniti različnih vidikov oblikovanja odprtih reprezentančnih površin pred poslovnimi stavbami – opredeliti ključne pojme, razčleniti razvoj skozi zgodovino, analizirati stanje na primeru Ljubljane ter analizo strniti v smiselne in uporabne zaključke.

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Uspešna in poznana podjetja se vse bolj zavedajo pomena vizualnih sporočil, ki jih prek najrazličnejših medijev posredujejo javnosti. Najpogostejše in vseprisotne so njihove grafične podobe, logotipi, znaki izdelkov, reklame ipd. Vse pogostejše je moč opaziti preudarno vlaganje v zunanji videz in kakovostno arhitekturo svojih poslovnih stavb. Zdi se, da bi že ob vsakdanjem prehodu skozi Ljubljano le težka enako trdili tudi za urejen videz zunanjih reprezentančnih odprtih površin pred poslovnimi stavbami. Urejeni parterni prostori v območjih poslovnih stavb bi po vzoru prakse v tujini lahko tudi v slovenski prestolnici pripomogli k večji prepoznavnosti podjetij samih, boljšemu počutju zaposlenih oz. obiskovalcev in k bogatejšemu sistemu javnih odprtih površin v mestu.

1.2 HIPOTEZE

V luči opredeljenega problema diplomska naloga temelji na naslednjih treh hipotezah:

- odprti reprezentančni prostor poslovnih stavb v urbanem okolju je poseben tip oblikovanega odprtega prostora z lastnimi oblikovnimi zakonitostmi, ki so odvisne od lege

prostora, različnih skupin uporabnikov, ki se v prostoru zadržujejo in od sporočila, ki ga želi podjetje posredovati javnosti,

- kakovostno in opazno urejanje odprtih reprezentančnih površin pred poslovnimi stavbami v Ljubljani je redko, če pa tovrstne površine obstajajo, so oblikovane neustrezno in ne izrabljajo vseh svojih potencialov,

- ustrezno oblikovane odprte površine poslovnih stavb bi lahko v urbanem tkivu Ljubljane močno doprinesle k sistemu mestnih odprtih površin in njihovi vlogi med različnimi uporabniki, saj po eni strani predstavljajo podjetje, po drugi pa soustvarjajo javni mestni prostor.

1.3 NAMEN IN CILJI NALOGE

Naloga se ukvarja z odprtimi reprezentančnimi prostori pred poslovnimi stavbami na dveh ravneh: na ravni sporočilnosti podjetja preko odprtega prostora in na ravni vpetosti obravnavanega reprezentančnega poslovnega prostora v širšo mrežo javnih mestnih prostorov.

Cilji diplomske naloge so:

- splošen pregled in definicija odprtega reprezentančnega prostora pred poslovno stavbo,
- inventarizacija, pregled in ovrednotenje izbranih reprezentančnih prostorov ljubljanskih poslovnih stavb,
- izbor tipičnega primera ureditve odprtega prostora pred poslovno stavbo v Ljubljani in predlog za njegovo ureditev.

1.4 METODE DELA

Naloga je v kontekstu metodologije v grobem sestavljena iz treh delov. Prvi del predstavlja splošna razprava o urejanju odprtih prostorov pred poslovnimi stavbami, ki temelji na pregledu različnih virov in literature.

V drugem delu sledi analiza stanja odprtih reprezentančnih prostorov na primeru Ljubljane. Zaradi kompromisa med časom za opravljanje analize in željeno natančnostjo pridobljenih rezultatov je bil odbran vzorec 25ih stavb (polovica predpostavljene celotne populacije), opravljeni so bili terenski ogledi, popisi, fotografitanje in skiciranje. Na podlagi

pridobljenih rezultatov je bila s pomočjo analize predhodno postavljenih kriterijev ugotovljen način tipičnega urejanja odprtega prostora poslovnih stavb v Ljubljani in ovrednoteno njeno stanje. Naloga se v želji po prepoznavanju najrazličnejših potencialov za urejanje odprtih površin pred poslovnimi stavbami v urbanem okolju namenoma ne ukvarja z lastništvom zemljišč obravnavanih ureditev.

V zadnjem delu je kot rezultat predhodnega analitičnega dela predlagana konkretna zasnova enega izmed obravnavanih primerov odprtih prostorov.

2 ODPRTI REPREZENTANČNI POSLOVNI PROSTOR IN NJEGOVE ZAKONITOSTI

Obravnavana tematika diplomske naloge se ukvarja s prepletom lastnosti in značilnosti dveh pojmov, ki ju je potrebno natančneje razčleniti – gre za *poslovno stavbo* in *reprezentančni prostor*.

2.1 POSLOVNA STAVBA

Poslovna stavba je poseben tip objekta s svojimi zakonitostmi, ki se je zaradi industrijske revolucije in njenih posledic v 19. stoletju ter sprememb tržnih zakonitosti v 20. stoletju začel razvijati predvsem iz upravnih stavb proizvodnih obratov.

Za upravljanje posla v sorazmerno majhnem krogu vsakodnevnega trgovanja in prodaje izdelkov, ki so nastajali v predindustrijski dobi delavnic in manufaktur, so lahko skrbeli lastniki sami. S hitrim razvojem avtomatizirane proizvodnje po industrijski revoluciji, pa se tako način poslovanja kot tudi življenje samo začne spreminjati. Pojavijo se prve tovarne, ki sčasoma postajajo vedno večje in bolj kompleksne. Svojo vizualno in socialno strukturo spreminjajo tudi mesta. V zgodnjem kapitalističnem obdobju je močno prisotna socialna segregacija, ki se vedno bolj odraža tudi na prostorskem nivoju. Košir jo opiše takole: "Razredna struktura družbe se odzrcali v surovem realizmu funkcionalne polariziranosti prostora v udobno življenjsko okolje buržoazije in v bedne četrti proletariata, ki životari med lastnikovo tovarno in kasarno najemniških stanovanj" (Košir, 1993: 218).

Šele na podlagi delavskega gibanja, ki se v 19. stoletju razvije kot odgovor na mizerne življenjske razmere nižjih slojev prebivalstva in z nastopom novih družbenih sprememb po 2. svetovni vojni, kot so razvijajoče se potrošništvo, novi načini zaposlovanja in preživljanja prostega časa, zaposlovanje žensk, nove informacijske tehnologije predvsem pa hiter razvoj trga in množica novonastajajočih podjetij, se začne spreminjati tudi odnos do urejanja razmer na delovnih mestih.

S širjenjem in modernizacijo tovarn se povečuje potreba po poslovni administraciji. Podjetja množično zaposlujejo ljudi, ki niso več zgolj fizična delovna sila. Upravne stavbe se začenjajo močneje razločevati od proizvodnih poslopij, zato na tem mestu lahko začnemo govoriti o današnjem tipu poslovnega prostora, ki v želji po svoji prepoznavnosti in identiteti postane "izložbeno okno" celotnega podjetja. Zunanje površine začenjajo

prevzemati reprezentativno funkcijo, ki na eni strani skupaj z arhitekturo "pripovedujejo" zgodbo podjetja, na drugi strani pa skrbijo za večjo kakovost bivanja uslužbencev na delovnem mestu.

Skozi čas - in mnogokrat tudi danes - stojijo prostori poslovanja, prodaje in proizvodnje na isti lokaciji in je njihove prostore (zunanje in notranje) včasih praktično nemogoče obravnavati ločeno. Vseeno se naloga skuša osredotočiti zgolj na poslovne prostore v "pravem" pomenu besede. Za potrebe diplomske naloge je zato uporabljena definicija poslovne stavbe načrtana sledeče:

Poslovna stavba obsega prostore, kjer ima svoje mesto vodstvo in uprava oz. administracija podjetja. Navadno so poslovne stavbe ločene od prostorov proizvodnje, razvoja in prodaje, kar pa ne velja nujno tudi za prostore, kjer potekajo stiki s strankami, poslovnimi partnerji ipd. Ker gre praviloma za sedeže podjetij, poslovne stavbe s svojim videzom, ureditvijo in lokacijo predstavljajo celotno podjetje.

2.2 REPREZENTANČNI PROSTOR

Vsebinska opredelitev besede "reprezentativen" oz. "reprezentančen" se po Slovarju slovenskega knjižnega jezika glasi:

reprezentativen -vna -o prid. (i)

ki v najvišji meri posreduje lastnosti, značilnosti koga, česa: ti podatki so reprezentativni; za razstavo so izbrali po eno reprezentativno delo znanih slikarjev

/ knjiž. anketirati reprezentativno skupino prebivalstva *vzorčno, tipično*

/ knjiž. reprezentativna knjižna izdaja - *razkošna*; reprezentativna večerna obleka - *izbrana, boljša*; na tak sestanek bi morali poslati kako bolj reprezentativno osebnost - *pomembno, ugledno*; reprezentativna stavba - *veličastna, mogočna* (SSKJ, 1995: 1160)

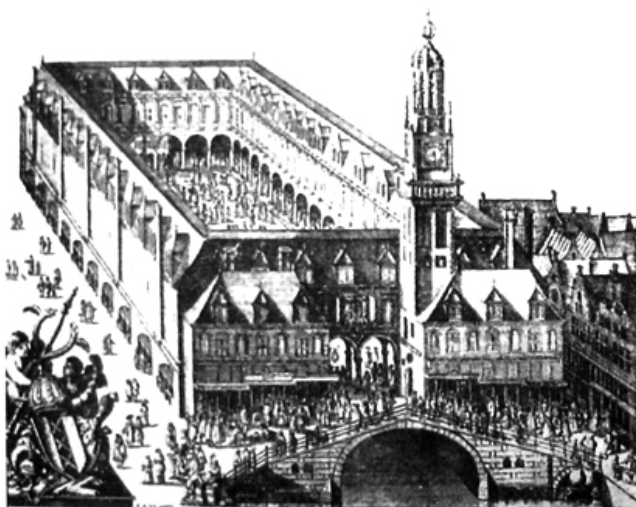
Ko govorimo o besedni zvezi reprezentančni prostor, bi morali v mislih imeti vse navedene pomene besede. Zaradi pogostih in močnih asociacij na baročne vrtove in absolutistične ureditve nasploh se prepogosto omejimo zgolj na zadnjo različico s konotacijami, kot so razkošno, izbrano, boljše, pomembno, ugledno, veličastno in mogočno. Skozi zgodovino se je razvilo mnogo tipov reprezentančnih prostorov – od državniških oz. protokolarnih do religioznih, kraljevih, institucionalnih, mestnih itd. in lahko bi trdili, da vsi tudi zares odražajo mogočnost, monumentalnost, vplivnost in moč. Tovrstni prostori praviloma ležijo

ob zgodovinsko pomembnih objektih s spoštovanja vredno tradicijo in so posledično tudi oblikovani v skladu z duhom časa, v katerem so nastali.

Danes bi lahko z izrazom "reprezentančni prostor" v kontekstu urbanega okolja in njegovega razvoja skozi zgodovino zaznamovali predvsem dva tipa ureditev: odprte prostore, ki se uporabljajo v protokolarne oz. državniške namene ter izbrano oblikovane in vzdrževane mestne ureditve oz. ugledne predele. Unetičeva (2007) z analizo in primerjavo ugotavlja, da tovrstne reprezentančne zasnove v splošnem kažejo veliko podobnosti v oblikovanju prostora (osne zasnove, večje tlakovane površine, klasični elementi – konjeniški kipi in vertikalni poudarki), kar nakazuje na izrazni jezik klasicizma.

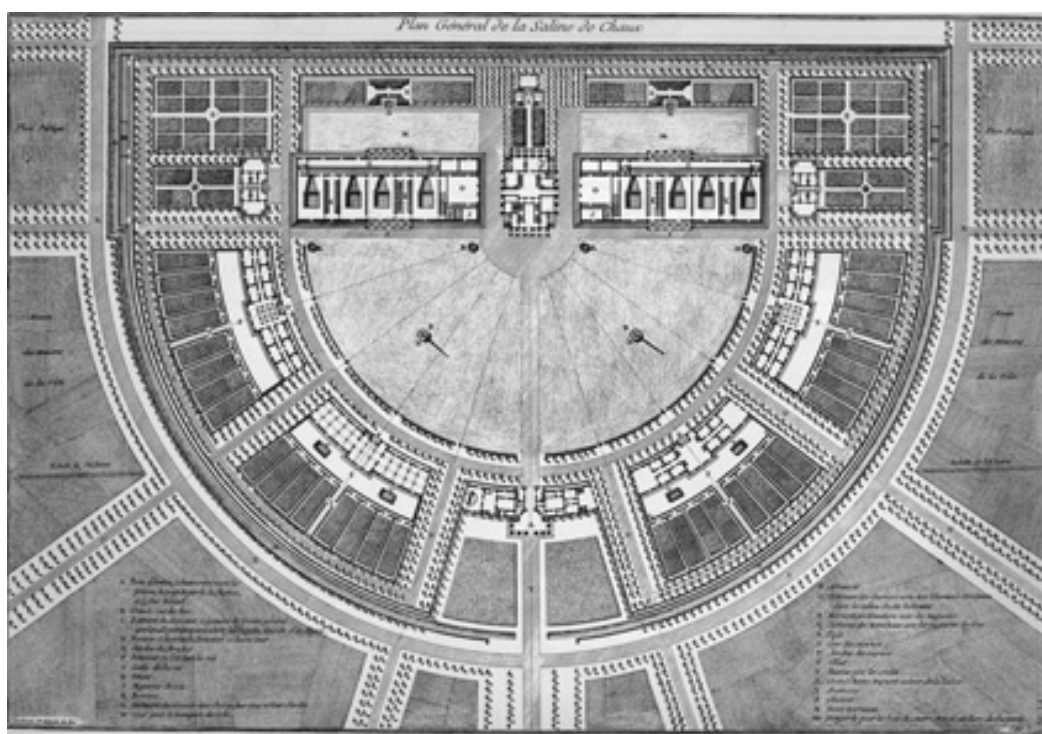
Kljub temu, da klasicistične in monumentalne reprezentativne ureditve niso tipičen primer urejanja zunanjih prostorov poslovnih stavb, vseeno velja omeniti nekaj zanimivih primerov iz zgodovine:

V državah z razvitejšim gospodarstvom (Italija, Nizozemska in Belgija, Nemčija, Anglija) so se v poznem 16. stoletju pojavile prve - od cerkve neodvisne - banke in borze. V mestu Bruges (današnja Belgija) je trgovanje dobilo svoje mesto na trgu z imenom 'Place de la Bourse' ob hiši družine van der Beursse, po katerih je borza pravzaprav dobila ime. Sloviti flamski trgovci so posle sklepali v mestnih tržnih stavbah. V Antwerpnu in Amsterdamu je tedanja tržna stavba (angl. stock exchange) izoblikovala svojo tipično strukturo – pravokotno zasnovan objekt z odprtim notranjim dvoriščem, ki je obdano s pokritimi arkadnimi hodniki. Podobno zasnovo je povzel tudi leta 1565 zgrajeni sloviti londonski trgovski center t.i. Royal Exchange (Pevsner, 1997).

Slika 1: Tržna stavba, Amsterdam na Nizozemskem (Pevsner, 1997: 190)

Med bolj zanimivimi je nedvomno tudi ena zgodnejših utopičnih zamisli teoretskega modela industrijskega mesta kraljeve tovarne soli v bližini mesta Besançon v vzhodni Franciji (Salines de Chaux). Njen avtor, francoski arhitekt Claude Nicolas Ledoux, si je zamislil tovarniški kompleks v polkrožni obliki, ki naj bi odseval hierarhično organizacijo poteka pridelave soli. V sredo je postavljeno domovanje lastnika, na levo in desno se širijo proizvodni obrati, na polkrožni obod so nanizana domovanja delavcev. Celoten kompleks je zgrajen v izrazitem neoklasicističnem slogu. Pompozna osna zasnova razkriva bogato okrasje, ki govori Rousseaujevo zgodbo o razmerju med prvinskimi silami narave in človekovim genialnim razumom. Na sliki je jasno prepoznavna reprezentativna poteza velikega tlakovanega dvorišča, zelenih površin in drevorednih potez, vse podrejeno "njenemu veličanstvu" – tovarni soli (Pevsner, 1997).

Slika 2: Salines de Chaux, Besançon, Francija (Pevsner, 1997: 283)

V zgodovinskem kontekstu velja omeniti tudi nekaj domačih primerov. S prihodom železnice v 19. stoletju so v Ljubljani propadle mnoge obrtne delavnice in manufakture. Pojavila so se prva industrijska in trgovska središča, ki so vplivala tudi na urbanistično strukturo mest. Tako kot je industrija vplivala na rast in razvoj novih naselij in mestnih četrti, sta tudi mesto in meščanska arhitektura pustila pečat na razvoju industrijske gradnje. Novogradnje industrijskih kompleksov so se tlorisno pogosto prilagajale že obstoječi ulični mreži in se navzven vanjo povsem vpenjale.

"Ob ulično linijo postavljeni reprezentativni upravni, oziroma upravno – stanovanjski objekti se niso razlikovali od sosednje meščanske arhitekture, proizvodni objekti so bili umaknjeni v notranjost parcel" (Mihelič, 2002: 14). Ker je 'utilitarna arhitektura na zunaj povzemala tako stilske značilnosti dobe in okolja, kot tudi karakteristike okolja v katerega je bila postavljena' (Mihelič, 2002: 20) – se je podobno dogajalo tudi z zunanjimi površinami okrog kompleksov. Miheličeva (2002: 14) kot značilnost industrijske gradnje 19. stol. posebej poudarja skrb za ureditev zunanjih površin: 'zasaditveni načrti so redno spremljali arhitekturne načrte, izdelani naj bi celo bili enako skrbno kot za mestne parke. "

Kot primere navaja naslednje objekte:

Cukrarna (letnica izgradnje 1828, po požaru 1858 ponovno pozidana) – "Po načrtih je tovarniški kompleks obsegal vrsto poslopij, ki so bila med seboj povezana v obliki črke U ... / ... sicer pa je bil notranji del parcel zasajen kot park in je segal do zemljiških parcel na Poljanski cesti" (Mihelič, 2002: 56).

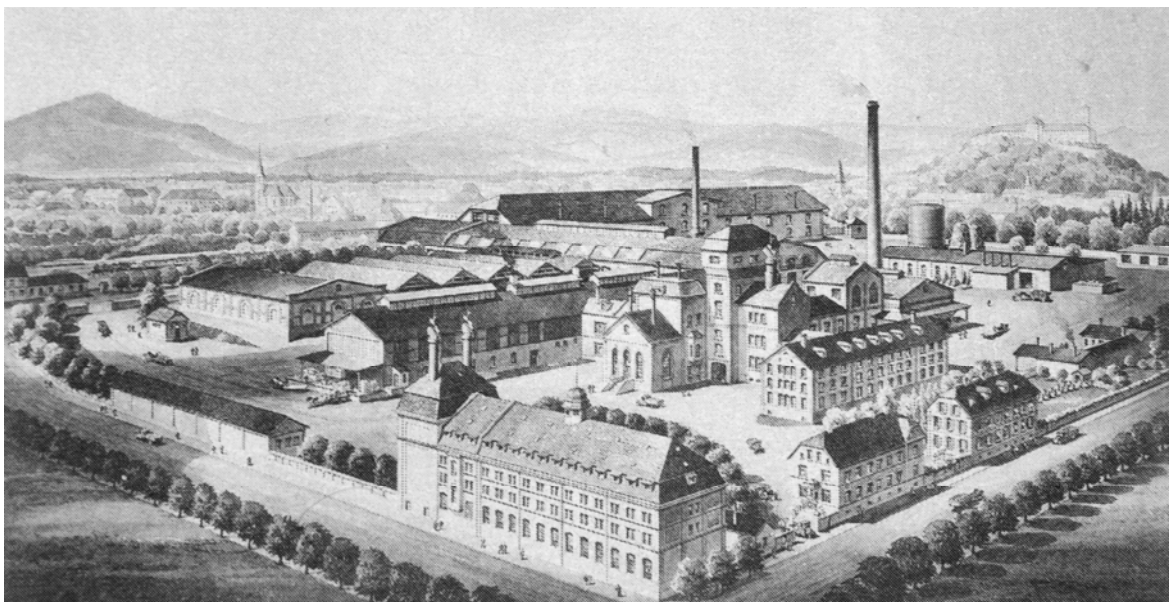

Slika 3: Cukrarna z jasno vidnim dvoriščem in zelenimi površinami ob objektih (Mihelič, 2002: 56)

Tobačna tovarna (letnica izgradnje 1890) – "Prostorska zasnova tovarniškega kompleksa in tovarniška arhitektura sta bili popolnoma podrejeni meščanskemu okolju. Paviljonski koncept zazidave s poslopji, postavljenimi vzporedno in pravokotno na Tržaško cesto, niz reprezentativnih objektov ob Tržaški, parkovno obdelan prostor in med njimi ograja iz kakovostnega železa v ulični liniji, vse to so bili tipični atributi novih mestnih četrti, reguliranih v zadnji četrtini 19. stoletja" (Mihelič, 2002: 75).

Ljubljanska Mestna elektrarna (letnica izgradnje 1898)– "Ob Kotnikov ulici je bil v sklopu elektrarne urejen vrt, ki so ga leta 1900 obdali z litoželezno ograjo" (Mihelič, 2002: 91).

Pivovarna Union oz. družba Bratje Kozler (letnica izgradnje 1867, dozidave 1873, 1898 in 1923) – "Najstarejše jedro pivovarniškega kompleksa je obsegalo objekte sladarne, varilnice, filtracije in polnilnice, smolarne in sodarne ter skladišča in pomožne objekte. Objekti so bili postavljeni vzporedno s Celovško cesto, vendar od nje umaknjeni na sredino parcele. Med seboj so bili povezani s prečnim traktom, ki je v pritličju prehodni, pokrit s križnim obokom. Ob Celovski cesti sta bila upravno poslopje in vratarnica, sicer pa je bil cel kompleks od ceste ločen z ograjo, za katero je bil urejen park" (Mihelič, 2002: 62).

Slika 4: Pivovarna Union (Mihelič, 2002: 31)

Zgodnja tovarniška arhitektura pri nas je bila pogosto podvržena oblikovnim zakonitostim tedanjega stila. Pri nas so bili proizvodni objekti najpogosteje projektirani po zgledih avstro-ogrske meščanske arhitekture, zato gre tam iskati tudi prave razloge za umeščanje in oblikovanje zunanjih površin okrog njih. Ker so bili v sklop tovarniškega kompleksa pogosto vključeni tudi bivalni prostori lastnika, so zunanje ureditve predvsem prevzemale funkcijo vrta meščanskih hiš in vil, ali pa služile zgolj estetskemu namenu.

Večina zgoraj opisanih reprezentančnih ureditev temelji na družbeno-političnih razmerah in umetnostnih kanonih specifičnega zgodovinskega obdobja. Kot je bilo že omenjeno, moderne poslovne stavbe navadno ne nosijo tolikšnega zgodovinskega in družbenopolitičnega naboja, da bi bilo zanje smiselno urejati takšne klasične ureditve. Zato

je na mestu vprašanje, ali je reprezentančen prostor v svojem bistvu tudi nujno monumentalen in ali se reprezentančnost lahko v prostorskem smislu kaže tudi z drugačnimi oblikovalskimi prijemi. Težko bi namreč trdili, da velikopotezne, klasicistično navdahnjene oblikovalske zasnove v prostorskem smislu "v kar najvišji možni meri posredujejo lastnosti" sodobnih podjetij. Dandanes se marketinška filozofija oz. sporočilnost podjetij na ravni zunanje podobe trudi preseči zgolj jasno sporočilo o vplivnosti, moči in finančni uspešnosti.

V zadnjih petdesetih letih 20. stoletja se poslovne organizacije zaradi nenehnega razvoja na področju tehnologije, vlaganj v raziskave in inovativnih pristopov k trženju soočajo z vse večjo prenasičenostjo trga. Izziv prepoznavnosti in konkurenčnosti pripelje mnoge do tržne strategije, ki jo strokovnjaki danes imenujejo koncept korporacijske znamke, angl. corporate brand. Pri uvajanju korporacijske znamke gre za trženje organizacije oz. podjetja kot blagovne znamke, odražanje vrednot, ugleda in vizije celotnega podjetja. Mnogokrat se v kontekstu razčlenjevanja koncepta korporativne znamke med orodji ustvarjanja identitete in ugleda poleg imena, celostne grafične podobe, uniform, sloganov, izdelkov, storitev, vedenja zaposlenih itd., navaja tudi opremo, arhitekturo in zunanjo ureditev poslovnih stavb (Vraničar, 2007). Ustvarjanje korporativne identitete ima močen vpliv na vlogo in oblikovanje zunanjih predstavitvenih znakov podjetja, torej tudi na arhitekturo in krajinsko arhitekturo.

V zgodnjem času podjetništva je proizvodnjo in izdelke poosebljal lastnik podjetja. Prepoznavnost izdelkov je praviloma v zadostni meri zagotavljalo njegovo ime, zato so vse reprezentativne prostorske entitete praviloma služile le njegovemu zasebnemu ugodju in vzdrževanju njegovega družbenega položaja. Ustvariti si priznano ime in z njim uživati družbeni ugled je že od nekdaj pomenilo tudi pravico do prostorov reprezentančne narave. Z uveljavljanjem korporativne identitete pa ime ne predstavlja več samo posameznika, temveč vso proizvodnjo, izdelke in filozofijo podjetja. Zato reprezentativni izraz ne more biti več omejen zgolj na osebno domovanje lastnika. Tako kot vsakršno sporočilo, ki ga podjetje posreduje v javnost, postane tudi arhitekturno in krajinsko-arhitekturno oblikovanje poslovne stavbe predmet promocije in prepoznavnosti ter kot tako del dodane vrednosti in tržne strategije. Frejeva (2001:118) celo ugotavlja, da je danes oblikovanje zelenih površin v kontekstu poslovne gradnje pogosto obravnavano celo kot "eden najbolj ekonomičnih in učinkovitih načinov promoviranja visokokvalitetnega imidža".

V okviru oblikovanja odprtih površin pred poslovnimi stavbami se torej osnovni reprezentativni funkciji, ki deluje kot privilegij, upravičen z visokim družbenim ugledom oz. stabilnostjo in donosnostjo poslovanja, ob bok postavi še funkcija enega mnogih gradnikov tržne prepoznavnosti. Zato tovrstni prostori ne smejo biti oblikovani zgolj po načelih klasičnih reprezentančnih ureditev, temveč morajo odgovarjati na sodobne izzive oblikovanja poslovne identitete in zahteve različnih uporabnikov. Poslovni prostori – tako zunanji kot notranji – so namreč tudi delovno okolje za mnoge zaposlene. In prav v odnosu do njih se pogosto kaže poseben segment identitete podjetja.

2.2.1 Uporabniki odprtega prostora poslovnih stavb

Oblikovanje in organizacija poslovnih prostorov, predvsem pa za diplomsko nalogo pomembnih odprtih površin pred poslovnimi stavbami, sta torej v veliki meri odvisna tudi od potreb mnogih uporabnikov, ki se ob različnih časih in z različnimi nameni nahajajo v prostoru. Da uporabniku prijazno urejeni odprti prostori v okolici poslovnih stavb pripomorejo k večji učinkovitosti zaposlenih, ugotavljajo mnogi avtorji:

"Da bi ohranili tako mentalno kot fizično zdravje, bi morali zaposleni, ki cele dneve preživijo pred računalniškim zaslonom, prihajati v stik z naravo. V današnji dobi prenosnih računalnikov, mobilnih telefonov in druge brezžične tehnologije lahko zunanje površine vse pogostejše služijo kot prostori sestankovanja in druženja, kar še posebej velja za območja z milim podnebjem. Z ustreznimi zunanjimi površinami lahko podjetje ne samo poveča učinkovitost in kreativnost zaposlenih na delovnem mestu ter s tem dobiček, ampak tudi privabi najboljše delavce" (Kay, 2001, cit. po Frej, 2001: 8).

Raymond in Cunliffe na primer navajata tudi mnoge vplive ambientalnih sporočil na zaposlene, ki lahko v skladu z različnimi oblikovalskimi prijemi uporabnike stimulirajo, pomirjajo, zbudijo vtis ugodja in domačnosti, kreativnosti itd. (Raymond in Cunliffe, 1997:82).

Slika 5: Miselni vzorec ambientalnih sporočil (Raymond in Cunliffe, 1997: 82)

Zaradi učinkovitejše analize v naslednjih poglavjih predlagam v grobem razdelitev uporabnikov odprtih prostorov poslovnih stavb v tri skupine:

1. zaposleni v podjetju

V poslovni stavbi se nahajajo vsak dan. Odprte površine za njih predstavljajo prostor za formalno in neformalno druženje, oddih in malico med delovnim časom, včasih celo delovni prostor.

2. obiskovalci poslovne stavbe – stranke, poslovni partnerji ipd.

Obiskovalci poslovne stavbe se praviloma v odprtih prostorih ne zadržujejo dalj časa, vendar jih le-ta sprejme ob vstopu v stavbo in jim posreduje sporočilo podjetja. Začasne uporabnike je pomembno, da ureditev jasno izraža svojo strukturo, nakazuje vhode in nasploh pripomore k enostavni orientaciji v prostoru.

3. naključni mimoidoči

Kot bo podrobneje razčlenjeno v nadaljevanju, se lahko predvsem v urbanem okolju krajinsko-arhitekturne ureditve ob poslovnih stavbah pogosto vključujejo v mrežo javnih odprtih mestnih površin. Naključni uporabniki lahko bodisi s pasivno bodisi z aktivno rabo, ali celo zgolj z rabo med prehodom, v prostor vnašajo pestrost dogajanja in možnost različnih interakcij med ljudmi. Ta tematika je podrobneje razčlenjena v naslednjem poglavju.

3 REPREZENTANČNI ODPRTI PROSTORI POSLOVNIH STAVB V KONTEKSTU MESTNEGA JAVNEGA PROSTORA

3.1 RAZLIČNI PROSTORSKI KONTEKSTI UMESTITVE POSLOVNIH STAVB IN NJIHOVIH ODPRTIH PROSTOROV

Na začetku razprave tega poglavja je potrebno podrobneje pojasniti razlike v prostorskih kontekstih oz. umestitvi poslovnih stavb na splošno. Odprti prostori poslovnih stavb opravljajo različne funkcije glede na to, ali se stavba nahaja v odprti krajini, v mestnem okolju ali na mestnem obrobju oz. v konglomeraciji poslovnih, obrtnih in tehnoloških parkov.

Podjetja, ki svojih poslovnih prostorov ne želijo postaviti na dragih zemljiščih v mestnem središču, posegajo po lokacijah izven urbanega prostora. Slednje prinašajo mnoge prednosti – nižje cene zemljišč in zato posledično možnost nakupa večjih površin, mnogokrat boljša in lažja dostopnost, rešitev problema s parkirnimi mesti, potencial za širitev itd. Zaradi naštetih razlogov se za lociranje poslovnih prostorov v odprto krajino odločajo predvsem podjetja, ki jim bodisi to narekuje poslovna strategija, bodisi za lokacije v mestnih središčih nimajo dovolj denarja. Predvsem pa je prostor izven urbanega središča idealen za podjetja, ki združujejo svoje poslovno upravne prostore s proizvodnjo. Odprti prostori okrog stavb v tem primeru predstavljajo prehodno območje med objekti in odprto krajino, torej opravljajo predvsem funkcijo umeščanja poslovnega kompleksa v okoliški "naravni" prostor. Večinoma ne delujejo kot javni prostor, namenjen vsem mimoidočim uporabnikom, kar pa ne izključuje možnosti ustrezne krajinske ureditve z jasnim sporočilom o podjetju za vse obiskovalce in možnostjo oddiha za zaposlene med delovnim časom.

Podobne cenovne in prostorske ugodnosti se podjetjem ponujajo tudi v sklopu aglomeracij poslovnih ter tehnoloških parkov in obrtnih con na obrobjih mesta. A kljub temu tovrstna območja posedujejo svojevrstne značilnosti. Poglavitna razlika med samostojnimi poslovnimi stavbami in poslovnimi prostori v sklopu poslovnega parka se v oblikovanju zunanjih površin kaže prav gotovo v odnosu med individualnimi ureditvami posameznih poslovnih subjektov znotraj aglomeracije in skupnimi zunanjimi površinami celotnega območja. Frejeva (2001: 121) zato navaja dve ravni oblikovanja zunanjih prostorov poslovnih parkov: krajinsko oblikovanje skupnih površin in krajinsko oblikovanje ob individualnih stavbah.

Z vidika identitete je pri oblikovanju zunanjih površin potrebno paziti na individualnost obeh ravni. Odprti prostor pred vsako posamezno stavbo služi predvsem kot reprezentativna površina točno določenega poslovnega subjekta, medtem ko skupne površine ustvarjajo rdečo nit območja, pomagajo pri orientaciji po kompleksu, nakazujejo njegovo strukturo ter služijo rekreaciji in oddihu. V tujini moderni kompleksi poslovnih parkov pogosto obsegajo tudi obsežne krajinske zasnove, kot so vodne površine s pripadajočimi obvodnimi ureditvami, mokrišča, sprehajalne poti, parkovne ureditve, tratne površine, tlakovane površine, otroška igrišča ter celo različne športne površine ipd.

Za nadaljevanje pomembna povezava med reprezentativnim odprtim prostorom poslovnih stavb in javnim prostorom je najbolj očitna v urbanih okoljih, kjer lahko strukturo mreže javnih odprtih površin gradi in dopolnjuje skoraj vsak ustrezno urejen in dostopen prostor. V modernih mestnih središčih in poslovnih četrtih se čez dan nahaja množica ljudi; od zaposlenih, poslovnih strank, do mimoidočih in turistov. Zunanje ureditve v parterju poslovnih stavb lahko delujejo kot "oaze" - javni odprti prostori, ki redčijo močno urbanizirano pozidavo velike gostote in kot taki opravljajo podobno funkcijo kot javni trgi. Predvsem iz ZDA se širi trend, da velike korporacije zunanje ureditve svojih stavb (ki so sicer v njihovi zasebni lasti) namenjajo splošni – javni rabi, kar se ponekod udejanja celo v zakonodaji:

"Leta 1961 je novi zakon o coniranju v New Yorku (zasnovan na predhodnem primeru iz Chicaga, ki je bil spisan nekaj let prej) pionirsko začel uvajati idejo o območjih z visoko gostoto pozidave, kjer naj bi se spodbujalo načrtovanje trgov in arkad za pešce v parterju. Na primer: v najgostejše pozidanih območjih Manhattna je investitor, ki je poskrbel za eno enoto odprtega prostora na ali blizu nivoja pločnika ob svoji stavbi, dobil v zameno za izgubljeno površino parcele na tleh dovoljenje za povišanje objekta za deset enot kvadrature" (Marcus, 1997: 17).

Tovrstni zakonski predpisi so mnogokrat botrovali nastanku predimenzioniranih formalističnih odprtih površin brez pravega posluha za uporabnike. Le počasi se je v drugi polovici 20. stoletja v ZDA na podlagi nekaterih primerov dobre prakse, predvsem pa zaradi zavesti o stopnjevanju pritiska prometnih površin na območja za pešce v visoko urbaniziranih okoljih začel razvijati tip odprtega javnega prostora, imenovan "urban plaza" oz. zgolj "plaza", za katerega v slovenščini pravzaprav nimamo ustreznega neposrednega prevoda.

Marcus in Francis (1997: 14) v svoji razpravi o odprtih prostorih v urbanih okoljih navajata naslednjo definicijo: "Plaza je definirana kot zunanji javni prostor s praviloma tlakovano podlago, namenjen sprehajanju, sedenju, prehranjevanju in opazovanju sveta. V nasprotju s pločniki plaza ne predstavlja zgolj prehodnega koridorja, temveč samostojen prostor."

Gazvoda (2008) definira plazo kot "grajeni odprti prostor v mestu, oblikovan s krajinskimi elementi, lahko tudi umetnimi (betonska drevesa, geometrizarane skale iz betona, stopnice, vodni elementi itd.), z arhitekturnimi vložki/elementi, ki pa izkazujejo izrazito krajinsko zgradbo", Ogrin (1993: 372) pa jo označi za "izviren prispevek ameriške šole, ki predstavlja vmesno obliko med trgom in parkom in je postala izredno priljubljen javni prostor mesta."

Omenili bi lahko celo vrsto slavnih ameriških plaz, vendar zaradi dejstva, da so nastale prav na površinah pred poslovnimi stavbami oz. stolpniciami, kot primere navajam sledeče:

- IBM Plaza v Chicagu (Mies van der Rohe),
- Seagram Building Plaza v New Yorku (Mies van der Rohe),
- Marine Midland Bank Plaza v New Yorku (Gordon Bunshaft, skulptura Isamu Noguchi),
- Levi's Plaza v San Franciscu (Lawrence Halprin) ...

Slika 6: IBM Plaza (IBM Plaza ..., 2008)

Slika 7: Seagram Building Plaza (Stoller, 1999: naslovnica)

Slika 8: Marine Midland Bank Plaza (Nash, 1999: 121)

Slika 9: Levi's Plaza (Ogrin, 1993: 389)

3.2 ODPRTI MESTNI PROSTORI MED JAVNIM IN ZASEBNIM

Če na odprte oblikovane prostore pred poslovnimi stavbami pogledamo z vidika reprezentančnega prostora, bi lahko dejali, da je njihova prvenstvena kvaliteta v vizualni sporočilnosti. Težko bi zasledili primer v zgodovini, kjer so bili reprezentančni prostori projektirani z mislijo na uporabnika in njegove potrebe. Reprezentančne lastnosti odprtih prostorov v klasičnem smislu so pravzaprav v kontradikciji s prostorom, ki s svojo notranjo strukturo nagovarja uporabnika in nanj deluje stimulatивно.

Na drugi strani mnoge načrtovalce pri ustvarjanju javnega odprtega prostora danes vodi načelo trajnostnega razvoja mest, zato posledično težijo k oblikovanju socialno pravičnih prostorov, ki nudijo enake možnosti gibanja in zadrževanja vsem uporabniškim skupinam. V praksi pa si je le stežka moč predstavljati na primer rolkarja, uličnega umetnika ali brezdomca, ki si neovirano poišče zavetje na odprti reprezentančni površini pred sedežem uspešnega podjetja. Kmalu postane očitno, da želeno pestrost vrveža javnega življenja le stežka apliciramo tudi na reprezentančne odprte prostore v zasebni lasti podjetij. Kakšno vlogo torej igrajo tovrstne odprte površine pred poslovnimi stavbami v mreži javnih mestnih odprtih prostorov?

Nedvomno gre tu za potencialno konfliktne situacije, ki pa jih je potrebno razčleniti podrobneje. Zasebne odprte površine lahko razdelimo v dve skupini. V prvo skupino se uvrščajo tisti prostori, ki so fizično ločeni od javnih površin (na primer z ograjo) in jasno izražajo svoj status. Sem širša javnost nima vstopa, zato so to zasebne površine v pravem pomenu besede. Drugo skupino površin pa tvorijo prostori, ki so sicer v zasebni lasti, a so javno dostopni. Prav ti so za diplomsko nalogo še posebej zanimivi, saj se v njih srečujejo pogosto na videz nezdružljivi interesi javnosti in interesi lastnika.

Za popolno urazumevanje obravnavane tematike je potrebno obrazložiti tudi definicijo javnega prostora. Carr in sod. (1992: 50) ga definirajo kot "odprt, javnosti dostopen kraj, kjer se ljudje v skupinah ali posamič zadržujejo zaradi različnih dejavnosti. Javni mestni prostori lahko zavzamejo različne oblike; od trgov, nakupovalnih središč do otroških igrišč. Lahko so v javni lasti in upravljanju, ali pa v zasebni, vendar odprti za javnost." Ali Madanipour (2003: 217) v svoji monografiji o privatnih in javnih prostorih v mestih zapiše, da se "od resničnih javnih prostorov pričakuje določena stopnja promoviranja tolerance in socialne kohezije", Ute Angelika Lehrer (2007: 218) pa ugotavlja, da javni prostori sčasoma spreminjajo svoj pomen: "Nekatere oblike javnega prostora so lahko tudi zgolj začasne, druge bolj dolgoročne. Vedno pa kvaliteto javnih prostorov določajo odnosi med delovanjem uporabnikov in mehanizmi upravljanja in nadzora." Gabrijelčič in sod. (2001:13) trdijo, da so "javni prostori v družbeni lasti (ulice, trgi), čeprav lahko pripišemo javno funkcijo oziroma funkcijo generatorja javnega življenja tudi nekaterim mestnim površinam, ki so v zasebni lasti. "

Nastalo dihotomijo, povezano z obravnavanimi reprezentančnimi prostori v sklopu mreže javnih odprtih površin je najverjetneje moč premostiti le z drugačnim razumevanjem vloge reprezentančnosti in prebujanjem občutka odgovornosti podjetij do njihovega neposrednega okolja in lokalne skupnosti. V idealnem scenariju se podjetja v vlogi lastnikov in upravljalcev odprtih površin, ki so namenjene tudi javni uporabi, zavedajo izziva, da se reprezentančnost lahko kaže na mnogo načinov ali kot ugotavlja Goličnikova (2006: 83): "Načrtovalci in oblikovalci ustvarjajo potencialna okolja, prostore priložnosti. Uporabniki ustvarjajo učinkovita okolja, prostore dejanskih rab in uresničenih ter izrabljenih priložnosti. "

4 ANALIZA STANJA REPREZENTANČNIH ODPRTIH PROSTOROV POSLOVNIH STAVB NA PRIMERU LJUBLJANE

Drugi del diplomske naloge je posvečen analizi stanja odprtih in javnih reprezentančnih prostorov poslovnih stavb na območju Ljubljane in temelji na predpostavki, da lahko ustrezno oblikovane reprezentativne površine pred poslovnimi stavbami ne samo izkazujejo identiteto specifičnega podjetja, temveč tudi aktivno soustvarjajo mrežo zelenih površin celotnega urbanega okolja in na ta način pripomorejo k prijaznejšemu okolju za vse prebivalce in obiskovalce mesta.

Mnoga najuspešnejša slovenska podjetja imajo svoj sedež prav v prestolnici, nekatera izmed njih celo na elitnih lokacijah, vendar bi težko trdili, da obstaja povezava med uspešnostjo podjetja in zavedanjem o pomenu ustrezne ureditve poslovnih stavb in njihove okolice. V zadnjem času smo sicer priča razmahu znamčenja¹ (angl. branding) in celostnih grafičnih podob, mnogo podjetij se ponaša z moderno arhitekturo svojih poslovnih prostorov, a na prvi pogled se zdi, da je oblikovanje odprtega prostora – ne samo zaradi lastnega videza in dobrega počutja zaposlenih, temveč za dobrobit širše javnosti – še v povojih in na nivoju vrtnarskega urejanja gredic v senci obširnih parkirnih površin. A za argumentirano in trdenjšo sodbo je potrebna podrobnejša analiza stanja.

Cilj analize je bil izbrati čim več poslovnih stavb v Ljubljani (na koncu je bilo izbranih 25 ustreznih stavb), na podlagi izbranih parametrov in kriterijev ovrednotiti stanje njihovih odprtih površin in ugotoviti v kolikšni meri lahko v danem kontekstu dejansko govorimo o odprtih prostorih reprezentančne narave.

4.1 METODOLOGIJA

Analiza stanja na primeru Ljubljane je potekala v dveh fazah. V prvi fazi je bil najprej izbran vzorec za obravnavo, v maju in juniju 2008 so bili izvedeni večkratni terenski ogledi vseh odprtih prostorov izbranih poslovnih stavb, fotografiranje prostora in beleženje stanja po seznamu vnaprej izbranih parametrov. V drugi fazi je bilo na vrsti pregledovanje pridobljenega gradiva, izdelava tlorisnih shem odprtih prostorov izbranih primerov, statistična obdelava podatkov in interpretacija rezultatov.

¹ Izraz 'znamčenje' kot prevod angleške besede "branding" je danes splošno sprejet termin v teoriji oblikovanja in trženja. Prvič se je pojavil v slovenskem izidu knjige "No logo" avtorice Naomi Klein v prevodu Aleksandre Rekar.

4.1.1 Izbor vzorca

Parametri za izbor končnega vzorca poslovnih stavb in analizo njihovih odprtih prostorov temeljijo na definiciji poslovne stavbe, ki je zapisana na začetku diplomske naloge. Cilj procesa izbiranja končnega vzorca za analizo je bil zajeti večino večjih in najbolj znanih ljubljanskih poslovnih stavb v mestnem okolju. V ta namen so bili postavljeni sledeči pogoji:

- stavba in njeni odprti prostori morajo stati znotraj avtocestnega obroča (soustvarjajo mestno tkivo),
- izpuščeni so: poslovni objekti v zaključenih okoljih, kjer velja specifična notranja funkcionalna logika (npr. tehnološki park Brdo, obrtno-industrijska cona Stegne, notranjost BTC ...),
- prostor je ustrezen, če se v neposredni okolici poslovne stavbe že nahaja ureditev odprtega prostora ali obstaja vsaj neizrabljen potencial oz. prostor za ureditev,
- poslovna stavba naj obsega izključno poslovne prostore brez stanovanjskih oz. prodajnih površin, proizvodnja poteka v ločenih objektih,
- izjeme prejšnjega pravila se dopuščajo v stavbah, ki so ob svoji dograditvi omenjenim zahtevam zadostovale, a je zaradi spremembe lastništva stanje danes drugačno.

V prvi fazi je potekalo iskanje in beleženje poslovnih stavb v Ljubljani, ki ustrezajo postavljenim pogojem. Po mnogih opravljenih ogledih se je izkazalo, da število vseh ustreznih stavb ne presega 50 primerov. Na podlagi kompromisa med časom za opravljanje analize in željeno zanesljivostjo pridobljenih podatkov je bil izbran vzorec 25ih objektov s pripadajočimi odprtimi prostori. Ker gre za približno polovico celotne populacije in primeri niso bili izbrani pristransko, lahko predpostavljamo, da je izbran vzorec ustrezen in reprezentativen.

Vzorec vključuje skoraj vse znane ljubljanske poslovne stolpnice ter značilne komplekse 70ih let (Metalka, Petrol in ploščadi Plava laguna, Emona, Avtotehna, S2 in Bavarski dvor, Slovenijales, WTC ...), nekatere odmevne poslovne novogradnje (Megacenter, Euro Center, Gospodarska zbornica, Stekleni dvor ...) in sedeže najuspešnejših slovenskih podjetij (Mercator, Telekom, Lek, Mobitel ...) (500 največjih po skupnih dohodkih, 2007).

Celoten seznam izbranih poslovnih stavb in njihovih odprtih prostorov za nadaljnjo analizo je naslednji:

1. ureditev pred JP Vodovod – Kanalizacija, Vodovodna cesta 90
2. ureditev pred Mercatorjevo stolpnico, Dunajska 107
3. ureditev med dvojčkom Stekleni dvor, Dunajska 117
4. tlakovana ploščad med stolpnico WTC in stavbo SMELT, Dunajska 156
5. ureditev pred vhodom stavbe SMELT, Dunajska 160
6. ureditev pred poslovno stavbo ACH, Baragova 5
7. ureditev pred Petrolovo stolpnico, Dunajska 50
8. ploščad pred poslovnim centrom Slovenijales, Dunajska 22
9. ureditev pred poslovno stavbo Lesnine, Parmova 53
10. ureditev med poslovnima stavbama Delo d.d. in IMP, Dunajska 5 in 7
11. ureditev pred sedežem Mobitela, Vojkova 78
12. ureditev pred Gospodarsko zbornico Slovenije, Dimičeva 3
13. ureditev okrog poslovne stolpnice BTC City, Šmartinska 140
14. ureditev ob Zelenem trikotniku, Šmartinska 55
15. ureditev ob stolpnici Emona, Šmartinska 130
16. ureditev ob Megacenteru, Verovškova 55
17. ureditev vstopne ploščadi sedeža podjetja Lek, Verovškova 57
18. ureditev ob OE Ljubljana Zavarovalnice Triglav, Verovškova 57b
19. ploščad pod stavbo Eurocenter in stolpnico S2, Tivolska 50
20. poslovno-trgovski kompleks Na trgu, Slovenska 56-58
21. ploščad za poslovno hišo Lev, križišče Gosposvetske in Tivolske ceste
22. ureditev pred sedežem Telekoma Slovenije, Cigaletova 15
23. ploščad pred poslovno stolpnico Metalke, Dalmatinova 2
24. ureditev pred sedežem NLB na Trgu republike, Trg republike 2
25. ureditev ob poslovnem centru Langusova, Langusova 4

Pri izboru vzorca geografska razporeditev poslovnih stavb na območju Ljubljane ni igrala vloge, a kljub temu velja omeniti zanimivo ugotovitev, da se večina izbranih objektov nahaja v mestnem središču ali na severnem delu vzdolž Dunajske ceste oz. v širšem območju Bežigrada, kjer se očitno koncentrira poslovna dejavnost v prestolnici.

4.1.2 Parametri za analizo

Obseg in raven poglobljenosti opravljene analize vzorca ljubljanskih poslovnih stavb in njihovih odprtih prostorov sta bila izbrana glede na časovni okvir diplomske naloge in predhodno izpostavljene tematike v splošnem delu. Uporabljenih je bilo petnajst parametrov, ki so razdeljeni v štiri skupine:

- prva skupina obravnava lego in velikost zunanjega prostora,
- druga obsega podatke o zgradbi prostora,
- tretja analizira ureditev parkiranja in kako le-to vpliva na reprezentančni prostor,
- četrta se ukvarja z uporabniki v prostoru.

Preglednica 1: Skupine parametrov in njihove vrednosti

Skupina parametrov	Št.	Parameter	Vrednost parametra
I Lega in velikost	1	Lega glede na stavbo	Pred/med/okrog
	2	Stik s cesto	Da/ne
	3	Odnos s cesto	Da/ne/deloma
	4	Velikost odprtega prostora	Mala/srednja/velika
II. Prostorska zgradba	5	Strukturni elementi	
		Krajinski elementi	Drevo/trata/fontana/...
		Arhitekturni elementi	Vzorci v tlaku/zidci/stopnice/...
		Oprema	Zastave/luči/klopi/...
	6	Kompozicijsko načelo	Simetrija/mreža/.../ni elementov
III. Parkiranje	7	Možnost parkiranja	Ob/na/pred/ni v bližini
	8	Vpliv parkirnih površin	Da/ne
	9	Podzemne garaže/podhodi	Da/ne
IV. Uporabniki	10	Prostor spodbuja k uporabi	Da/ne
	11	Gostinska ponudba	Ob/na/je ni
	12	Javni programi v okolici	Da/ne
	13	Druga KA ureditev v stavbi	Atrij/vrt/.../je ni
	14	Vzdrževanje prostora	Dobro/slabo
	15	Preglednost vhoda	Dobra/delna/slaba/

Sledi podrobnejša razčlenitev uporabljenih parametrov analize po skupinah:

4.1.2.1 Parametri za 1. skupino "lega in velikost"

Preglednica 2: Parametri za 1. skupino "lega in velikost"

Parameter	Vrednosti parametrov
Lega odprtega prostora glede na stavbo	Pred pročeljem stavbe, Okrog stavbe, Med stavbami
Stik ureditve s cesto	Da, ne
Vzpostavljanje odnosa z ureditvijo cestnega profila	Da, ne, deloma
Velikost odprtega prostora	Mala (do 1000 m ²) Srednja (med 1000 m ² in 2000 m ²) Velika (nad 2000 m ²)

Prva skupina parametrov obsega osnovne informacije o obravnavanem prostoru: kje leži odprta površina glede na pročelje stavbe, kakšna je velikost odprtega prostora pred stavbo in na kakšen način ureditev odprtega prostora komunicira z ureditvijo cestnega profila (npr. odprta površina ob poslovni stavbi se zaključi z drevoredno linijo, ki poteka vzdolž celotne ceste). Tovrstni stiki nedvomno vplivajo na zakonitosti širšega odprtega prostora, ki jih je potrebno upoštevati pri nadaljnjem oblikovanju konkretnih reprezentančnih prostorov.

Podatki o velikosti odprtih prostorov so bili na podlagi pregleda izbranega vzorca naknadno razdeljeni v 3 razrede. Ocene velikosti so približne in izvedene s pomočjo orodja za merjenje površine v okviru spletne aplikacije Atlasa okolja Agencije RS za okolje. (Atlas okolja, 2008)

4.1.2.2 Parametri za 2. skupino "prostorska zgradba"

Preglednica 3: Parametri za 2. skupino "prostorske zgradba"

Parameter	Vrednosti parametrov
Elementi v strukturi prostora KAJ?	Krajinski elementi: drevo, drevored, trata, variacije relifa, grmovnic v koritih, grmovnice v talnih nasadih, cvetje v koritih, cvetlične grede, fontana, vodno zrcalo Arhitekturni elementi: vzorci v tlaku, zidci, stopnice, nadstrešek Oprema: zastave, luči, stebrički, skulptura, tabla z imenom, klopi
Kompozicijsko načelo KAKO?	Simetrija, hierarhija, centričnost, ritem, mreže, brez vidnega reda, ni elementov – prazen prostor

Druga skupina kriterijev obravnava konkretne podatke v zvezi s strukturo in kompozicijskimi načeli urejanja odprtega prostora. Ti podatki naj bi na koncu pokazali tipiko urejanja reprezentančnih odprtih prostorov izbranega vzorca v Ljubljani. Kriterij o vrsti in številu elementov v strukturi zaradi boljše preglednosti predvideva tri sklope strukturnih elementov: krajinske elemente, arhitekturne elemente in opremo. Izbrani parametri kompozicijskega načela temeljijo na Drašlerjevem predlogu razdelitve na osnovnih pet kompozicijskih načinov (Drašler, 2005: 50), dodana sta parametra za zasnove, ki ne izkazujejo nobenega od naštetih redov in za zasnove, ki so pravzaprav prazni prostori.

4.1.2.3 Parametri za 3. skupino "parkiranje"

Preglednica 4: Parametri za 3. skupino "parkiranje"

Parameter	Vrednosti parametrov
Možnost parkiranja	Ob odprtem prostoru, Na samem odprtem prostoru, pred odprtim prostorom, parkiranja ni v bližini
Vpliv parkirnih površin na reprezentančno ureditev	Parkirne površine vplivajo na obseg reprezentančne ureditve, parkirne površine nimajo bistvenega vpliva na reprezentančno ureditev
Podzemne garaže oz. podhod pod odprtim prostorom	Da, ne

Po prvem ogledu izbranih lokacij je postalo jasno, da na obseg in ureditev odprtih prostorov ob poslovnih stavbah v Ljubljani (pre)pogosto vplivajo vse prisotne parkirne površine. Mnogo - predvsem starejših - poslovnih stavb zaradi pomanjkanja podzemnih garaž in stiske s prostorom raje namenja svoje odprte površine parkiranju, kot pa kakovostni krajinski ureditvi. Zato se tretja skupina parametrov posveča vplivom parkirnih površin na oblikovane odprte površine in njihov obseg.

4.1.2.4 Parametri za 4. skupino "uporabniki"

Preglednica 5: Parametri za 4. skupino "uporabniki v prostoru"

Parameter	Vrednosti parametrov
Spodbujanje k uporabi	Prostor spodbuja k uporabi, prostor ne spodbuja k uporabi
Gostinska ponudba	Gostinske ponudbe ni, Gostinska dejavnost na samem parterju pred stavbo, Gostinska dejavnost ob robu parterja
Javni programi v okolici	Da, ne
Prisotnost drugih krajinskoarhitekturnih ureditev v poslovni stavbi	Brez drugih ureditev, Notanji atrij, Strešni vrt
Vzdrževanje odprtega prostora	Dobro, slabo
Preglednost in jasno nakazovanje vhoda	Da, ne, deloma

Kljub dejstvu, da naj bi bili reprezentančni prostori v prvi vrsti namenjeni vizualni predstavitvi podjetja, je bilo že predhodno ugotovljeno, da tudi uporabniki in njihovo počutje niso zanemarljiv faktor urejanja odprtega reprezentančnega prostora poslovnih stavb. Predvsem za mrežo zelenih javnih površin v urbanem okolju je pomembno, da prostor do določene mere spodbuja ljudi k uporabi oz. na uporabnike deluje stimulatивно.

Goličnikova (2006) ugotavlja, da so za uporabnike prijetni prostori tisti, kjer je poskrbljeno za ugodne mikroklimatske razmere (ustrezna senca ali zavetje pred vetrom in dežjem), varnost, preglednost, udobnost in do določene mere tudi ločenost od prometa.

Za potrebe analize je bilo privzeto, da uporabo spodbujajo tisti prostori, ki (U.S. General ..., 2007):

- ponujajo raznolike in ustrezno razporejene prostore za sedenje (klopi, zidci, premični elementi, stopnice ...),
- nudijo zaščito pred neugodnimi vremenskimi pojavi (dež, močno sonce) kot so npr. nadstreški, pergole, zasaditev dreves ipd.,
- so osvetljeni in delujejo varno,

- ponujajo infrastrukturo za različne rabe (prostori, ki niso prazni, ampak ponujajo terase, ploščadi, tratne površine, fleksibilni večnamenski elementi, paneli za razstave, voda, dostop do elektrike ...)
- ponujajo gostinsko oskrbo v bližini.

Gehl (1987) trdi, da uporabnike v prostoru privabijo drugi uporabniki in da do prisotnosti specifičnih uporabnikov navadno pride šele, ko v prostoru obstaja običajna osnovna raba kot je npr. hoja, sprehajanje, posedanje, čakanje, ustavljanje. Zato želimo pridobiti informacijo o tem, na katerih od obravnavanih odprtih reprezentančnih prostorov poslovnih stavb lahko pričakujemo tudi naključne uporabnike. Verjetnost, da bodo obravnavani prostor uporabljali tudi naključni mimoidoči, je pogojena z lokacijo odprtega prostora znotraj Ljubljane oz. posledično s prisotnostjo različnih javnih programov (trgovine, lokali, javne ustanove, rekreacijska območja, koridorji z velikim pretokom ljudi ipd.).

Namen parametra prisotnosti drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v poslovni stavbi je bil preveriti možnost, da vlogo zadovoljevanja uporabnikovih potreb v prostoru (vsaj za zaposlene in obiskovalce poslovne stavbe) prevzemajo morebitne druge ureditve odprtega prostora, s katerimi se pričujoča diplomska naloga ne ukvarja – na primer notranji atriji, strešni vrtovi in podobno.

Kot posebna sta navedena parametra "vzdrževanje odprtega prostora" ter "preglednost in jasno nakazovanje vhoda". Pričakovati je namreč, da so reprezentančni prostori vzdrževani, čisti in obiskovalcem jasno nakazujejo vhod v poslovno stavbo.

Za pridobitev še bolj verodostojnih podatkov o vedenju in orientaciji uporabnikov ter njihovih dejavnosti v prostoru bi bila vsekakor potrebna natančnejša in dolgotrajnejša analiza opazovanja in kartiranja vedenj ljudi v določenih kritičnih časovnih intervalih (vedenjski zemljevidi), kot jo uporablja na primer Goličnikova (2006) za proučevanje ljubljanskih trgov in parkov. Zaradi časovne omejenosti in konteksta diplomske naloge tovrstne analize niso bile izvedene.

Velja opozoriti še na nekatere druge pomembne parametre, ki zaradi težavnega merjenja oz. beleženja v opravljeni analizi niso bili zajeti, a so prav tako pomembni pri obravnavanju reprezentančnih odprtih prostorov poslovnih stavb. Gre predvsem za bolj ali manj intuitivne vtise, ki bi jih lahko strnili v skupino pod imenom "zaznavanje prostora" - na

primer: oblikovna povezava med arhitekturo in odprtim prostorom, odražanje identitete podjetja skozi vizualno govorico, vpetost določenih primerov v širše avtorske urbanistične ureditve ipd. Subtilne razlike v oblikovanju odprtih površin bi bilo verjetno moč opaziti tudi med ureditvami površin pred stavbo, kjer ima sedež zgolj eno podjetje in stavbo, kjer imajo prostore in pisarne mnoga različna podjetja.

Obsežno in poglobljeno metodologijo za analizo sorodne tematike, ki obsega vse omenjene neuporabljene kriterije, je v ZDA izdala neodvisna organizacija za splošno podporo federalnim agencijam (General Services Administration) v publikaciji z naslovom *Achieving Great Federal Public Spaces: A Property Manager's Guide*. Gre za metodo vrednotenja javnega odprtega in notranjega prostora federalnih in poslovnih stavb v ZDA s pomočjo nabora ocenjevalnih listov in anketnih vprašanj, ki prek 100 parametrov in kriterijev za obravnavo deli v šest skupin (U.S. General ..., 2007):

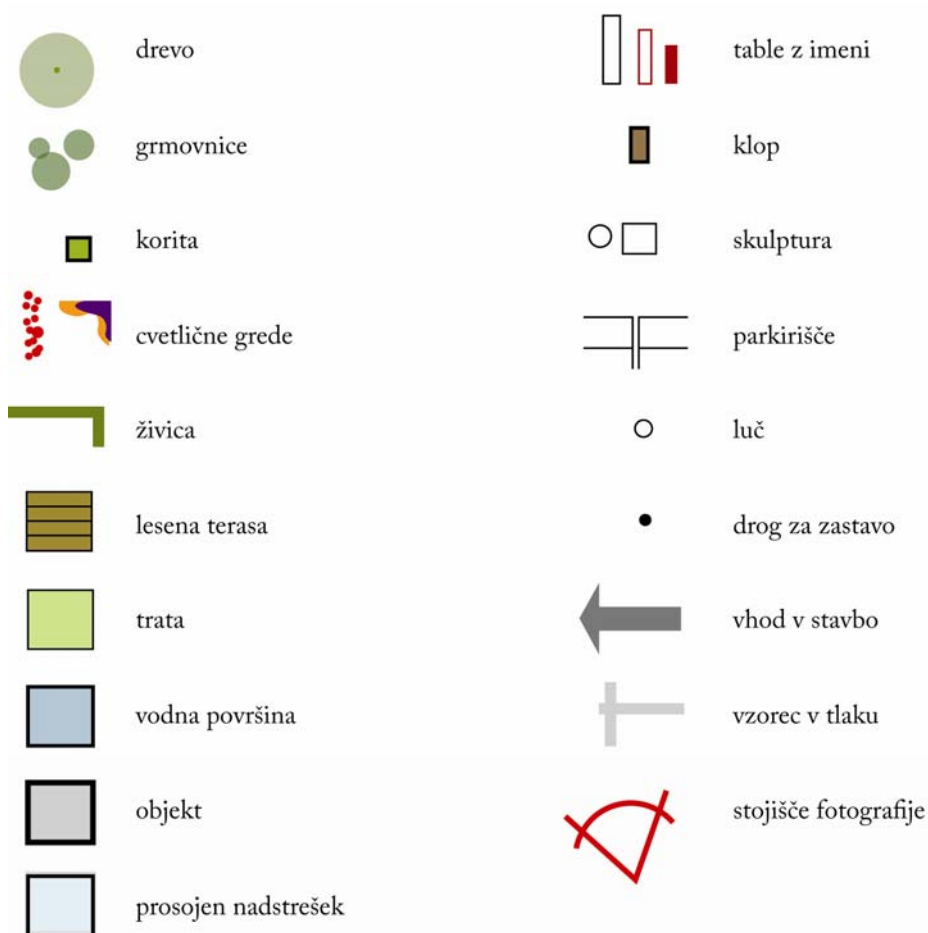
- upravljanje,
- oblikovanje za uporabnike,
- varnost,
- videz in estetika,
- dostopnost in prehodnost in
- povezovanje z lokalno skupnostjo.

4.2 ANALIZA IZBRANEGA VZORCA

V maju in juniju 2008 so bili opravljeni terenski ogledi vseh poslovnih stavb in njihovih odprtih površin v izbranem vzorcu. Ogled posamezne stavbe je obsegal fotografiranje prostora in beleženje stanja prostora s pomočjo popisnega lista, sestavljenega iz opisanih petnajstih parametrov (popisni list je priložen v prilogi C).

V nadaljevanju sledijo predstavitvene analize vseh izbranih primerov ureditev ob poslovnih stavbah. Vsak izmed analiziranih prostorov je predstavljen s tlorisno shemo, fotografijo, krajšim opisom stanja in povzetkom popisa na podlagi popisnega lista.

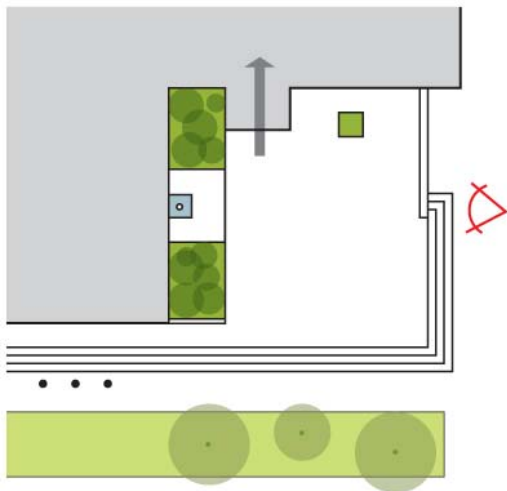
Tlorisne sheme so narisane v približnih razmerjih, ne pa tudi v določenem merilu. Namenjene so lažji predstavi strukture izbranih prostorov. Sheme sledijo naslednji legendi:

Slika 10: Legenda shem v analizi

4.2.1 Ureditev pred JP Vodovod – Kanalizacija

lokacija: Vodovodna cesta 90, v stavbi ima sedež eno samo podjetje

Slika 11: Shema ureditve pred JP Vodovod – Kanalizacija

Slika 12: Fotografija ureditve pred JP Vodovod – Kanalizacija (9. jun. 2008)

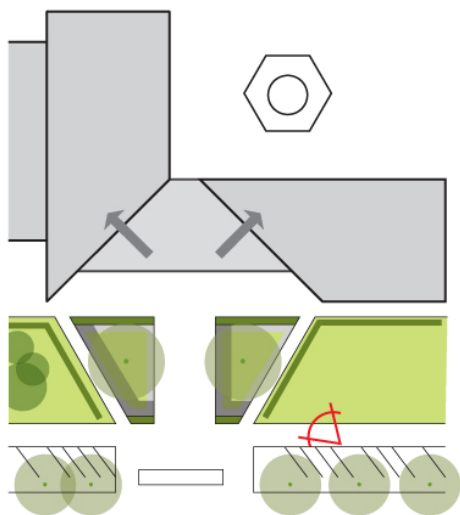
Stavba Javnega podjetja Vodovod – Kanalizacija se nahaja ob manj prometni Vodovodni cesti. Ureditev obsega manjšo dvignjeno tlakovano ploščad ob vhodu s fontano in nasadom grmovnic, drogove za zastave, tratno ploskev in nekaj manjših dreves.

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina pred stavbo,
- stik s cestnim profilom, brez vzpostavljenega specifičnega odnosa,
- kompozicijsko načelo: mreža,
- elementi: zastave, vzorec v tlaku, grmovnice v koritih in talnih nasadih, zidci, stopnice, drevesa, trata, nadstrešek, fontana, napis z imenom podjetja,
- parkirišče je ločeno od stavbe (locirano na drugi strani ceste), pod površino ni garaže/podhoda,
- dobro vzdrževan in pregleden prostor,
- v stavbi je manjši lokal z zunanjo teraso, ki je ločena od vstopne ureditve, prostor ne deluje spodbudno za uporabo, saj gre zgolj za vstopno ureditev, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev ni,
- javni program v bližini ni prisoten.

4.2.2 Ureditev pred Mercatorjevo stolpnico

lokacija: Dunajska 107, v stavbi ima prvenstveno sedež eno samo podjetje

Slika 13: Shema ureditve pred Mercatorjevo stolpnico

Slika 14: Fotografija ureditve pred Mercatorjevo stolpnico (9. jun. 2008)

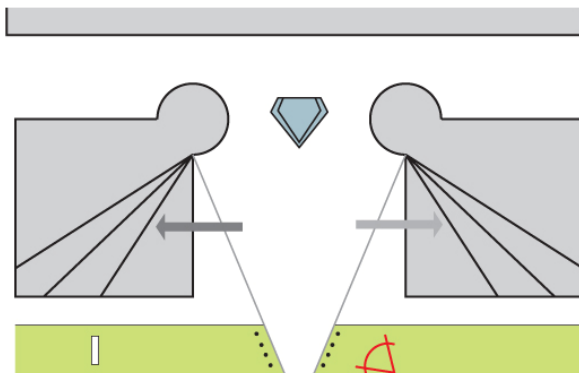
Visoka Mercatorjeva poslovna stavba stoji ob prometni vpadnici (Dunajska), pred njo pa je manjša osno simetrična ureditev v dveh nivojih. Glavno potezo zasnove tvori par odprtih kletnih atrijev trapezne oblike, na nivoju ceste pa se poteza na vsaki strani nadaljuje s tratno ploskvijo in striženimi grmovnicami. Med cesto in ureditvijo se nahaja še pas parkirnih mest pod krošnjami dreves. Za stavbo je dvorišče s fontano in lokali.

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina pred stavbo,
- stik s cestnim profilom, odnos odprtega prostora pred stavbo do obcestne ureditve je vzpostavljen le deloma,
- kompozicijsko načelo: osna simetrija,
- elementi: luči, grmovnice v koritih in talnih nasadih, zidci, drevesa, trata, stebrički,
- parkiranje pred odprto površino ob cesti, pod površino leži poglabljen atrij,
- dobro vzdrževana površina, vhoda v stavbo sta deloma nakazana z zasnovo,
- v stavbi se nahajajo mnogi gostinski lokali, prostor ne spodbuja uporabe, za stavbo je dvorišče z večjo skulpturo in fontano,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.3 Ureditev med dvojčkom Stekleni dvor

lokacija: Dunajska 117, v stavbah ima sedeže in pisarne več različnih podjetij

Slika 15: Shema ureditve med dvojčkom Stekleni dvor

Slika 16: Fotografija ureditve med dvojčkom Stekleni dvor (21. okt. 2008)

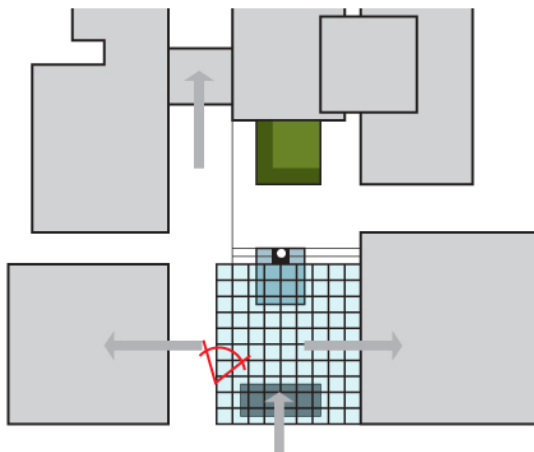
Novi dvojček poslovnega centra Stekleni dvor stoji v neposredni bližini Mercatorjeve poslovne stavbe ob Dunajski cesti. Med simetričnima objektoma leži prazna tlakovana ploščad, edini element na njej je izstopajoča fontana. Med cesto in tlakom se je pas tratne površine z drogovi za zastave in tablo z imenom podjetja.

Povzetek popisa:

- velika odprta površina med dvema stavbama,
- vzpostavljen odnos do ureditve cestnega profila,
- kompozicijsko načelo: osna simetrija,
- elementi: luči, vzorec v tlaku, fontana, trata, tabla z napisom,
- parkiranja ni v bližini, pod površino ni garaže/podhoda,
- dobro vzdrževana površina, vhoda v stavbi sta deloma nakazana z zasnovno,
- v eni od stavb je gostinski lokal s teraso, prostor ne spodbuja uporabe, na obeh stavbah so strešni vrtovi,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.4 Ploščad med stolpnico WTC in stavbo SMELT

lokacija: Dunajska 156, v stavbah ima sedeže in pisarne več različnih podjetij

Slika 17: Shema ploščadi med stolpnico WTC in stavbo SMELT

Slika 18: Fotografija ploščadi med stolpnico WTC in stavbo SMELT (6. jul. 2008)

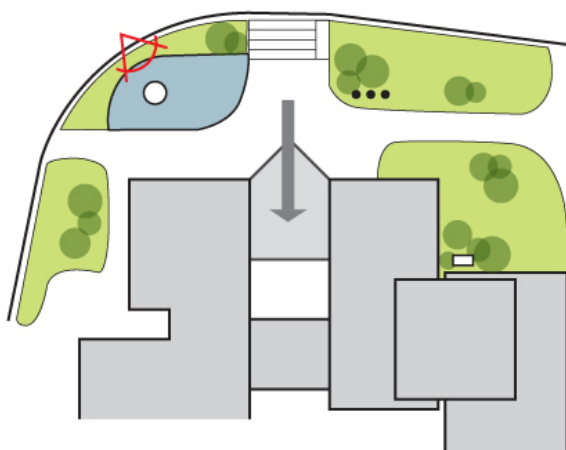
Tlakovana ploščad se nahaja med stolpnico ljubljanskega World Trade Centra (zahodno), njegovim prodajnim kompleksom (vzhodno) in stavbo Smelta (severno). Polovico ploščadi pokriva poševen prosojen nadstrešek, ki ščiti večjo fontano s skulpturo, prostor gostinskega vrta in vhod s tekočimi stopnicami v kletno pasažo pod ploščadjo. Ob stavbi Smelta se na severni strani odpira tudi manjši atrij na nivoju kleti.

Povzetek popisa:

- srednje velika odprta površina med več stavbami,
- stika s cestnim profilom ni,
- kompozicijsko načelo: mreža,
- elementi: luči, vzorec v tlaku, grmovnice v koritih, zidci, stopnice, nadstrešek, skulptura, vodna površina,
- parkirnih površin ni v neposredni bližini, pod površino je kletna etaža z lokali,
- dobro vzdrževana površina, vhodi v stavbe so deloma nakazani z zasnovo,
- na ploščadi je gostinski vrt, prostor zaradi nadstreška, višinskih razlik, vode ipd. spodbuja uporabo, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni, povezave z ureditvijo na severni strani (poglavje 4.2.5) skorajda ni,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.5 Ureditev pred vhodom stavbe SMELT

lokacija: Dunajska 160, v stavbi ima sedeže in pisarne več podjetij

Slika 19: Shema ureditve pred vhodom stavbe SMELT

Slika 20: Fotografija ureditve pred vhodom stavbe SMELT (9. jun. 2008)

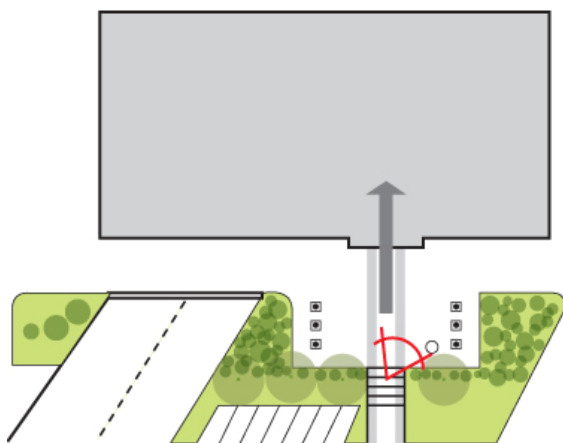
Ureditev pred stavbo Smelta obsega več tratnih polj organskih oblik, zasajenih z gručami grmovnic. Osrednji element zasnove je večji bazen z vodo, na sredi katerega stoji velika kovinska skulptura. V niši objekta se med grmovnicami sicer skriva še eno kiparsko delo, ki pa na prvi pogled ni opazno.

Povzetek popisa:

- velika odprta površina okrog stavbe,
- stik ureditve z uvozom na ljubljansko obvoznico, ureditev z veliko skulpturo deluje kot vizualni poudarek, ki ga je moč opaziti tudi iz avtomobila,
- kompozicijsko načelo: osna simetrija,
- elementi: grmovnice v talnih nasadih, drevesa, stopnice, nadstrešek, skulptura, vodna površina,
- parkirnih površin ni v neposredni bližini, pod površino ni garaže/podhoda,
- slabo vzdrževana površina, vhod v stavbo je nakazan jasno,
- v bližini ni gostinskih lokalov, prostor ne spodbuja uporabe, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbi ni, povezave s ploščadjo na južni strani (poglavje 4.2.4) skorajda ni,
- javni program v bližini zaradi lege ob uvozu na obvoznico ni prisoten.

4.2.6 Ureditev pred poslovno stavbo ACH

lokacija: Baragova 5, v stavbi ima sedež eno samo podjetje

Slika 21: Shema ureditve pred poslovno stavbo ACH

Slika 22: Fotografija ureditve pred poslovno stavbo ACH (6. jul. 2008)

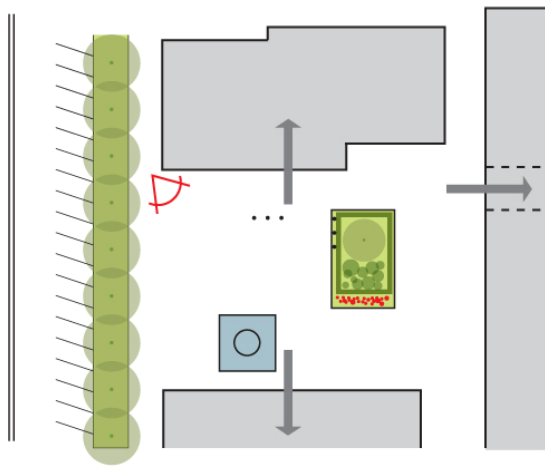
Vzorec v tlaku in simetrično razporejeni nizi drogov za zastave na rahlo dvignjeni manjši tlakovani površina pred poslovno stavbo podjetja ACH jasno nakazujejo vhod v poslople. Tlakovano dvorišče obkroža množica različnih grmovnic in nizko striženih živic, ob os pa je v tlak postavljena majhna skulptura.

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina pred stavbo,
- stika s cestnim profilom ni,
- kompozicijsko načelo: osna simetrija,
- elementi: zastave, luči, vzorci v tlaku, grmovnice v koritih in talnih nasadih, drevesa, stopnice, skulptura, tabla z napisom, modulacija reliefa,
- parkirne površine pred zasnovo vidno krčijo prostor reprezentančni ureditvi, pod površino je tudi parkirna garaža,
- dobro vzdrževana površina, vhod v stavbo je nakazan jasno,
- v bližini ni gostinskih lokalov, prostor ne spodbuja uporabe, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbi ni,
- javni program v bližini ni prisoten.

4.2.7 Ureditev pred Petrolovo stolpnico

lokacija: Dunajska 50, v stavbi ima sedež eno samo podjetje

Slika 23: Shema ureditve pred Petrolovo stolpnico

Slika 24: Fotografija ureditve pred Petrolovo stolpnico (11. jun. 2008)

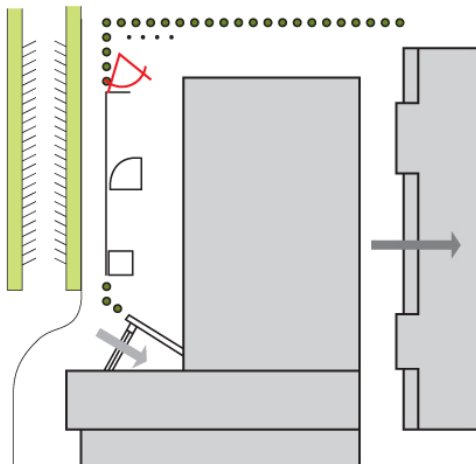
Ureditev pred Petrolovo stolpnico je del širše zasnove zunanjega prostora Plave lagune, ki predstavlja tipičen primer urejanja ploščadi v 70ih letih prejšnjega stoletja. Obravnavan prostor je s treh strani obdan z objekti: stolpnica Petrola na severu, stavba Ministrstva za okolje in prostor na jugu in prodajna pasaža na vzhodu; četrto stranico predstavlja drevored s parkirno linijo ob Dunajski cesti. Na ploščad sta postavljena dva večja elementa: kvadratna fontana ter dvignjen, betonsko ograjen nasad grmovnic in dreves.

Povzetek popisa:

- srednje velika odprta površina med stavbami,
- stik s cestnim profilom, brez vzpostavljenega specifičnega odnosa,
- kompozicijsko načelo: mreža,
- elementi: zastave, luči, vzorci v tlaku, grmovnice v talnih nasadih, zidci, drevesa, drevored, fontana, klopi, cvetlične grede,
- parkirne površine pred odprto površino ob cesti in na odprti površini vidno krčijo prostor reprezentančni ureditvi, pod površino ni garaže/podhoda,
- slabo vzdrževana površina, vhodi v stavbe z zasnovo niso nakazani,
- na robu ploščadi je gostinski vrt, prostor ne spodbuja uporabe, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.8 Ploščad pred poslovnim centrom Slovenijales

lokacija: Dunajska 22, v stavbi ima sedeže in pisarne več različnih podjetij

Slika 25: Shema ploščadi pred poslovnim centrom Slovenijales

Slika 26: Fotografija ploščadi pred poslovnim centrom Slovenijales (11. jun. 2008)

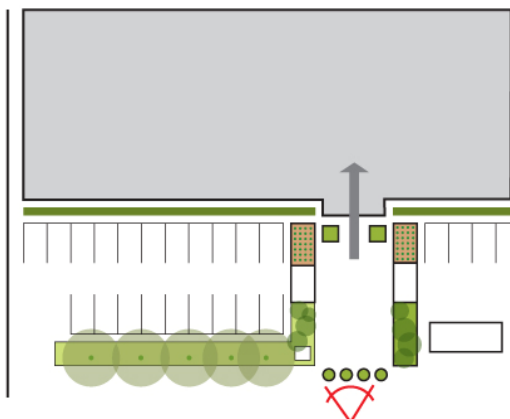
Prostorna ploščad pred prodajnim centrom Slovenijalesa (poslovni center Slovenijales se nahaja vzhodno – za prodajnim centrom) je velik prazen prostor ob Dunajski cesti brez kakršne koli prave ureditve. Na ploščadi stojita dva manjša paviljona, linija stebričkov in korit s pokrovnimi grmovnicami ter vstopno stopnišče, ki skozi pasažo vodi do poslovnega centra.

Povzetek popisa:

- velika odprta površina pred stavbo,
- stik s cestnim profilom, odnos odprtega prostora ob stavbi do obcestne ureditve ni vzpostavljen,
- kompozicijsko načelo: ni razvidno, prostor je skorajda prazen,
- elementi: zastave, grmovnice v koritih, stopnice, drevored, stebrički,
- parkirne površine so prisotne pred odprto površino ob cesti in ob odprti površini, a zaradi velikosti ploščadi ne krčijo prostora potencialni reprezentančni ureditvi, pod površino je kletna pasaža,
- slabo vzdrževana površina, vhodi v stavbo so le deloma nakazani s stopniščem,
- v bližini ni gostinskih lokalov, prostor ne spodbuja uporabe, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.9 Ureditev pred poslovno stavbo Lesnine

lokacija: Parmova 53, v stavbi ima sedeže in pisarne več različnih podjetij

Slika 27: Shema ureditve pred poslovno stavbo Lesnine

Slika 28: Fotografija ureditve pred poslovno stavbo Lesnine (11. jun. 2008)

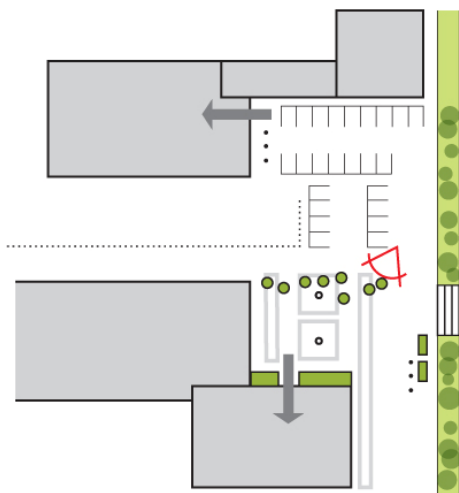
Večji del ureditve pred poslovno stavbo Lesnine obsegajo parkirna mesta. Reprezentančni del je omejen na nekaj simetrično razporejenih gredic in korit v vstopni liniji. Na njeno levo stran je v nasad grmovnic umeščena tudi visoka skulptura. Danes stavba ni več v lasti Lesnine, njene prostore zaseda namreč mnogo različnih podjetij, vendar je tako njeno ime kot napis na fasadi še vedno v uporabi.

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina pred stavbo,
- stik s cestnim profilom, odnos odprtega prostora pred stavbo do obcestne ureditve je vzpostavljen le deloma,
- kompozicijsko načelo: osna simetrija,
- elementi: zastave, luči, vzorec v tlaku, grmovnice v koritih in talnih nasadih, zidci, drevesa, skulptura, drevored, cvetlične grede,
- parkirne površine so prisotne pred odprto površino in očitno krčijo prostor reprezentančni ureditvi, pod površino ni garaže/podhoda,
- dobro vzdrževana površina z jasno nakazanim vhodom v stavbo,
- v bližini ni gostinskih lokalov, prostor ne spodbuja uporabe, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- v sami stavbi so različne pisarne in ponudniki javnih storitev.

4.2.10 Ureditev med poslovnima stavbama Delo in IMP

lokacija: Dunajska 5 in 7, v vsaki od obeh stavb ima sedež le svoje podjetje

Slika 29: Shema ureditve med poslovnima stavbama Delo in IMP

Slika 30: Fotografija ureditve med poslovnima stavbama Delo in IMP (11. jun. 2008)

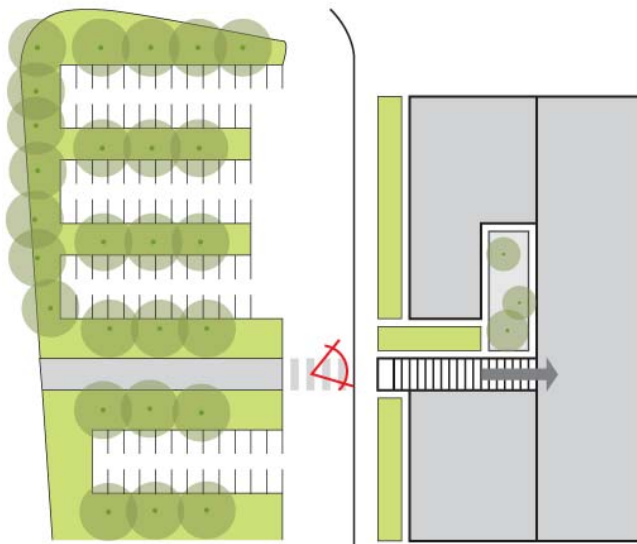
Od Dunajske ceste precej dvignjen prostor si delita dve stavbi: Delova stolpnica in nižje poslopje podjetja IMP. Polovico utrjene površine pred IMP zaseda s stebrički označeno parkirišče, pred Delom pa so po členjenem tlaku bolj ali manj naključno razporejena korita s pokrovnimi grmovnicami, stoječe luči in drogovi za zastave.

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina med stavbami,
- stika s cestnim profilom ni,
- kompozicijsko načelo: brez vidnega reda,
- elementi: zastave, luči, vzorec v tlaku, grmovnice v koritih in talnih nasadih, drevesa, stopnice, stebrički,
- parkirne površine so prisotne na odprti površini in očitno krčijo prostor potencialni reprezentančni ureditvi, pod površino ni garaže/podhoda,
- slabo vzdrževana površina, ureditev ne nakazuje vhodov v stavbe,
- na robu je manjši gostinski lokal, prostor ne spodbuja uporabe, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- javni program v bližini ni prisoten.

4.2.11 Ureditev pred sedežem Mobitela

lokacija: Vojkova 78, v stavbi ima sedež eno samo podjetje

Slika 31: Shema ureditve pred sedežem Mobitela

Slika 32: Fotografija ureditve pred sedežem Mobitela (9. jun. 2008)

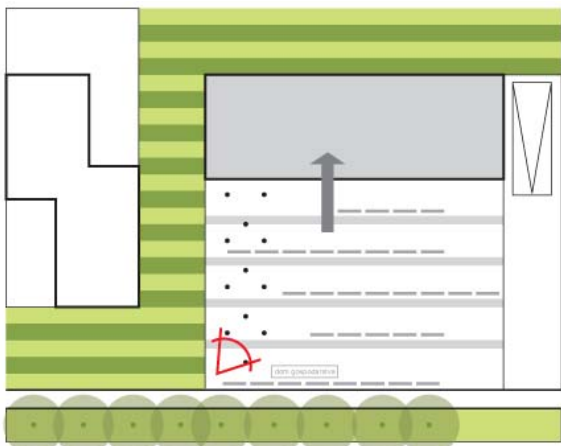
Kompleks stavb sedeža družbe Mobitel se nahaja ob Vojkovi cesti. V obravnavo je vključena ureditev pred novejšo stavbo z oranžno fasado. Večji del odprtega prostora pred poslopijem je namenjen veliki parkirni površini. Ob vhodu leži manjša reprezentativna ureditev, ki obsega tratni pas in peščeno ploskev, kjer so posajene tri breze.

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina pred stavbo,
- stika ureditve s cestnim profilom ni, ob cesti je locirano veliko parkirišče,
- kompozicijsko načelo: mreža,
- elementi: grmovnice v talnih nasadih, drevesa, zidec, trata, nadstrešek,
- parkirne površine so prisotne pred odprto površino in očitno krčijo prostor reprezentančni ureditvi, pod površino ni garaže/podhoda,
- dobro vzdrževana površina, ureditev dobro nakazuje vhod v stavbo,
- prostor pred stavbo ne spodbuja uporabe, v notranjosti stavbe ležijo manjši odprti atriji, namenjeni uporabi (tu je tudi gostinska ponudba),
- javni program v bližini ni prisoten.

4.2.12 Ureditev pred Gospodarsko zbornico Slovenije

lokacija: Dimičeva 3, v stavbi ima sedež ena sama organizacija

Slika 33: Shema ureditve pred Gospodarsko zbornico Slovenije

Slika 34: Fotografija ureditve pred Gospodarsko zbornico Slovenije (9. jun. 2008)

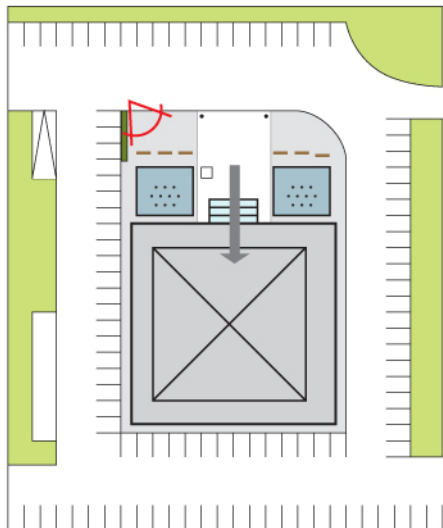
Stavba Gospodarske zbornice Slovenije in njen odprti prostor razkrivata jasno in poenoteno strukturo. Utrjena ploščad pred poslopjem je v tlaku členjena na horizontalne pasove, ki jo podpirajo tudi linije talnih luči. Levi del prostora polnijo le še vertikalni poudarki trinajstih zastav, na začetku ob cesti pa je v tla vgrajen svetlobni napis "dom gospodarstva". Staro in novo poslopje povezujejo pasovi horizontalno posajenih grmovnic različnih listnih tekstur.

Povzetek popisa:

- srednje velika odprta površina pred stavbo,
- vzpostavljen odnos do ureditve cestnega profila,
- kompozicijsko načelo: ritem,
- elementi: zastave, luči, vzorec v tlaku, grmovnice v talnih nasadih, tabla z napisom v tleh,
- parkirnih prostorov na površini ni, pod površino je parkirna garaža,
- dobro vzdrževana površina, ureditev dobro nakazuje vhod v stavbo,
- v bližini ni gostinskih lokalov, prostor pred stavbo ne spodbuja uporabe, v notranjosti stavbe se nahaja večji zeleni zimski vrt, namenjen uporabi,
- javni program v bližini ni prisoten.

4.2.13 Ureditev okrog poslovne stolpnice BTC City

lokacija: Šmartinska 140, v stavbi ima prvenstveno sedež eno samo podjetje

Slika 35: Shema ureditve okrog poslovne stolpnice BTC City

Slika 36: Fotografija ureditve okrog poslovne stolpnice BTC City (21. okt. 2008)

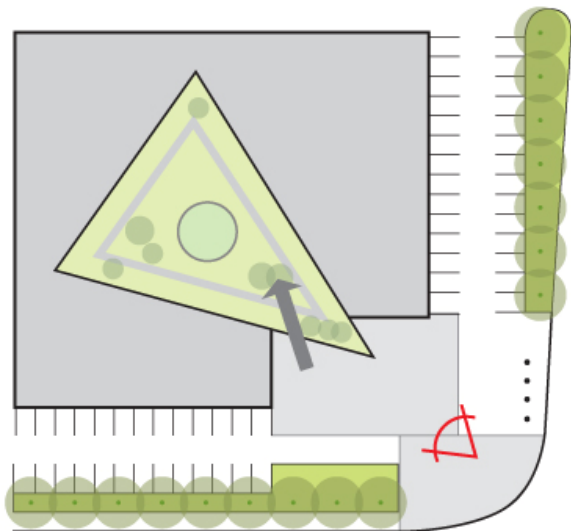
Prostostoječa stolpnica konzorcija BTC City je obdana z veliko parkirno površino. Pred vstopnim pročeljem je urejena simetrično zasnovana reprezentativna ploščad, ki obsega monumentalen stavbni nadstrešek, dve veliki fontani, manjšo skulpturo in klopi.

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina pred stavbo,
- stik s cestnim profilom, odnos odprtega prostora pred stavbo do obcestne ureditve je vzpostavljen le deloma,
- kompozicijsko načelo: osna simetrija,
- elementi: luči, vzorec v tlaku, grmovnice v koritih, nadstrešek, skulptura, fontana, klopi,
- parkirne površine ob odprti površini vidno krčijo prostor reprezentančni ureditvi, pod površino leži tudi parkirna garaža,
- dobro vzdrževana površina, ureditev dobro nakazuje vhod v stavbo,
- v stavbi je manjši gostinski lokal, prostor pred stavbo pogojno spodbuja uporabo, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.14 Ureditev ob Zelenem trikotniku

lokacija: Šmartinska 55, v stavbi ima sedeže in pisarne več različnih organizacij oz. podjetij

Slika 37: Shema ureditve ob Zelenem trikotniku

Slika 38: Fotografija ureditve ob Zelenem trikotniku
(9. jun. 2008)

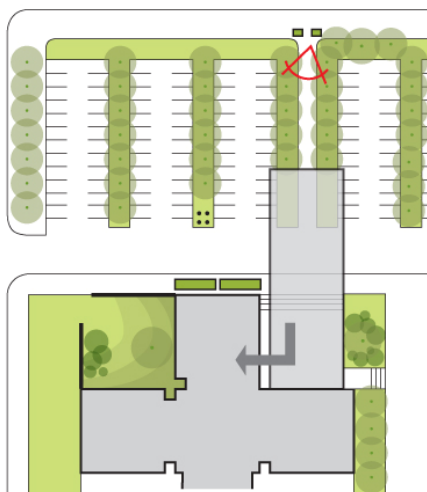
Glavna zelena površina stavbe z vzdevkom "Zeleni trikotnik" je, kot pove že ime, notranji strešni vrt v obliki trikotnika. Zato zunanja odprta površina ni bila deležna večje pozornosti pri oblikovanju. Pod koničastim nadstreškom se razprostira prazna tlakovana ploščad z nizom drogov za zastave, ob cesti pa se pod drevesi razprostirajo parkirne površine.

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina pred stavbo,
- stik s cestnim profilom, odnos odprtega prostora pred stavbo do obcestne ureditve je vzpostavljen le deloma,
- kompozicijsko načelo: brez vidnega reda,
- elementi: zastave, vzorec v tlaku, grmovnice v koritih, trata, nadstrešek, stebrički, drevored,
- parkirne površine ob in na odprti površini vidno krčijo prostor reprezentančni ureditvi, pod površino ni garaže/podhoda,
- dobro vzdrževana površina, ureditev dobro nakazuje vhod v stavbo,
- v bližini ni gostinskih lokalov, prostor pred stavbo ne spodbuja uporabe, nad vhodnim nadstreškom je strešni vrt trikotne oblike (od tod izvira ime stavbe),
- javni program v bližini ni prisoten.

4.2.15 Ureditev ob stolpnici Emona

lokacija: Šmartinska 130, stavbi ima sedeže in pisarne več različnih podjetij

Slika 39: Shema ureditve ob stolpnici Emona

Slika 40: Fotografija ureditve ob stolpnici Emona
(6. jul. 2008)

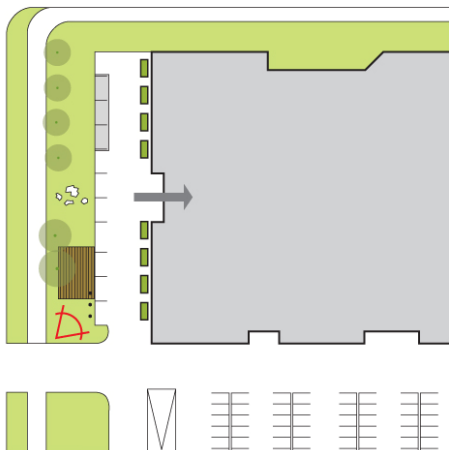
Kompleksno zasnovano območje prepleta stavbnega tkiva in krajinskih elementov je glavna značilnost poslovne stavbe Emona z neizgledljivo rdečo fasado. Pred stavbo se razteza parkirišče, ob fasadi pa se v kotih nahajajo manjše ureditve na trdni površini. Vhod v stavbo nakazuje velik nadstrešek, ki sega iz stavbe čez dovoz vse do parkirišča.

Povzetek popisa:

- srednje velika odprta površina okrog stavbe,
- stik s cestnim profilom, odnos odprtega prostora pred stavbo do občestne ureditve je vzpostavljen le deloma,
- kompozicijsko načelo: neizrazita osna simetrija,
- elementi: zastave, grmovnice v koritih in talnih nasadih, zidci, drevesa, trata, stopnice, nadstrešek, modulacija reliefa, drevored,
- parkirne površine so prisotne pred odprto površino in očitno krčijo prostor reprezentančni ureditvi, pod površino ni garaže/podhoda,
- dobro vzdrževana površina, ureditev dobro nakazuje vhod v stavbo,
- v bližini ni gostinskih lokalov, prostor pred stavbo ne spodbuja uporabe, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- javni program v bližini ni prisoten.

4.2.16 Ureditev ob Megacentru

lokacija: Verovškova 55, v stavbi ima sedeže in pisarne več različnih podjetij

Slika 41: Shema ureditve ob Megacentru

Slika 42. Fotografija ureditve ob Megacentru (9. jun. 2008)

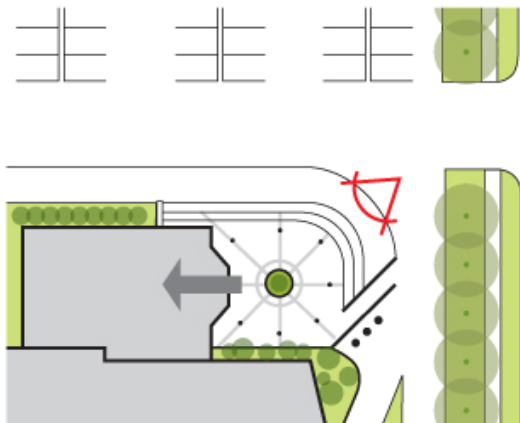
Kljub impozantnim gabaritom pravkar dokončanega Megacentra ob Verovškovi cesti, so ureditve odprte površine pred stavbo komaj omembe vredne. Večji del pripada asfaltiranemu neobsajenemu parkirišču, pred vhodom v stavbo pa se nahaja le vrsta korit z grmovnicami, manjši nadstrešek za parkirane avtomobile ob vhodu, lesena terasa gostinskega lokala pod drevesi in nekaj naključno razvrščenih skal na tratni ploskvi ob cesti.

Povzetek popisa:

- srednje velika odprta površina okrog stavbe,
- stik s cestnim profilom, odnos odprtega prostora ob stavbi do obcestne ureditve ni vzpostavljen,
- kompozicijsko načelo: brez vidnega reda,
- elementi: zastave, luči, grmovnice v koritih, trata, drevored, cvetje v koritih,
- parkirne površine ob odprti površin vidno krčijo prostor potencialni reprezentančni ureditvi, pod površino je garaža,
- dobro vzdrževana površina, ureditev slabo nakazuje vhod v stavbo,
- v stavbi je manjši gostinski lokal z zunanjo teraso, prostor ne spodbuja uporabe, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- v stavbi so različne pisarne in ponudniki javnih storitev.

4.2.17 Ureditev vstopne ploščadi sedeža podjetja Lek

lokacija: Verovškova 57, v stavbi ima sedež eno samo podjetje

Slika 43: Shema ureditve vstopne ploščadi sedeža podjetja Lek

Slika 44: Fotografija ureditve vstopne ploščadi sedeža podjetja Lek (9. jun. 2008)

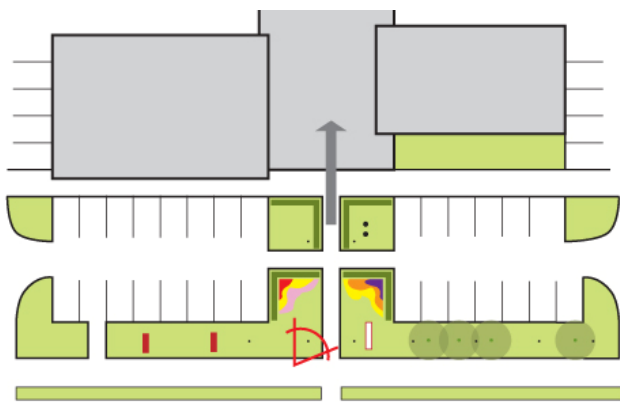
Osrednja reprezentančna ureditev poslovne stavbe podjetja Lek je ob vstopnem delu posloplja. Dvignjena vstopna ploščad s krožno centralno zasnovanim vzorcem v tlaku pa je le ena od zelenih površin okrog posloplja. V okolici so še svobodneje zasnovana ozelenitev površine nad podzemno garažo, velika zelena terasa in linijske zasaditve ob parkirišču.

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina pred stavbo,
- neposrednega stika s cestnim profilom ni,
- kompozicijsko načelo: radialnost,
- elementi: zastave, luči, vzorci v tlaku, grmovnice v koritih, drevesa, zidci, drevesa, stopnice, cvetje v koritih,
- večje parkirišče je locirano severno od stavbe, a zaradi jasne razmejitve in ne krči prostora reprezentančni ureditvi, pod površino ni garaže/podhoda,
- dobro vzdrževana površina, ureditev dobro nakazuje vhod v stavbo,
- prostor pred stavbo ne spodbuja uporabe, v notranjosti stavbe leži strešna terasa, za stavbo pa še večji nasad grmovnic in dreves, v bližini ni gostinskih lokalov,
- javni program v bližini ni prisoten.

4.2.18 Ureditev ob OE Ljubljana Zavarovalnice Triglav

lokacija: Verovškova 57b, v stavbi ima sedež eno samo podjetje

Slika 45: Shema ureditve ob OE Ljubljana Zavarovalnice Triglav

Slika 46: Fotografija ureditve ob OE Ljubljana Zavarovalnice Triglav (9. jun. 2008)

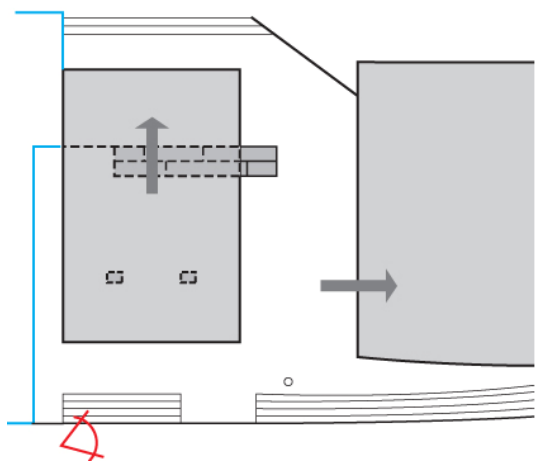
Simetrično zasnovana ureditev pred poslopji Zavarovalnice Triglav ob Verovškovi cesti z geometrijskimi vzorci strižene živice, gredami pisanih enoletnic, tablam in drogovi za zastave nakazuje na vhod, ki je jasno označen tudi s fasadnimi elementi in velikim napisom. Večji del prostora pred poslopjem zasedajo parkirne površine.

Povzetek popisa:

- srednje velika odprta površina pred stavbo,
- vzpostavljen odnos do ureditve cestnega profila,
- kompozicijsko načelo: osna simetrija,
- elementi: zastave, luči, grmovnice v talnih nasadih, drevesa, zidci, drevesa, trata, tabla z napisom, cvetlične grede,
- parkirne površine ob odprti površini vidno krčijo prostor reprezentančni ureditvi, pod površino ni garaže/podhoda,
- dobro vzdrževana površina, ureditev dobro nakazuje vhod v stavbo,
- prostor pred stavbo ne spodbuja uporabe, v bližini ni gostinskih lokalov, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev ni,
- javni program v bližini ni prisoten.

4.2.19 Ploščad pod stavbo Eurocenter in stolpnico S2

lokacija: Tivolska 50, v obeh stavbah ima sedeže in pisarne več različnih podjetij

Slika 47: Shema ploščadi pred stavbo Eurocenter in stolpnico S2

Slika 48: Fotografija ploščadi pred stavbo Eurocenter in stolpnico S2 (11. jun. 2008)

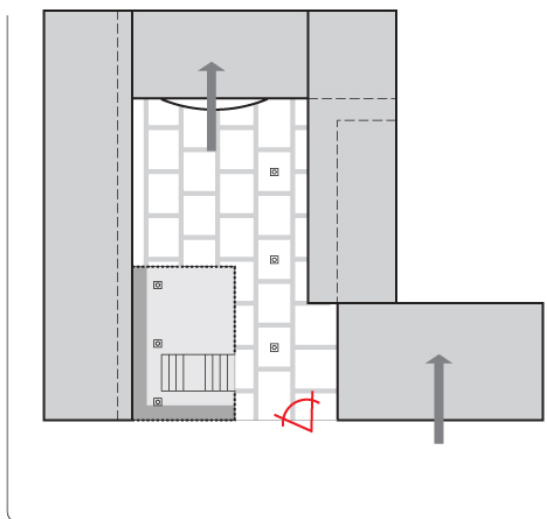
Ploščad pred stolpnico S2 in Eurocentrom je prazen dvignjen tlakovan prostor brez opaznih masivnih strukturnih elementov. Dominantna struktura v zunanjem prostoru je pravzaprav le vhodni nadstrešek lomljenih poševnih oblik pod stolpnico S2, ki pa ni v skladu z osnovno arhitektovo idejo o dramatičnem efektu lebdenja velike mase stolpnice S2 nad površino (stolpnico poleg betonske hrbtenice 'podpirata' le dva vitka stebra).

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina med dvema stavbama,
- vzpostavljen odnos do ureditve cestnega profila,
- kompozicijsko načelo: ritem,
- elementi: vzorec v tlaku, zastave, luči, zidci, stopnice, nadstrešek,
- parkirnih površin ni v bližini, pod površino leži parkirna garaža,
- dobro vzdrževana površina, vhoda v stavbi sta le deloma nakazana (predvsem je opazen vhod v stolpnico S2),
- v stavbi je manjši gostinski lokal z zunanjo teraso, prostor ne spodbuja uporabe, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.20 Poslovno-trgovski kompleks Na trgu

lokacija: Slovenska 56-58, v stavbah ima sedeže in pisarne več različnih podjetij

Slika 49: Shema ureditve poslovno-trgovskega kompleksa Na trgu

Slika 50: Fotografija ureditve poslovno-trgovskega kompleksa Na trgu (11. jun. 2008)

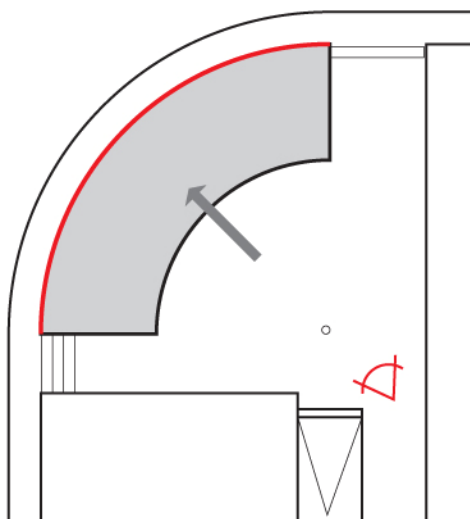
Zunanja ureditev pred vhodom v današnjo Ljubljansko borzo je nastala v sklopu poslovnega kompleksa Na trgu v obdobju med nastajanjem projekta za Bavarski dvor v 70ih letih preteklega stoletja. V niši med stavbnim tkivom in ob vertikalnem poudarku Avtotehnine stolpnice se proti Slovenski cesti odpira tlakovana ploščad z arkadami in ključni del zunanje zasnove - poglobljen atrij z lokali (Kora bar).

Povzetek popisa:

- srednje velika odprta površina med stavbami,
- vzpostavljen odnos do ureditve cestnega profila,
- kompozicijsko načelo: mreža,
- elementi: zastave, luči, vzorec v tlaku, zidci, stopnice, trajnice v koritih,
- parkirnih površin ni v bližini, pod površino leži velik poglobljen atrij,
- dobro vzdrževana površina, vhodi v stavbe in pritlične prodajne prostore pod arkadami so le deloma nakazani,
- v bližini (pod arkadami) je več gostinskih lokalov s terasami na ploščadi, prostor ne spodbuja k uporabi, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.21 Ploščad za poslovno hišo Lev

lokacija: križišče Gosposvetske in Tivolske, v stavbi ima sedež eno samo podjetje

Slika 51: Shema ploščadi za poslovno hišo Lev

Slika 52: Fotografija ploščadi za poslovno hišo Lev (9. jun. 2008)

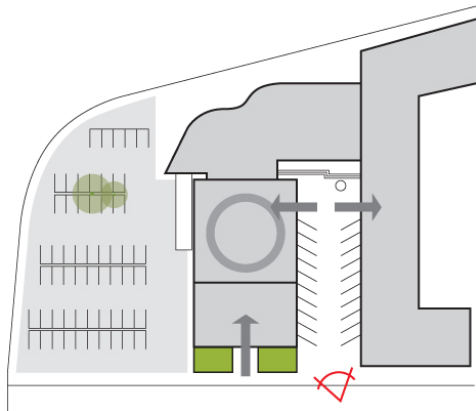
Prostor med notranjim vstopnim lokom poslovne hiše Lev, hotelom Lev in stanovanjskim blokom je asfaltiran ter skoraj popolnoma prazen. Vanj poseže le linija kovinskih stebričkov in osvetljevalni reflektor.

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina pred stavbo,
- stika s cestnim profilom ni,
- kompozicijsko načelo: ni razvidno, prostor je skorajda prazen,
- elementi: luči, stebrički,
- parkirnih površin ni v bližini, pod površino leži parkirna garaža,
- dobro vzdrževana površina, ureditev slabo nakazuje vhod v stavbo,
- v bližini, na robu ploščadi je gostinski lokal s teraso, prostor ne spodbuja k uporabi, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.2 Ureditev pred sedežem Telekoma Slovenije

lokacija: Cigaletova 15, v stavbi ima sedež eno samo podjetje

Slika 1: Shema ureditve pred sedežem Telekoma Slovenije

Slika 2: Fotografija ureditve pred sedežem Telekoma Slovenije (11. jun. 2008)

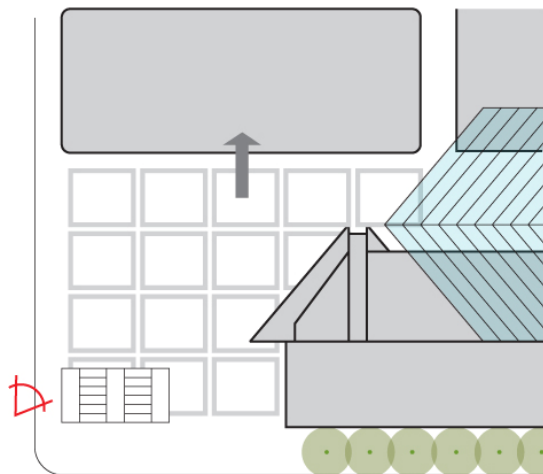
Prostor ob poslopih Telekoma je razdeljen na dva dela: ozka zaparkirana vstopna ploščad med stolpnico, poslopjem ob Pražakovi in organsko oblikovano Miheličevo telefonsko centralo, ter nedavno urejeno peščeno parkirišče ob velikem križišču Dunajske in Tivolske ceste. Obe površini imata velik potencial za živahen reprezentativni odprti prostor, a ta zaradi pritiska množice avtomobilov ni izkoriščen.

Povzetek popisa:

- majhna odprta površina med stavbami,
- stik s cestnim profilom, odnos odprtega prostora ob stavbi do obcestne ureditve ni vzpostavljen,
- kompozicijsko načelo: ni razvidno, prostor je skorajda prazen,
- elementi: drevo, stebrički, klopi, zastave, grmovnice v koritih
- celoten odprti prostor zasedajo parkirna mesta, zato reprezentančne površine ni, veliko peščeno parkirišče leži tudi vzhodno od stolpnice ob križišču Dunajske in Tivolske, pod površino ni garaže/podhoda,
- dobro vzdrževana površina, ureditev slabo nakazuje vhod v stavbo,
- v bližini ni gostinskih lokalov, prostor ne spodbuja k uporabi, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.23 Ploščad pred poslovno stolpnico Metalke

lokacija: Dalmatinova 2, v stavbi ima sedeže in pisarne več različnih podjetij

Slika 55: Shema ploščadi pred poslovno stolpnico Metalke

Slika 56: Fotografija ploščadi pred poslovno stolpnico Metalke (11. jun. 2008)

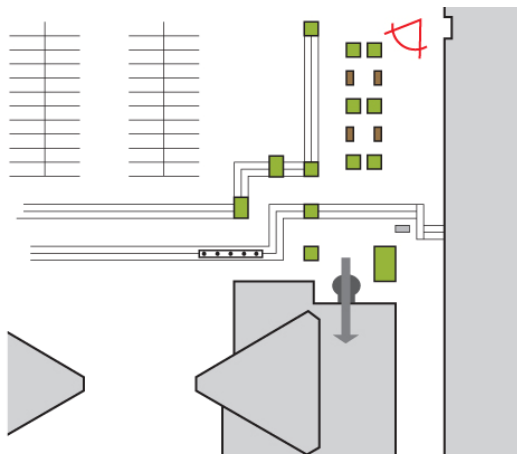
Ploščad pred Metalko je prazna tlakovana površina, od koder vodijo le tekoče stopnice v podzemno pasažo pod Slovensko cesto. Vanjo sezonsko poseže le gostinski vrt bližnjega lokala ali občasni razstavni panoji, kar pa še zdaleč ne dosega celotnega potenciala te površine v mestnem središču.

Povzetek popisa:

- srednje velika odprta površina pred stavbo,
- stik s cestnim profilom, odnos odprtega prostora pred stavbo do obcestne ureditve je vzpostavljen le deloma,
- kompozicijsko načelo: mreža,
- elementi: zastave, vzorec v tlaku,
- večjih parkirnih površin ni v bližini, pod površino je kletna pasaža,
- slabo vzdrževana površina, ureditev le deloma nakazuje vhod v stavbo,
- v bližini je gostinski lokal s teraso, prostor ne spodbuja k uporabi, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.24 Ureditev pred sedežem NLB na Trgu republike

lokacija: Trg republike 2, v kompleksu ima prvenstveno sedež eno samo podjetje

Slika 57: Shema ureditve pred sedžem NLB na Trgu republike

Slika 58: Fotografija ureditve pred sedžem NLB na Trgu republike (11. jun. 2008)

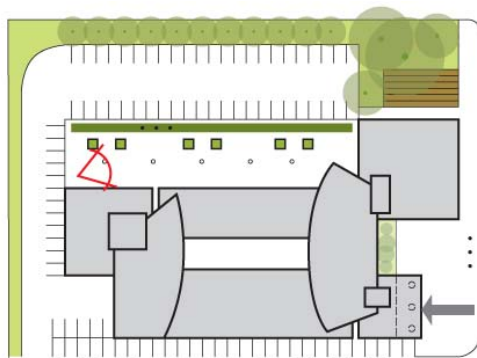
Kompleksno zasnovan prostor pred sedežem Nove ljubljanske banke je del vsem poznane ureditve Trga republike arhitekta Edvarda Ravnikarja. Pestro zasnovane ploščadi v različnih nivojih, stopnišča, korita z rastlinami, klopi in sistem drogov za zastave ponujajo mnogo možnosti za sobivanje najrazličnejših uporabnikov – od rolkarjev, mimoidočih, strank bližnje veleblagovnice, uporabnikov banke in še mnogih drugih.

Povzetek popisa:

- srednje velika odprta površina pred stavbo,
- stika s cestnim profilom ni,
- kompozicijsko načelo: mreža,
- elementi: zastave, luči, vzorec v tlaku, trajnice v koritih, zidci, stopnice, skulptura, klopi,
- veliko parkirišče ob ureditvi, ki zavzema večji del trga, pod površino je kletna pasaža,
- dobro vzdrževana površina, ureditev dobro nakazuje vhod v stavbo,
- v neposredni bližini sicer ni gostinskih lokalov, a prostor zaradi številnih višinskih razlik spodbuja k uporabi najrazličnejše uporabnike, v notranjosti banke ležijo še manjši notranji atriji,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

4.2.25 Ureditev ob poslovnem centru Langusova

lokacija: Langusova 4, v kompleksu ima sedeže in pisarne več različnih podjetij

Slika 59: Shema ureditve ob poslovnem centru Langusova

Slika 60: Fotografija ureditve ob poslovnem centru Langusova (6. jul. 2008)

Odprti prostor pred poslovnim centrom Langusova na Viču je razdeljen na dva dela: vstopno ploščad ob Langusovi ulici in tlakovano dvorišče med stavbo in parkiriščem ob Tržaški cesti. Sicer prazno vstopno ploščad zaznamujejo predvsem trije masivni stebri vhodnega nadstreška, dvorišče ob parkirišču pa obsega večjo tlakovano površino z večjimi koriti za drevesa, luči in striženo živico. Na vogalu Langusove in Tržaške je še gostinski vrt pod skupino večjih dreves.

Povzetek popisa:

- srednje velika odprta površina pred stavbo,
- stik s cestnim profilom, odnos odprtega prostora pred stavbo do obcestne ureditve je vzpostavljen le deloma,
- kompozicijsko načelo: ritem,
- elementi: zastave, luči, vzorec v tlaku, stebrički, nadstrešek, grmovnice v koritih in talnih nasadih, drevesa, drevored, trata,
- parkirne površine ob odprti površini vidno krčijo prostor reprezentančni ureditvi, pod površino je parkirna garaža
- dobro vzdrževana površina, ureditev dobro nakazuje vhod v stavbo,
- v bližini je gostinski lokal s teraso, prostor ne spodbuja k uporabi, drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v stavbah ni,
- v bližini so poslovne, trgovske in stanovanjske površine.

5 REZULTATI IN RAZPRAVA

Rezultati, zapisani v obliki preglednic, so predstavljeni glede na deleže opisnih vrednosti parametrov posameznega parametra skozi celoten vzorec in sicer za vsak parameter posebej v padajočem vrstne redu. Vsakemu sklopu sledi tekstovna razprava z interpretacijo rezultatov. Vsi rezultati za vsak prostor posebej so predstavljeni v Prilogi B.

5.1 LEGA IN VELIKOST

Preglednica 6: Rezultati glede na parameter "lega odprtega prostora glede na stavbo"

Lega odprtega prostora glede na stavbo	Št. primerov	[%]
Pred pročeljem stavbe	14	56
Med stavbami	7	28
Okrog stavbe	4	16
Skupaj	25	100

Preglednica 7: Rezultati glede na parameter "stik ureditve s cesto"

Stik ureditve ceste	Št. primerov	[%]
Da	18	72
Ne	7	28
Skupaj	25	100

Preglednica 8: Rezultati glede na parameter "vzpostavljane odnosa z ureditvijo cestnega profila"

Vzpostavljane odnosa odprtega prostora z ureditvijo cestnega profila	Št. primerov	[%]
Deloma	7	39
Da	6	33
Ne	5	28
Skupaj	18	100

Preglednica 9: Rezultati glede na parameter "velikost odprtega prostora"

Velikost odprtega prostora	Št. primerov	[%]
Mala	11	44
Srednja	11	44
Velika	3	12
Skupaj	25	100

V prvem sklopu analiz je bilo ugotovljeno, da so urejene odprte površine največkrat pred vstopnim pročeljem poslovne stavbe. Ta podatek je vsekakor pričakovan, saj je razumljivo, da se reprezentančni prostor nahaja prav pred čelno fasado objekta. Ponekod (v 28 % primerov) se odprti prostor nahaja tudi med dvema ali več stavbami – bodisi zaradi večje gostote pozidave (npr. Na trgu, Telekom, Delo, Petrol, ploščad med S2 in Eurocentrom ...), bodisi zato, ker je sedež podjetja zasnovan v dveh poslopijih (Stekleni dvor).

Kot je bilo že omenjeno, so bili podatki o velikosti odprtih prostorov na podlagi pregleda izbranega vzorca razdeljeni v tri razrede – povprečna velikost odprtega prostora izbranega vzorca znaša približno 1300 m², največji prostor obsega 2700 m² (ploščad pred Slovenijalesom) in najmanjši približno 500 m² (ureditev pred JP Vodovod-Kanalizacija).

V večini primerov odprti prostori pred poslovnimi stavbami mejijo na večjo cestno prometnico in ureditev njenega profila. Stik individualne ureditve in skupne ureditve cestne poteze generira nove prostorske pogoje, kjer je potrebno vzpostaviti odnos med dvema oblikovnicama – med zakonitostmi ceste/ulice in specifikom prostora pred posamezno poslovno stavbo. Izbranim primerom to uspeva le pogojno, saj v skoraj 30% primerov, kjer prihaja do stika ureditve s cesto, odnos med obema prostoroma ni vzpostavljen, pri skoraj 40 % pa le deloma. Pri vzpostavljanju tega odnosa gre predvsem za vizualne poudarke v kontrastu z drevoredno obcestno potezo (npr. Zeleni trikotnik), vključevanje tratnega pasu ob cesti v celotno zasnovo (npr. Zavarovalnica Triglav) ter privabljanje pogledov iz pešpoti, kolesarske steze ali ceste na ureditev pred poslovno stavbo (npr. Gospodarska zbornica Slovenije, Smelt).

Omeniti velja tudi, da je v vzorcu obravnavanih odprtih površin moč opaziti stike ureditve s cesto pri nizih stavb ob:

- Verovškovi cesti, kjer profil od centra navzven obsega cestišče, pas trate, asfaltirano pešpot in drevored (poslovne stavbe ob Verovškovi cesti: Megacenter, Lek, Zavarovalnica Triglav),
- Šmartinski cesti, kjer profil od centra navzven obsega cestišče, kolesarsko stezo, pločnik in drevored (poslovne stavbe ob Šmartinski cesti: Emona, BTC City, Zeleni trikotnik) in
- Dunajski cesti, kjer profil od centra navzven obsega cestišče, kolesarsko stezo, pločnik, drevorede in v določenih odsekih tudi parkirna mesta (poslovne stavbe ob Dunajski cesti: Smelt, Stekleni dvor, Mercator, Slovenijales, Petrol ...).

Slika 61: Profil Verovškove ceste (9. jun. 2008)

Slika 62: Profil Šmartinske ceste (21. okt. 2008)

Slika 63: Profil Dunajske ceste (21. okt. 2008)

5.2 PROSTORSKA ZGRADBA

Preglednica 1: Pojavnost različnih elementov v prostorskih strukturah vzorca

Zap.št.	Elementi v strukturi prostora	Št. primerov
1	Zastave	18
2	Luči	17
3	Vzorci v tlaku	16
4	Grmovnice v koritih	16
5	Drevo	14
6	Grmovnice talnih nasadih	12
7	Zidci	12
8	Stopnice	10
9	Trata	9
10	Nadstrešek	8
11	Stebrički	7
12	Skulptura	6
13	Drevored	6
14	Tabla z napisom	5
15	Fontana	4
16	Klopi	4
17	Cvetlične grede	3
16	Variacije reliefa	2
18	Cvetje v koritih	2
20	Vodno zrcalo	2

Preglednica 2: Rezultati glede na parameter "kompozicijsko načelo"

Kompozicijsko načelo	Št. primerov	Odstotek [%]
Simetrija	8	32
Mreže	7	28
Ni elementov – prazen prostor	3	12
Brez vidnega reda	3	12
Ritem	3	12
Centričnost	1	4
Hierarhija	0	0
Skupaj	25	100

Poglavitni cilj drugega sklopa parametrov je bil poiskati odgovor na vprašanje ali je mogoče izluščiti nekaj značilnih elementov, ki se pojavljajo v večini primerov ter posledično ugotoviti, kateri elementi so v zasnovah večkrat izpuščeni.

Po opravljenih vseh terenskih ogledih se je izkazalo, da se v izbranem vzorcu odprtih prostorov najpogosteje pojavljajo zastave, luči, vzorci v tlaku, ter grmovnice v koritih ali na tleh. Najmanjkrat se pojavijo vodni elementi, cvetlične grede, klopi in variacije v reliefu.

Niso redki primeri, kjer je prostor skorajda ali popolnoma prazen – kot npr. ploščad pred poslovno hišo Lev, ki z okolico očitno komunicira predvsem z barvito fasado na Gosposvetsko in Tivolsko cesto.

Slika 1: Prazna ploščad pred vhodom v poslovno hišo Lev (9. jun. 2008)

Slika 2: Fasada poslovne hiše Lev iz križišča Gosposvetske in Tivolske (9. jun. 2008)

Odprti prostori z največjim številom različnih tipov elementov so: ureditev pred stavbo JP Vodovod – Kanalizacija (11 različnih elementov), ureditve pred Petrolovo stolpnico, poslovno stavbo ACH, Lesnine in Emone (s po 10 različnimi elementi), ureditev pred sedežem NLB na Trgu republike (9 različnih elementov).

Odprti prostori z najmanjšim številom različnih tipov elementov so: ureditev pred poslovno hišo Lev (dva elementa), ploščad pred sedežem Telekoma Slovenije, ureditev med dvojčkom Stekleni dvor, ploščad pred poslovnim centrom Slovenijales, ureditev pred sedežem Mobitela, ureditev pred Gospodarsko zbornico Slovenije in ploščad Na trgu (vsaka s petimi elementi).

Ker smo strukturne elemente na začetku razdelili v tri skupine (arhitekturni elementi, krajinski elementi in oprema) nas je zanimalo tudi, katera skupina je zastopana najpogosteje. Izkazalo se je, da se v povprečju skozi celoten vzorec največkrat pojavljajo

arhitekturni elementi (11,5 krat), sledijo jim elementi iz skupine opreme (9 krat), najmanjkrat pa se pojavljajo prav krajinski elementi (7,5 krat).

V izboru rastlin se najpogosteje pojavljajo grmovice - npr. medvejke, panešplje, kleki, brini, loriorikovci in češmini; med drevesi pa javorji, gabri, octovci in breze.

Reprezentančni prostori v klasičnem smislu praviloma povzemajo simetrične zasnove, zato smo s kompozicijskim načelom želeli preveriti, če to drži tudi pri izbranem vzorcu. Po opravljeni analizi se je pokazalo, da se simetrija kot načelo kompozicije pojavlja v slabi tretjini vseh primerov (pri vseh primerih gre za osno simetrijo), kar ni zanemarljivo malo vendar vseeno manj, kot bi utegnili pričakovati. Z le enim primerom manj kot pri simetriji sledi kompozicijsko načelo mreže, v skupaj 28 % primerov, pa se kompozicijskega načela ni dalo določiti bodisi zaradi odsotnosti večine elementov (npr. ureditev pred poslovno hišo Lev in ploščad pred sedežem Telekom Slovenije), bodisi so bili elementi razporejeni brez kakršnega koli reda (npr. ureditev med poslovnima stavbama Delo in IMP). Mrežne zasnove predstavljajo odmik od klasičnega jezika reprezentančnih zasnov in potrjujejo trditev, da za reprezentančne odprte prostore pred poslovnimi stavbami pogosto veljajo drugačna načela.

Slika 66: Mrežna kompozicija ploščadi med WTC in stavbo SMELT (6. jul. 2008)

Slika 67: Osna simetrija ureditve pred Zavarovalnico Triglav (9. jul 2008)

5.3 PARKIRANJE

Preglednica 12: Rezultati glede na parameter "možnost parkiranja"

Možnost parkiranja	Št. primerov ²
Ob odprtem prostoru	10
Parkiranja ni v bližini	8
Pred odprtim prostorom	8
Na samem odprtem prostoru	5

Preglednica 13: Rezultati glede na parameter "vpliv parkirnih površin na reprezentančno ureditev"

Vpliv parkirnih površin na reprezentančno ureditev	Št. primerov	[%]
Parkirne površine vplivajo na obseg reprezentančne ureditve	13	52
Parkirne površine nimajo bistvenega vpliva na reprezentančno ureditev	12	48
Skupaj	25	100

Preglednica 14: Rezultati glede na parameter "prisotnost podzemne garaže oz. podhoda pod odprtim prostorom"

Prisotnost podzemne garaže oz. podhoda pod odp. prostorom	Št. primerov	[%]
Da	13	52
Ne	12	48
Skupaj	25	100

Že na začetku je bilo pričakovati, da bodo prav parkirne površine tiste, ki potencialno kakovostnim parternim ureditvam kratijo največ prostora in s svojo funkcionalno logiko vplivajo na njihovo obliko. Vplivi parkirišč se v izbranem vzorcu kažejo na dva različna načina: z zavzemanjem prostora na površini pred stavbo in vplivom na strukturo oz. oblikovanje prostora zaradi podzemnih garaž pod površino.

Izkazalo se je, da se v veliki večini primerov na nivoju parterja stavbe nahajajo parkirne površine (parkirne površine ob, pred ali na samem odprtem prostoru so prisotne kar pri 17 primerih v vzorcu, kar skupaj nanese 88 %), ki pogosto tudi opazno kratijo prostor potencialnim reprezentančnim ureditvam. Enako velja za omejitve pri urejanju površja pred

² ponekod se parkirne površine pojavljajo hkrati na, ob in pred odprtim prostorom, zato seštevek števil primerov ni enak 25

stavbo zaradi podzemnih garaž in uvozov vanje – več kot dobra polovica izbranih primerov ima namreč pod svojim zunanjim prostorom locirane garažne hiše oz. podhode, ki omejujejo oblikovanje kompleksnejših prostorov na površini.

Zgovorni so tudi podatki o korelaciji rezultatov med različnimi parametri. V samo 4 od 17 primerov, kjer je parkiranje prisotno ob, pred ali na samem odprtem prostoru, le-to ne vpliva očitno na zmanjšanje prostora siceršnje zunanje (reprezentančne) ureditve. V kar 7 od 8 primerov, kjer se parkirišča ne nahajajo v bližini odprtih prostorov poslovnih stavb, pa so pod parterjem urejene garažne hiše.

Slika 68: Na ploščadi pred sedežem Telekoma parkirišča segajo prav do vhoda, reprezentančne ureditve zaradi parkirne površine sploh ni (11. jun. 2008)

5.4 UPORABNIKI V PROSTORU

Preglednica 15: Rezultati glede na parameter "spodbujanje k uporabi"

Spodbujanje k uporabi	Št. primerov	[%]
Prostor ne spodbuja k uporabi	22	88
Prostor spodbuja k uporabi	3	12
Skupaj	25	100

Preglednica 16: Rezultati glede na parameter "prisotnost gostinske ponudbe"

Prisotnost gostinske ponudbe	Št. primerov	[%]
Gostinske ponudbe ni	12	48
Gostinski vrt na samem parterju pred stavbo	7	28
Gostinski vrt ob robu parterja	6	24
Skupaj	25	100

Preglednica 17: Rezultati na parameter "prisotnost javnih programov v bližini"

Prisotnost javnih programov v okolici	Št. primerov	[%]
Da	15	60
Ne	10	40
Skupaj	25	100

Preglednica 18: Rezultati glede na parameter "prisotnost drugih krajinsko-arhitekturnih ureditev v poslovni stavbi"

Prisotnost drugih krajinskoarhitekturnih ureditev v poslovni stavbi	Št. primerov	[%]
Brez drugih ureditev	18	72
Notranji atrij	5	20
Strešne ureditve	2	8
Skupaj	25	100

Preglednica 19: Rezultati glede na "vzdrževanje odprtega prostora"

Vzdrževanje odprtega prostora	Št. primerov	[%]
Dobro	20	80
Slabo	5	20
Skupaj	25	100

Preglednica 20: Rezultati glede na "preglednost in jasno nakazovanje vhoda"

Preglednost in jasno nakazovanje vhoda	Št. primerov	[%]
Da	13	52
Delno	7	28
Ne	5	20
Skupaj	25	100

V veliki večini primerov je že ob prvem obisku lokacije postalo več kot očitno, da so ureditve zasnovane na načine, ki ne spodbujajo ljudi k uporabi prostora. Kot so pokazali tudi rezultati analize najpogostejših strukturnih elementov, se le v izjemnih primerih v ureditvah pojavljajo klopi, zasaditvi pogosto ni posvečena velika pozornost in je omejena zgolj na pusta korita, vodni motivi so redki, pogosto ni poskrbljeno za zaščito pred močnim soncem ali dežjem.

Slika 69: Prazne klopi v monumentalni ureditvi pred stolpnico BTC City (9. jun. 2008)

Kljub temu je mogoče potrditi, da so obravnavane ureditve povečini dobro vzdrževane in v dobršni meri strukturirane tako, da vsaj jasno nakazujejo vhod v stavbo in na ta način pripomorejo k lažji čitljivosti prostora, česar pa verjetno v velikostnem razredu obravnavanih ureditev s pretežno skopim naborom strukturnih elementov ni težko doseči.

V več kot polovici primerov so v neposredni bližini ali celo v parterju gostinski lokali. Teraso letnih vrtov sicer niso najbolj običajni element reprezentančnih površin, a gostinska dejavnost vseeno lahko do določene mere in v specifičnih mestnih prostorih postane

zanimiv generator pestrosti in mešanja različnih rab. Prav gotovo pa je pri urejanju reprezentančnih odprtih površin na mestu razmislek o načinu umestitve in oblikovanja infrastrukture za gostinsko dejavnost, ki lahko hitro preide v konflikt s samo idejo reprezentančnosti.

Za uporabnike najprijaznejši sta se izkazali ploščad med stolpnico WTC in stavbo SMELT ter ploščad pred sedežem NLB na Trgu republike. Obe premoreta relativno veliko število različnih strukturnih elementov, prostorov za sedenje, višinskih razlik, vizualno zanimivih in privlačnih prvin, senco ipd. Prav tako sta obe obkroženi tudi z mnogimi drugimi javnimi programi (trgovine, lokali) in posledično polni naključnih mimoidočih.

Pogojno bi lahko zaradi širokega razpona različnih strukturnih elementov kot uporabnikom prijazno navedli še vstopni ureditvi pred JP Vodovod-Kanalizacija in poslovno stavbo ACH. Toda zaradi majhne površine in odsotnosti naključnih mimoidočih zaradi specifične lokacije ob pretežno neobljudeni Vodovodni oz. Baragovi cesti nobena ne učinkuje kot prostor, kjer bi se ljudje zadrževali dalj časa.

Slika 70: Ureditev pred sedežem NLB na Trgu republike je zaradi lokacije ena redkih iz vzorca, za katero lahko trdimo, da je vedno polna ljudi (11. jun. 2008)

Slika 71: Ploščad pred poslovno stavbo Metalke sameva kljub gostinski ponudbi (11. jun. 2008)

Iz navedenega je razvidno, da prav lokacija in posledično prisotnost mestnega utripa pogosto odločata o tem ali bo določen odprti javni prostor med uporabniki zaživel ali ne. Kot ugotavlja Goličnikova (2006: 83) "Učinkovito okolje neke rabe je sestavljeno iz prostora dogodka samega in iz dodatnega podpornega okolja, ki je na razpolago v neposredni bližini prostora dogodka. "

V Ljubljani se po besedah Gabrijelčiča in sod. (2001) pojem mesta omejuje le na mestno središče, kjer so zgoščeni programi in pravi mestni vrvež. To dejstvo je deloma razvidno tudi iz rezultatov analize po kriteriju prisotnosti javnih programov v bližini. Javni programi so prisotni v okolici več kot polovice primerov iz vzorca, večinoma gre za primere locirane v centru in ob Dunajski cesti. Mnogi med njimi se nahajajo v sklopu širših ureditev, predvsem kompleksov 60ih, 70ih in 80ih let preteklega stoletja, ki povečini niso bili zasnovani izključno kot reprezentančni prostori poslovnih stavb. Zato bi na vsak način kazalo prav te primere vključiti v širšo mrežo javnih odprtih površin.

Najočitnejši neizkoriščeni primeri so:

- ureditev pred Petrolovo stolpnico,
- ploščad pred poslovnim centrom Slovenijales,
- ploščad pod stavbo Eurocenter in stolpnico S2,
- poslovno-trgovski kompleks Na trgu,
- okolica sedeža Telekoma Slovenije,
- ploščad pred poslovno stolpnico Metalke.

Ker odprte površine pred poslovnimi stavbami po rezultatih sodeč očitno ne delujejo najbolj stimulatивно za uporabnike, je bila predvidena možnost, da to vlogo prevzemajo morebitne druge ureditve odprtega prostora, s katerimi se pričujoča diplomska naloga ne ukvarja – na primer notranji atriji, strešni vrtovi in podobno. Vendar se dodatne krajinsko-arhitekturne ureditve pojavljajo le v slabi četrtini vseh primerov (vprašljiva je tudi dostopnost tovrstnih ureditev za vse zaposlene, zlasti pa za javnost), kar bi torej le stežka opravičevalo pretežno neizkoriščen potencial obravnavanih odprtih površin v kontekstu zadovoljevanja zahtev uporabnika.

Slika 72: Razkošen strešni atrij Gospodarske zbornice Slovenije ni namenjen vsakdanjim obiskovalcem (Sadar Vuga arhitekti, 2008)

5.5 SKLEPI

V splošni razpravi drugega in tretjega poglavja je bila potrjena prva hipoteza. Ta namreč predpostavlja, da je odprti reprezentančni prostor poslovnih stavb v urbanem okolju poseben tip odprtega prostora z lastnimi zakonitostmi. Reprezentančne ureditve pred poslovnimi stavbami naj bi kar v "najvišji meri posredovale lastnosti podjetja" in zato ne bi smele slediti klasičnim kanonom iz zgodovine. Oblikovane bi morale biti s sodobnimi pristopi, tako z mislijo na specifične želje podjetja o vizualni podobi okolice lastnih poslovnih prostorov, kot v kontekstu odgovarjanja na potrebe uporabnikov v prostoru.

Po opravljeni analizi je moč potrditi tudi drugo predpostavljeno hipotezo, saj se je izkazalo, da urejanje reprezentančnih površin pred poslovnimi stavbami v Ljubljani praviloma ne dosega vseh potencialov, ki jih obravnavani prostori ponujajo. Presenetljivo je razmeroma visoko število dobro vzdrževanih parternih ureditev, žal je večina med njimi oblikovana brez inovativnega oz. sodobnega pristopa, ki ne odgovarja na uporabnikove potrebe v prostoru. Očitno je tudi, da so mnoge ureditve okrnjene tudi zaradi pritiska parkiranih avtomobilov v bližini.

Menim, da med redke uspešne zasnove iz vzorca sodita predvsem ureditev pred sedežem NLB na Trgu republike in ploščad med stolpnico WTC in stavbo SMELT. Obema namreč zaradi premišljene prostorske strukture in pestrih strukturnih elementov oz. detajlov uspeva združiti tako noto reprezentančnosti kot tudi skrb za uporabnikovo dobro počutje v prostoru. Zaradi prisotnosti javnih programov v bližini sta obe površini ponavadi polni uporabnikov, ki se tu zaradi stimulativnih in privlačno razmeščenih prvin tudi zadržujejo. Oba prostora sta urejena po načelu mrežne kompozicije, obsegata mnogo zanimivih ambientalnih poudarkov (skulpture, vizure, pogledi v prostore pod nivojem parterja ipd.) in hkrati ponujata dovolj priložnosti za posedanje, druženje in zadrževanje v prostoru (klopi, višinske razlike, stopnice, vodni motiv, senca ...). V skladu s tretjo hipotezo tudi dokazujeta, da lahko ustrezno urejeni reprezentančne odprte prostori pred poslovnimi stavbami doprinesejo h kakovosti sistema mestnih odprtih površin.

Žal je med primeri v vzorcu mnogo slabo zasnovanih prostorov, saj niti malo ne izkoriščajo svojega potenciala, tako s stališča lokacije in uporabnikov kot tudi podjetja. Mednje sodijo na primer ploščad pred poslovnim centrom Sloveniales ter takorekoč zapuščeni območji v samem centru mesta - ureditev pred sedežem Telekom Slovenije in ploščad pred stolpnico Metalke. Kljub legi v mestnem središču in bližini cele množice javnih programov nobena od naštetih ne predstavlja skrbno zasnovane in premišljene reprezentančne ureditve, okolico Telekomovega sedeža celo zapolni obsežno parkirišče.

Na podlagi opravljenih analiz je moč rezultate strniti v tri najpogostejše tipe reprezentančnih prostorov pred izbranimi poslovnimi stavbami v Ljubljani:

5.5.1 Odprta površina pred poslovno stavbo v mestnem središču s potencialom za razvoj v kvalitetno javno površino

Prvi tip predstavljajo odprti prostori pred poslovnimi stavbami, praviloma situiranimi v mestnem središču. Gre za bolj ali manj prazne parterje, od prisotnih elementov prevladujejo tlakovane površine, luči in zastave – ostalih, zanimivejših prvin ni. Na nekaterih se zato raztezajo parkirišča, ostale površine so preprosto prazne in predstavljajo zgolj prostor prehoda za mimoidoče ljudi. Ker omenjene odprte površine sooblikujejo podobo središča Ljubljane, bi jim bilo treba posvetiti posebno pozornost. Nanje vsekakor ne sodi parkiranje, v zasnove bi bilo potrebno vključiti privlačne elemente, ki bi ljudi zadržali v prostoru.

Značilna predstavnika: okolica sedeža Telekoma Slovenije in ploščad pred poslovno stolpnico Metalke.

Ostali primeri: poslovno-trgovski kompleks Na trgu, ploščad pod stavbo Eurocenter in stolpnico S2 ...

Slika 73: Ploščad pred Metalke kot tipičen primer odprte površine pred poslovno stavbo s potencialom za razvoj v kvalitetno javno površino

5.5.2 Odprta površina pred poslovno stavbo izven mestnega središča z brezizrazno zasnovo

Gre za praviloma starejšo ureditev pred poslovno stavbo, umeščeno ob prometnico izven strogega mestnega centra. Parkirne površine se raztezajo pred, ob ali na površini pred stavbo in tako pogosto jemljejo prostor siceršnji ureditvi, ali pa je ta omejena zaradi garaž oz. podhodov pod površino. Ureditev praviloma ne nagovarja ljudi k uporabi, vzdrževanje je pogosto slabo. Strukturni elementi so brezizrazni in v splošnem omejeni na zastave, luči, vseprisotna betonska korita s trajnicami, grede trajnic v tleh in drevesa.

Kljub dejstvu, da se ti prostori ne nahajajo v strogem mestnem središču, so v večini primerov še vedno prisotne določene javne funkcije in s tem potencial za prostor mnogih dejavnosti različnih uporabniških skupin. Za uresničitev potenciala bi bilo na njih predvsem potrebno odpraviti parkiranje in osvežiti zasnove.

Značilni predstavnik: ureditev pred Petrolovo stolpnico

Ostali primeri: ploščad pred poslovnim centrom Slovenijales, ureditev pred poslovno stavbo Lesnine, ureditev med poslovnima stavbama Delo d.d. in IMP, ureditev pred Mercatorjevo stolpnico ...

Slika 74: Ureditev pred Petrolovo stolpnico kot tipičen primer površine pred poslovno stavbo izven mestnega središča z brezizrazno zasnovo

5.5.3 Odprta površina pred poslovno stavbo izven mestnega središča z reprezentančno ureditvijo formalne oz. vizualne narave

Zadnji tip reprezentančnih prostorov predstavljajo novejša odprta površine pred poslovnimi stavbami, kjer ima sedež praviloma eno samo podjetje in se prav tako ne nahajajo v strogem mestnem središču. Za razliko od prejšnjega tipa, so locirane ob manj živahnih prometnicah. Parkirne površine se sicer raztezajo v bližini zasnove, ampak praviloma ne posegajo v reprezentančni parter. Le-ta pogosto vsebuje raznolike strukturne elemente – tlakovane površine, trato, drevesa, trajnice v koritih in talnih gredah, skulpture itd. Vsem je skupno, da ureditve očitno niso ustvarjene za uporabo. Odsevajo namreč reprezentančnost v najožjem pomenu besede – gre za dobro vzdrževane zasnove, ki pa so namenjene zgolj vizualnemu sporočilu. Kljub temu, da tovrstne ureditve ne predstavljajo gradnikov mreže javnih odprtih površin v mestnem tkivu, bi veljalo do določene mere v njihove zasnove vsaj zavoljo zaposlenih vključiti elemente, ki naredijo prostor prijaznejši do uporabnika.

Značilni predstavnik: ureditev vstopne ploščadi sedeža podjetja Lek

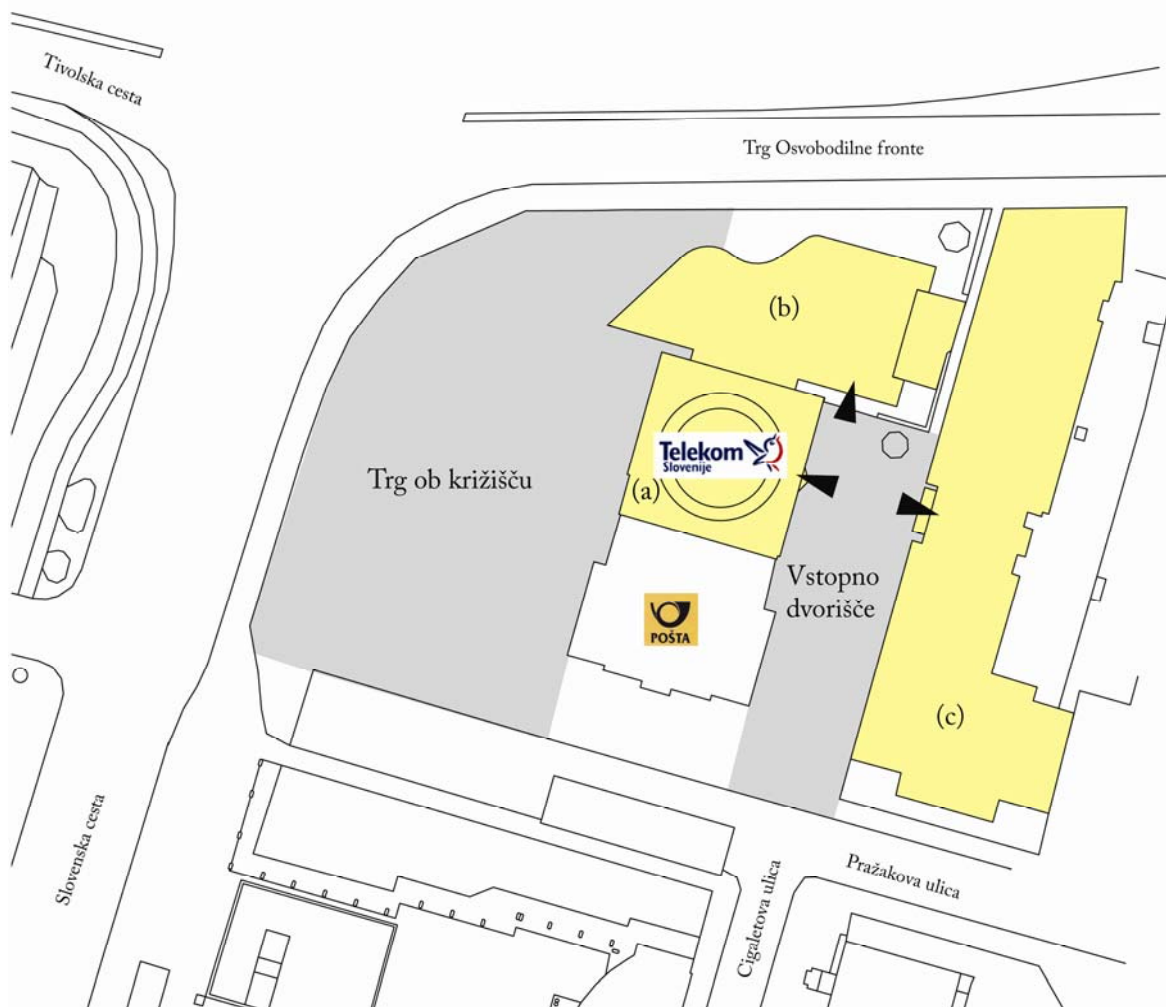
Ostali primeri: ureditev pred JP Vodovod – Kanalizacija, ureditev med dvojčkom Stekljeni dvor, ureditev pred poslovno stavbo ACH, ureditev pred sedežem Mobitela, ureditev pred Gospodarsko zbornico Slovenije, ureditev pred vhodom stavbe SMELT, ureditev okrog poslovne stolpnice BTC City, ureditev ob poslovnem centru Langusova ...

Slika 75: Vstopna ploščad Leka kot tipičen predstavnik odprte površine pred poslovno stavbo izven mestnega središča z reprezentančno ureditvijo formalne oz. vizualne narave

6 IZBOR IN PREDLOG ZA UREDITEV IZBRANEGA OBMOČJA

V zadnjem delu diplomske naloge je ponujena rešitev za ureditev enega izmed 25 obravnavanih primerov iz vzorca. Zaradi potenciala za razvoj v živahno javno površino in, po analizi sodeč, tipične strukture praznega in neizkoriščenega parterja je bil izbran primer okolice sedeža Telekoma. Območje obdelave se razteza med Cigaletovo, Pražakovo, Slovensko in Trgom osvobodilne fronte. Zelo jasna in opazna je delitev na dva dela – prvi je vstopno dvorišče v stavbe podjetja nad iztekom Cigaletove ulice, drugi pa večji trg ob križišču Slovenske ceste in Tivolske oz. Trga OF. Sedež podjetja se nahaja v več stavbah: bivše stolpnice PTT (a), Miheličeve telefonske centrale (b) in stavbe ob Pražakovi (c) - vhodi so označeni na sliki 76. V objektu južno od stolpnice se nahaja poštna enota.

Slika 76: Prikaz umestitve obravnavanega območja sedeža Telekoma

Prav obravnavano območje je nedavno postalo predmet dveh urbanističnih in arhitekturnih natečajev za t.i. Severna mestna vrata³. Oba natečaja predvidevata pozidavo območja, sledeča rešitev pa temu ponuja alternativo. Območje namreč leži v gosto pozidanem delu Ljubljane, v bližini je predvidena tudi gradnja novega potniškega centra. Z ohranitvijo nepozidanega prostora pred Telekomovo stolpnico bi severni vstopni del v Ljubljano lahko pridobil zanimivo odprto površino, ki bi mnogim uporabnikom in obiskovalcem nudila zatočišče in razvedrilo. Cilj zadane oblikovalske naloge je torej zasnovati atraktiven prostor, ki bo kazal na specifično moderno identiteto podjetja Telekom in hkrati privabljal številne obiskovalce oz. uporabnike, ki se v tem območju zaradi mnogih javnih programov v bližini že nahajajo.

Na spletni strani družbe Telekom lahko preberemo zastavljeno poslanstvo, ki vodi podjetje k nadaljnjemu razvoju: "Prvi ponujamo najsodobnejšo uporabniško izkušnjo komuniciranja. Naše rešitve odlikuje prvovrstna kakovost, zanesljivost in varnost. Mi povezujemo zabavne, inovativne in poslovne vsebine, ki našim uporabnikom bogatijo življenje. Ljudem omogočamo zbliževanje, osebno komuniciranje in timsko delo. Naši uporabniki se pogovarjajo, se smejejo, pišejo - komunicirajo - s komerkoli in kadarkoli - so prvi. Delamo v stimulativnem, navdušujočem okolju, polnem izzivov. V timskem delu najdemo veselje, vodenje in navdih, biti prvi. Kot prvi ustvarjamo vrednost za nas, naše uporabnike, partnerje in lastnike" (Telekom, 2008).

Ključne besede iz zapisane vizije, ki so postale tudi vodilo oblikovanja, so: zabavno, inovativno, poslovno, stimulatивно, navdušujoče, zbliževanje in komuniciranje. Podjetje Telekom se ukvarja s telekomunikacijami, zato kot osnovni likovni element ponujene

3

1. natečaj: Severna mestna vrata - Bavarski dvor,

Javni, odprti, projektni urbanistični in arhitekturni natečaj za izbiro strokovno najprimernejše rešitve za urbanistično in programsko rešitev območje vzhodno in zahodno od Slovenske ceste (vzhodni del območja CO2/1 in zahodni del območja CO2/2 Bavarski dvor) in arhitekturno rešitev poslovnega objekta na zahodni strani Slovenske ceste, razpisovalec: Bavarski dvor d.o.o., Immorent d.o.o. in Mestna občina Ljubljana v sodelovanju z Zbornico za arhitekturo in prostor Slovenije

2. natečaj: Severna mestna vrata - Bavarski dvor (vzhodna stran)

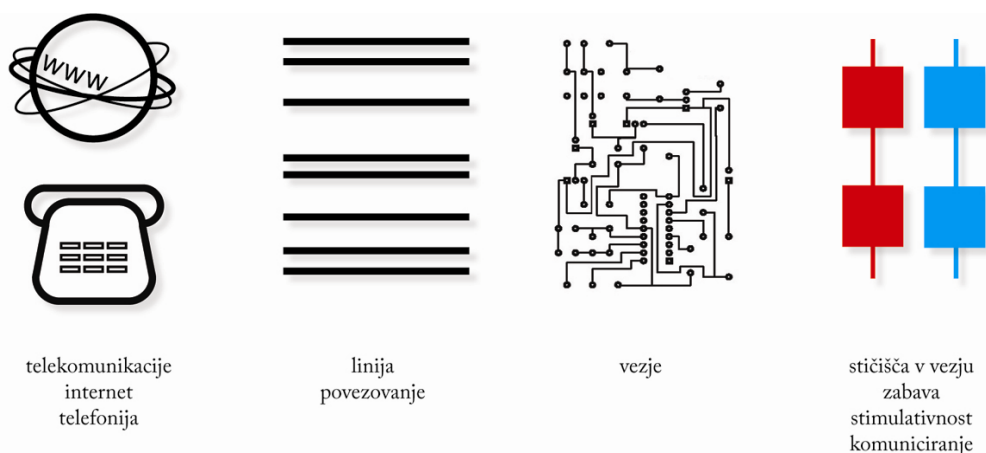
Javni, odprti, vabljeni, mednarodni, projektni, arhitekturni natečaj za izbiro strokovno najprimernejše rešitve poslovnega objekta SEVERNA MESTNA VRATA - BAVARSKI DVOR v Ljubljani (vzhodna stran), razpisovalec: Immorent Ljubljana d.o.o. v sodelovanju z Zbornico za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS, 2008)

končne zasnove predlagam linijo, ki naj bi ponazarjala povezovanje. Linijski elementi se pojavljajo v različnih plasteh zasnove. Prvo plast predstavljajo linije v tlaku; drugo plast pasovi trate in visokih trav, ki členijo prostor in vanj vnašajo naravne prvine; tretjo plast krošnje dreves, ki mečejo senco na prostor in dajejo uporabnikom zavetje; četrto plast tvorijo privlačni vodni elementi, peto plast svetlobni trakovi v tleh in šesto plast barvna vozlišča.

Svetlobni trakovi in vozlišča, ki skupaj povzemajo obliko elektronskega vezja, tvorijo programsko osnovo celotnega območja. Zanj sta bili v skladu s celotno grafično podobo podjetja Telekom izbrani modra in rdeča. Modra vozlišča predstavljajo zatočišče za pasivno zadrževanje v prostoru (posedanje, opazovanje ipd.) in prevzemajo vlogo klopi, rdeča vozlišča pa dajejo prostor različnim zabavnim in interaktivnim dejavnostim, ki se lahko skozi čas tudi spreminjajo in zato v tlorisu niso dokončno specificirana (npr. terminali za fotografiranje in pošiljanje elektronskih razglednic, videoigrice, info točke, razstavnici panoji o dejavnostih podjetja, WiFi postaje, mini telefoni, kjer se uporabniki na različnih koncih trga lahko pogovarjajo med sabo s pomočjo preprostega igrala ...).

Vstopno dvorišče med vhodi v Telekomove stavbe je urejeno minimalistično. Iz trga se nadaljuje vzorec linij v tlaku, na začetku in na koncu svetlobnega traku v tleh stojita rdeči informacijski tabli, ki z napisi usmerjata obiskovalce mimo linije pozdravnih vodomotov do vhodnega dela v poslopja.

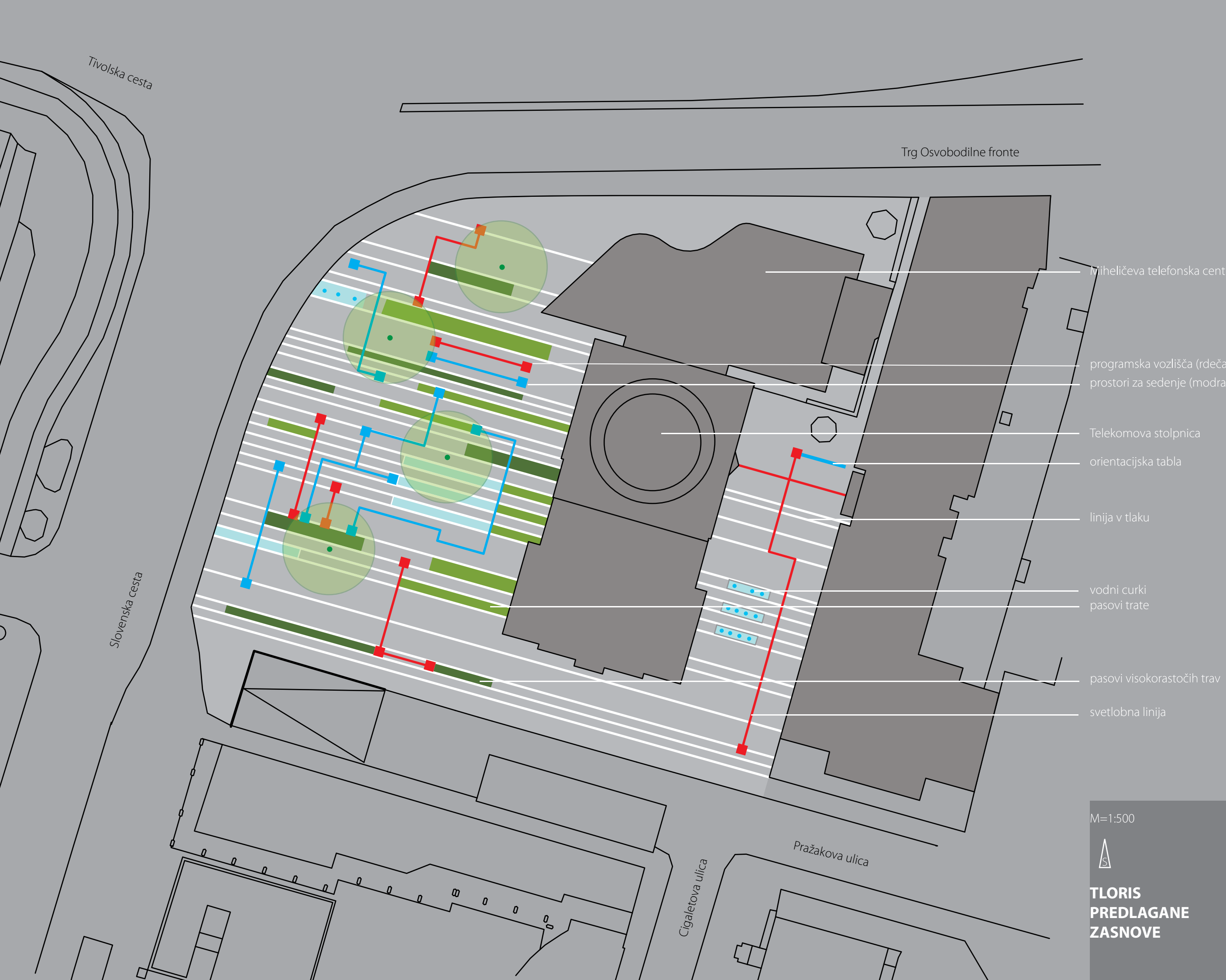
Opisana rešitev seveda predvideva umik vseh parkirnih mest s površine parterja. Možna je ureditev podzemne garaže pod celotnim območjem večjega dela (trga) z uvozom iz Pražakove ulice.

Slika 77: Koncept predlagane rešitve za ureditev okolice sedeža Telekoma

Na koncu je treba poudariti še, da predlagana rešitev ni reprezentančna v klasičnem smislu. Kot je bilo v diplomski nalogi že večkrat omenjeno, se reprezentativnost odprtih površin pred poslovnimi stavbami lahko kaže na različne načine. Želja ob izdelavi končne rešitve je bila ustvariti značilen Telekomov trg, ki tako obiskovalce kot zaposlene pritegne s stimulatивно vsebino in obliko.

Sledi grafični prikaz predlagane rešitve:

OBSTOJEČA SITUACIJA

Na obravnavanem trgu med Telekomovo stolpnico in križiščem Slovenske s Tivolsko cesto leži veliko peščno parkirišče, ki je vzdolž cestnega roba obdano z nizom evropskih zastav in kovinskimi pregradami v obliki listov. Površina vstopnega dvorišča nad iztekom Cigaletove ulice je asfaltirana, vendar prav tako namenjena parkiranju.

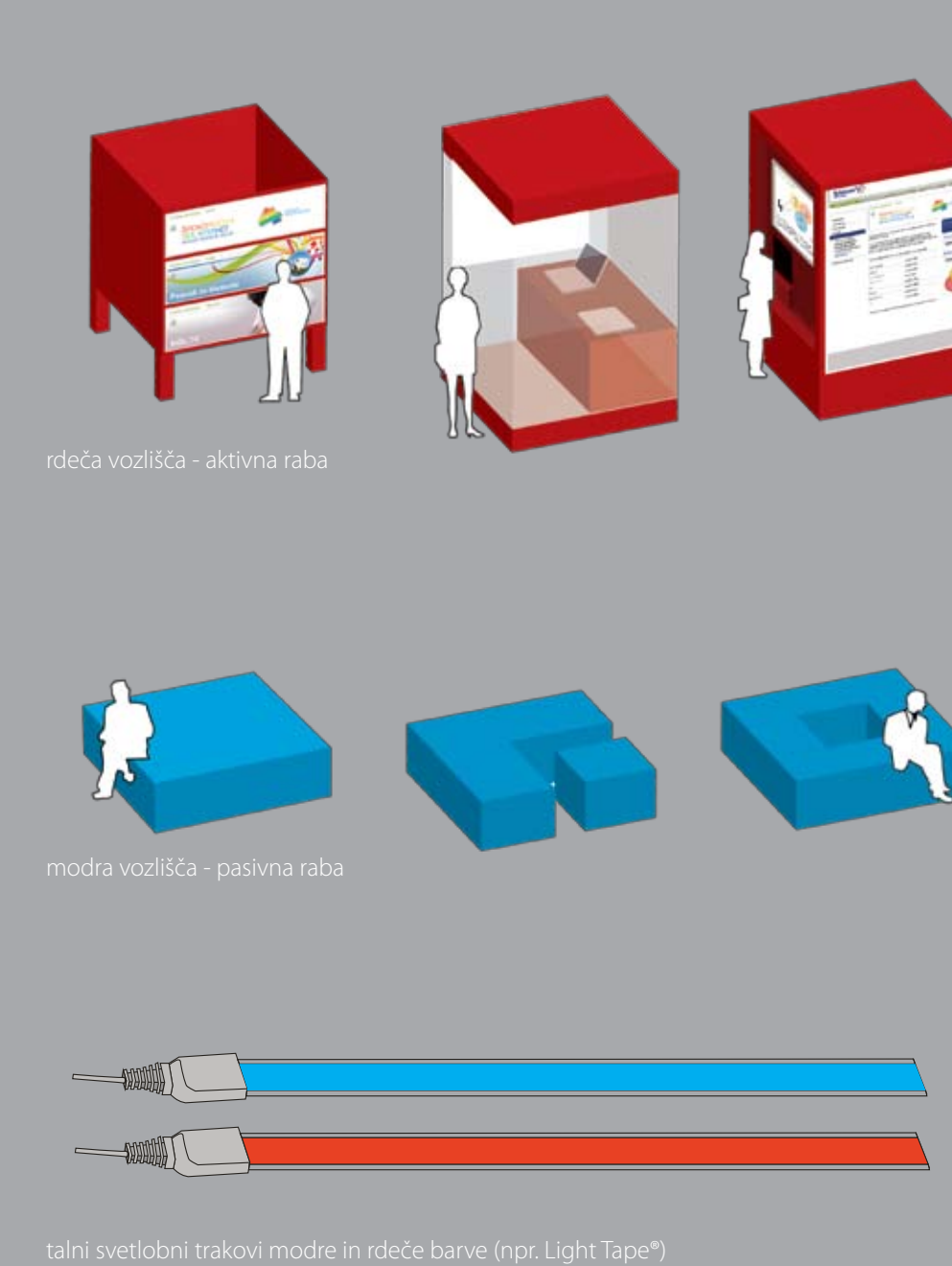
RAZLIČNE PLASTI PREDLAGANE ZASNOVE

Predlagano zasnovu sestavlja več različnih plasti:

1. plast osnovnih linij v tlaku
2. plast osvetlitvenih trakov
3. plast pasov trate in visokih trav
4. plast programskih vozlišč
5. plast vodnih motivov
6. plast dreves

UPORABNIKI IN PROGRAMSKA VOZLIŠČA V ZASNOVI

Svetlobni trakovi in vozlišča skupaj povzemajo obliko elektronskega vezja in predstavljajo programsko ogrodje celotnega območja.

Rdeča vozlišča večjih dimenzij (širina 1,5 m; dolžina 1,5 m; višina 2,5 m) so namenjena zabavnim in interaktivnim dejavnostim. Lahko so oblikovana različno - npr. kot kubusni razstavni panoji, zaprti prostori za delo z računalnikom, postaje z zasloni ipd.

Modra vozlišča (širina 1,5 m; dolžina 1,5 m; višina 0,45 m) prevzemajo vlogo klopi oz. prostorov za posedanje. Njihova oblika ravno tako lahko variira, kot je predstavljeno na zgornji shemi.

PROSTORSKI PRIKAZI PREDLAGANE ZASNOVE

Pogled iz JZ strani - iz Slovenske ceste proti Telekomovi stolpnici

Pogled iz sredine ureditve proti Slovenski cesti

Telekom Slovenije

predlog ureditve reprezentančne odprte površine
pred Telekomovo stolpnico v Ljubljani

7 ZAKLJUČEK

V diplomski nalogi so bili obravnavani reprezentančni odprti prostori pred poslovnimi stavbami. Ob besedi "reprezentančen" se nam večinoma porodi asociacija na monumentalne slavne ureditve odprtih prostorov, katerih nastanek pogojujejo specifične družbenozgodovinske razmere. S pomočjo splošnega pregleda in razčlenitvijo pojma reprezentančnosti v kontekstu poslovnih stavb in parterjev pred njimi sem skušala pokazati, da sodobna poslovna arhitektura v urbanih okoljih potrebuje drugačen pristop h krajinskemu oblikovanju.

"V najvišji meri posredovati lastnosti podjetja" pomeni upoštevati vizijo oz. sporočilo, ki ga podjetje želi posredovati javnosti. Ker se mnogo reprezentančnih parterjev pred podjetji nahaja v obljudenem urbanem okolju, se je potrebno zavedati, da lahko hitro pride do razkoraka med splošno poznanimi potrebami uporabnikov v javnih prostorih in željami investitorja po vizualno močni sporočilnosti. Menim, da bi se kot prostorski načrtovalci morali tovrstnih "pasti" zavedati in jih sprejemati kot izziv za usklajevanje različnih interesov. Javne odprte mestne površine sestavlja namreč subtilna mreža najrazličnejših prostorov s specifičnimi lastnostmi, kar vsako urbano okolje bogati in mu daje svoj značaj.

Z izvedeno analizo na primeru Ljubljane se je izkazalo, da stanje na tem področju ni najbolj zadovoljivo. Večina podjetij pri oblikovanju svojih paradnih odprtih površin še vedno ostaja na nivoju nedomiselnih in bledih zasnov, s skupimi neizrazitimi strukturnimi elementi. Mnoge izmed obravnavanih površin so celo prazne ali pa jih zasedajo vseprisotni parkirni prostori. S premišljenimi posegi vanje bi v Ljubljani lahko pridobili mnogo zanimivih javnih prostorov in omogočili uspešnim slovenskim podjetjem izkazati svoje dosežke tudi skozi stimulativen in atraktiven reprezentančni prostor.

8 POVZETEK

Naloga obravnava odprte reprezentančne prostore pred poslovnimi stavbami. Na podlagi predpostavke, da se le malo podjetij s sedeži v Ljubljani zaveda pomena kvalitetno urejenih odprtih površin pred svojimi poslovnimi stavbami, so privzete naslednje hipoteze: odprti reprezentančni prostor poslovnih stavb v urbanem okolju je poseben tip oblikovanega odprtega prostora z lastnimi oblikovnimi zakonitostmi, kakovostno in opazno urejanje odprtih reprezentančnih površin pred poslovnimi stavbami v Ljubljani je redko in ustrezno oblikovane odprte površine poslovnih stavb bi lahko v urbanem tkivu Ljubljane močno doprinesle k strukturi mestnih odprtih površin in njihovi vlogi med različnimi uporabniki.

V prvem delu same naloge sta s pomočjo primerov iz zgodovine in splošnega pregleda definirana glavna pojma poslovna stavba in reprezentančni prostor. Sledi splošna obravnava reprezentančnih poslovnih parterjev v kontekstu potreb uporabnika, kjer je predstavljena teza, da sodobni reprezentančni prostori ne smejo slediti klasičnim kanonom iz zgodovine, temveč morajo biti oblikovani z modernimi pristopi. Na oblikovanje obravnavanih prostorov vsekakor vpliva tudi prostorska umestitev stavbe in odprte površine. Naloga se osredotoča predvsem na ureditve v urbanih okoljih, ki s kakovostnimi in premišljenimi oblikovalskimi posegi postanejo pomemben del strukture javnih odprtih površin v mestu. Osrednji del naloge predstavlja analiza izbranega vzorca petindvajsetih ljubljanskih poslovnih stavb in njihovih odprtih prostorov. Na podlagi štirih skupin parametrov (lega in velikost, prostorska zgradbe, parkiranje, uporabniki v prostoru) so predstavljeni rezultati in razprava ob analizi izbranega vzorca.

V sklepnem delu je kot tipičen primer izpostavljen parter pred sedežem podjetja Telekom, za katerega je tudi predlagana rešitev ureditve zunanjih površin. Ker se podjetje Telekom ukvarja s telekomunikacijami, je kot osnovni likovni element ponujene končne zasnove predlagana linija, ki v obliki tiskanega vezja v prostoru ponazarja povezovanje. Linijski elementi se pojavljajo v šestih različnih plasteh zasnove (vzorec v tlaku, programske točke, osvetlitveni trakovi, pasovi trate in visokih trav, drevesa in vodni motivi) in skupaj tvorijo značilno 'telekomovski' prostor zabave, komunikacij, stimulativnosti in inovativnosti.

9 VIRI IN LITERATURA

9.1 CITIRANI VIRI

500 največjih po skupnih dohodkih. 2007. Kapital, 16, 418: 50 - 57

Atlas okolja. 2008. Agencija Republike Slovenije za okolje, LUZ d.o.o.

<http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/> (28. avg. 2008)

Carr S., Francis M., Rivlin L.G., Stone A.M. 1992. Public Space. Cambridge, Cambridge University Press: 400 str.

Drašler A. 2005. O krajini z risbo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Arhitekturni muzej: 75 str.

Frej, A. B. 2001. Business Park and Industrial Development Handbook. 2nd edition. Washington, D.C., ULI - Urban Land Institute: 309 str.

Gabrijelčič P., Kos D., Prelovšek A., Čargo E., Fikfak A., Lenart M., Čok G., Grujev M., Hudnik Š. 2001. Javni prostori: javni prostori kot ogrodje mesta in drugih naselij v Mestni občini Ljubljana: strokovna podlaga. Elaborat 4, Prostorska zasnova. Ljubljana, URBI, Urbanistični inštitut RS, Fakulteta za arhitekturo: 32 str.

Gazvoda D. 2008. "Plaza. Oblikovanje zelenih površin 1. Gradivo za predavanja." Ljubljana. Biotehniška fakulteta (osebni vir, sept. 2008)

Gehl J. 1987. Life Between Buildings: Using Public Space. New York, Van Nostrand Reinhold, 202 str.

Goličnik B. 2006. Vedenjski zemljevidi ljubljanskih trgov in parkov: Novi izzivi in pogledi na načrtovanje in urejanje prostora. Ljubljana, Urbanistični inštitut Republike Slovenije: 151 str.

IBM Plaza in Chicago. 2008. IBM.

http://www-03.ibm.com/ibm/history/exhibits/vintage/vintage_4506VV8010.html
(2.okt.2008)

Košir F. 1993. Zamisel mesta. Ljubljana, Slovenska matica: 398 str.

Lehrer A.U. 2007. Ali je za javni prostor še prostor? Mesta, ki se globalizirajo, in privatizacija javnega. V: O urbanizmu: kaj se dogaja s sodobnim mestom?. Čerpes I., Dešman M. (ur.). Ljubljana, Krtina: 211-219

Madanipour A. 2003. Public and Private Spaces of the City. New York in London, Routledge: 264 str.

Marcus C.C. 1997. People Places: Design Guidelines for Urban Open Space. 2nd edition. New York, J. Wiley & Sons: 367 str.

Mihelič M. 2002. Zgodnja industrijska arhitektura na Slovenskem: zgodovinski uvod, V Ljubljani. V: Zgodnja industrijska arhitektura na Slovenskem. Vodnik po arhitekturi. Prešeren D. (ur.). Ljubljana, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije: 5-26

Mihelič M. 2002. Stavbe v Ljubljani. V: Zgodnja industrijska arhitektura na Slovenskem. Vodnik po arhitekturi. Prešeren D. (ur.). Ljubljana, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije: 53-106

Nash E.P. 1999. Manhattan Skyscrapers. New York, Princeton Architectural Press: 175 str.

Ogrin D. 1993. Vrtna umetnost sveta: pregled svetovne dediščine. Ljubljana, Pudon EWO: str: 400 str.

Pevsner N. 1997. A History of Building Types. London, Thames and Hudson: 352 str.

Raymond S., Cunliffe R. 1997. Tomorrow's Office: Creating Effective and Humane Interiors. London, E & FN Spon: 200 str.

Sadar Vuga Arhitekti. 2008.

<http://www.sadarvuga.com/php/project.php?id=36> (28. sept. 2008)

Slovar slovenskega knjižnega jezika. 1995. 1. ponatis. Ljubljana, DZS: 1714 str.

Stoller E. 1999. The Seagram Building. New York, Princeton Architectural Press: 96 str.

Telekom. 2008.

http://www.telekom.si/podjetje/osebna_izkaznica/poslanstvo_in_vizija/

(15. okt. 2008)

Unetič I. 2007. Oblikovanje mestnega središča Ljubljane kot protokolarne prostora Republike Slovenije. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta: 115 str.

Vraničar Ž. 2007. Korporacijska znamka kot strateški vir. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede: 63 str.

U.S. General Services Administration, Public Buildings Service. 2007. Achieving Great Federal Public Spaces: A Property Manager's Guide. Washington, D.C. U.S. General Services Administration, Public Buildings Service, str: 110
http://www.pps.org/info/products/Books_Videos/property_managers_book
(28. sept. 2008)

ZAPS. 2008.

<http://www.arhiforum.si/> (28. sept. 2008)

9.2 DRUGI VIRI

Arhitekturni vodnik. 2008. Zavod Trajekt.

<http://www.arhitekturni-vodnik.org/> (28. sept. 2008)

Bernik S. 2004. Slovenska arhitektura dvajsetega stoletja. Ljubljana, Mestna galerija: 455 str.

Corbett N., 2004. Transforming Cities: Revival in the Square. London, RIBA Enterprises: 167 str.

Dowling G. 2001. Creating corporate reputations: Identity, Image, and Performance. New York, Oxford University Press: 299 str.

Društvo krajinskih arhitektov Slovenije. 2004. Zapisi v krajini: razstava Društva krajinskih arhitektov Slovenije. Ljubljana, Društvo krajinskih arhitektov Slovenije: 99 str.

Kayden, J.S. 2000. Privately Owned Public Space: The New York City Experience. New York, J. Wiley & Sons: 349 str.

Kurent T. 1970. Razvoj industrije in tovarn. Skripta za predmet industrijske zgradbe za študente arhitekture. Ljubljana, Univerza: 205 str.

ZAHVALE

Na koncu bi se iz vsega srca rada zahvalila

staršem za pomoč in vedno dobronamerno skrb za dokončanje mojega študija,

mentorju prof. Davorju Gazvodi, ki je s koristnimi napotki budno spremljal nastajanje
mojega diplomskega dela in skrbel, da sem se pri pisanju vseskozi izogibala izbiri lažjih
poti,

Špeli, Neji, Nini in Ani za neusahljiv vir prijateljskega navdiha kjer koli in kadar koli,

Sari, Gregorju in ostali nepozabni ekipi International Students' Life Science Conference, ki
je kriva, da je diploma prišla z enoletno zamudo (mi že vemo ...),

Tanji, moji strokovni in duhovni gurujki, za vsako pivo in debato v Cheju,

Martini za cimerske spodbudne besede, ko se je zdelo, da ne gre več naprej,

Marku za večerna balkonska druženja in zdravilna iskanja življenjskih filozofij,

Barbari in Klemnu za pomoč pri lovljenju tiskarskih škratov in prevajanju,

Pimpam za šest let prijetno poučnega skupnega dela in čvekanja

in mojemu Dariu za vse objeme in podporo v preteklih dnevih.

PRILOGA A

Seznam okrajšav za prilogo B

1	JP Vo-Ka	ureditev pred JP Vodovod – Kanalizacija d.o.o.
2	Mercator	ureditev pred Mercatorjevo stolpnico
3	Stekl. dvor	ureditev med dvojčkom Stekleni dvor
4	WTC/SM	tlakovana ploščad med stolpnico WTC in stavbo SMELT
5	SMELT	ureditev pred vhodom stavbe SMELT
6	ACH	ureditev pred poslovno stavbo ACH d.d.
7	Petrol	ureditev pred Petrolovo stolpnico
8	Sles	ploščad pred poslovnim centrom Slovenijales
9	Lesnina	ureditev pred poslovno stavbo Lesnine
10	Delo/IMP	ureditev med poslovnima stavbama Delo d.d. in IMP,
11	Mobitel	ureditev pred sedežem Mobitela
12	GZS	ureditev pred Gospodarsko zbornico Slovenije
13	BTCcity	ureditev okrog poslovne stolpnice BTC City
14	Zel tri	ureditev ob Zelenem trikotniku
15	Emona	ureditev ob stolpnici Emona
16	Megac	ureditev ob Megacenteru
17	Lek	reditev vstopne ploščadi sedeža podjetja Lek
18	Triglav	ureditev ob OE Ljubljana Zavarovalnice Triglav
19	S2/Euroc	ploščad pod stavbo Eurocenter in stolpnico S2
20	Na trgu	poslovno-trgovski kompleks Na trgu
21	Lev	ploščad za poslovno hišo Lev
22	Telekom	u pred sedežem Telekoma Slovenije
23	Metalka	ploščad pred poslovno stolpnico Metalke
24	NLB	ureditev pred sedežem NLB na Trgu republike
25	Langus	ureditev ob poslovnem centru Langusova

PRILOGA B

Tabelarni prikaz rezultatov analize posameznih parametrov

Lega odprtega prostora glede na stavbo

		pred	med	okrog
1	JP Vo-Ka	1		
2	Mercator	1		
3	Stekl. dvor		1	
4	WTC/SM		1	
5	SMELT			1
6	ACH	1		
7	Petrol		1	
8	Sles	1		
9	Lesnina	1		
10	Delo/IMP		1	
11	Mobitel	1		
12	GZS	1		
13	BTCcity	1		
14	Zel tri	1		
15	Emona			1
16	Megac			1
17	Lek	1		
18	Triglav	1		
19	S2/Euroc		1	
20	Na trgu		1	
21	Lev	1		
22	Telekom		1	
23	Metalka	1		
24	NLB	1		
25	Langus			1
	skupaj	14	7	4

Stik ureditve s cesto

		da	ne
JP Vo-Ka		1	
Mercator		1	
Stekl. dvor	1		
WTC/SM			1
SMELT	1		
ACH			1
Petrol	1		
Sles	1		
Lesnina	1		
Delo/IMP			1
Mobitel			1
GZS	1		
BTCcity	1		
Zel tri	1		
Emona	1		
Megac	1		
Lek			1
Triglav	1		
S2/Euroc	1		
Na trgu	1		
Lev			1
Telekom	1		
Metalka	1		
NLB			1
Langus	1		
skupaj		18	7

Vzpostavljane odnose z ureditvijo cestnega profila odnos

		da	ne	deloma
JP Vo-Ka			1	
Mercator				1
Stekl. dvor	1			
WTC/SM				
SMELT	1			
ACH				
Petrol		1		
Sles			1	
Lesnina				1
Delo/IMP				
Mobitel				
GZS	1			
BTCcity				1
Zel tri				1
Emona				1
Megac			1	
Lek				
Triglav	1			
S2/Euroc	1			
Na trgu	1			
Lev				
Telekom			1	
Metalka				1
NLB				
Langus				1
skupaj		6	5	7

Velikost odprtega prostora

		mala	srednja	velika	pribl. vrednost (m ²)
JP Vo-Ka		1			500
Mercator		1			850
Stekl. dvor				1	2200
WTC/SM			1		1600
SMELT				1	2700
ACH		1			1000
Petrol			1		1800
Sles				1	2700
Lesnina		1			1000
Delo/IMP			1		1200
Mobitel		1			1500
GZS			1		1900
BTCcity		1			1000
Zel tri		1			900
Emona			1		1300
Megac			1		1100
Lek		1			1000
Triglav			1		1400
S2/Euroc		1			650
Na trgu			1		1500
Lev		1			600
Telekom		1			900
Metalka			1		1100
NLB			1		2000
Langus			1		1200
skupaj		11	11	3	33600

Elementi v strukturi prostora

		zastave	luči	vzorci, v tlaku	grmovnice -korita	drevo	grmovnice -tla	zidci	stopnice	trata	nadstrešek	stebrički	skulptura	drevo red	tabla z imenom	fontana	klopi	cvetje- tla	relief	cvetje- korita	vodno zrcalo
1	JP Vo-Ka	1		1	1	1	1	1	1	1	1				1	1					
2	Mercator		1		1	1	1	1		1		1									
3	Stekl. dvor		1	1						1					1	1					
4	WTC/SM		1	1	1			1	1		1		1								1
5	SMELT					1	1		1		1		1								1
6	ACH	1	1	1	1	1	1		1				1		1				1		
7	Petrol	1	1	1		1	1	1						1		1	1				
8	Sles	1			1				1			1		1							
9	Lesnina	1	1	1	1	1	1	1					1	1				1			
10	Delo/IMP	1	1	1	1	1	1		1			1									
11	Mobitel					1	1	1		1	1										
12	GZS	1	1	1			1								1						
13	BTCcity		1	1	1						1		1			1	1				
14	Zel tri	1		1	1					1	1	1		1							
15	Emona	1			1	1	1	1	1	1	1			1					1		
16	Megac	1	1		1					1				1						1	
17	Lek	1	1	1	1	1		1	1											1	
18	Triglav	1	1			1	1	1		1					1			1			
19	S2/Euroc	1	1	1				1	1		1										
20	Na trgu	1	1	1	1			1													
21	Lev		1									1									
22	Telekom	1			1	1						1					1				
23	Metalka	1		1																	
24	NILB	1	1	1	1	1		1	1				1				1				
25	Langus	1	1	1	1	1	1			1		1									
	skupaj	18	17	16	16	14	12	12	10	9	8	7	6	6	5	4	4	3	2	2	2

Vpliv parkirnih površin na reprezentančno ureditev

		da	ne
JP Vo-Ka			1
Mercator			1
Stekl. dvor			1
WTC/SM			1
SMELT			1
ACH		1	
Petrol		1	
Sles			1
Lesnina		1	
Delo/IMP		1	
Mobitel		1	
GZS			1
BTCcity		1	
Zel tri		1	
Emona		1	
Megac		1	
Lek			1
Triglav		1	
S2/Euroc			1
Na trgu			1
Lev			1
Telekom		1	
Metalka			1
NLB		1	
Langus		1	
skupaj		13	12

Možnost parkiranja

	ob	na	pred	ni v bližini
JP Vo-Ka	1			
Mercator			1	
Stekl. dvor				1
WTC/SM				1
SMELT				1
ACH	1		1	
Petrol		1	1	
Sles	1		1	
Lesnina			1	
Delo/IMP		1		
Mobitel			1	
GZS				1
BTCcity	1			
Zel tri	1	1		
Emona			1	
Megac	1	1	1	
Lek	1			
Triglav	1			
S2/Euroc				1
Na trgu				1
Lev				1
Telekom		1		
Metalka				1
NLB	1			
Langus	1			
skupaj	10	5	8	8

Kompozicijsko načelo

	simetrija	hierarhija	radialnost	ritem	mreža	brez vidnega reda	ni elementov
1 JP Vo-Ka					1		
2 Mercator	1						
3 Stekl. dvor	1						
4 WTC/SM					1		
5 SMELT	1						
6 ACH	1						
7 Petrol					1		
8 Sles							1
9 Lesnina	1						
10 Delo/IMP						1	
11 Mobitel					1		
12 GZS				1			
13 BTCcity	1						
14 Zel tri						1	
15 Emona	1						
16 Megac						1	
17 Lek			1				
18 Triglav	1						
19 S2/Euroc				1			
20 Na trgu					1		
21 Lev							1
22 Telekom							1
23 Metalka					1		
24 NLB					1		
25 Langus				1			
skupaj	8	0	1	3	7	3	3

Podzemne garaže oz. podhod pod
odprtim prostorom

	da	ne
1	JP Vo-Ka	1
2	Mercator	1
3	Stekl. dvor	1
4	WTC/SM	1
5	SMELT	1
6	ACH	1
7	Petrol	1
8	Sles	1
9	Lesnina	1
10	Delo/IMP	1
11	Mobitel	1
12	GZS	1
13	BTCcity	1
14	Zel tri	1
15	Emona	1
16	Megac	1
17	Lek	1
18	Triglav	1
19	S2/Euroc	1
20	Na trgu	1
21	Lev	1
22	Telekom	1
23	Metalka	1
24	NLB	1
25	Langus	1
	skupaj	13 12

Spodbujanje k uporabi

	da	ne
JP Vo-Ka		1
Mercator		1
Stekl. dvor		1
WTC/SM	1	
SMELT		1
ACH		1
Petrol		1
Sles		1
Lesnina		1
Delo/IMP		1
Mobitel		1
GZS		1
BTCcity	1	
Zel tri		1
Emona		1
Megac		1
Lek		1
Triglav		1
S2/Euroc		1
Na trgu		1
Lev		1
Telekom		1
Metalka		1
NLB	1	
Langus		1
skupaj	3	22

Gostinska ponudba

	ob	na	je ni
JP Vo-Ka	1		
Mercator	1		
Stekl. dvor		1	
WTC/SM		1	
SMELT			1
ACH			1
Petrol	1		
Sles			1
Lesnina			1
Delo/IMP	1		
Mobitel			1
GZS			1
BTCcity		1	
Zel tri			1
Emona			1
Megac		1	
Lek			1
Triglav			1
S2/Euroc		1	
Na trgu		1	
Lev	1		
Telekom			1
Metalka		1	
NLB			1
Langus	1		
skupaj	6	7	12

Javni programi v okolici

	da	Ne
JP Vo-Ka		1
Mercator	1	
Stekl. dvor	1	
WTC/SM	1	
SMELT		1
ACH		1
Petrol	1	
Sles	1	
Lesnina	1	
Delo/IMP		1
Mobitel		1
GZS		1
BTCcity	1	
Zel tri		1
Emona		1
Megac	1	
Lek		1
Triglav		1
S2/Euroc	1	
Na trgu	1	
Lev	1	
Telekom	1	
Metalka	1	
NLB	1	
Langus	1	
skupaj	15	10

Prisotnost drugih krajinskoarhitekturnih ureditev v poslovni stavbi

		brez	atrij	strešne ureditve
1	JP Vo-Ka	1		
2	Mercator		1	
3	Stekl. dvor			1
4	WTC/SM	1		
5	SMELT	1		
6	ACH	1		
7	Petrol	1		
8	Sles	1		
9	Lesnina	1		
10	Delo/IMP	1		
11	Mobitel		1	
12	GZS		1	
13	BTCity	1		
14	Zel tri		1	
15	Emona	1		
16	Megac	1		
17	Lek			1
18	Triglav	1		
19	S2/Euroc	1		
20	Na trgu	1		
21	Lev	1		
22	Telekom	1		
23	Metalka	1		
24	NLB		1	
25	Langus	1		
	skupaj	18	5	2

Vzdrževanje odprtega prostora

	dobro	slabo
JP Vo-Ka	1	
Mercator	1	
Stekl. dvor	1	
WTC/SM	1	
SMELT		1
ACH	1	
Petrol		1
Sles		1
Lesnina	1	
Delo/IMP		1
Mobitel	1	
GZS	1	
BTCity	1	
Zel tri	1	
Emona	1	
Megac	1	
Lek	1	
Triglav	1	
S2/Euroc	1	
Na trgu	1	
Lev	1	
Telekom	1	
Metalka		1
NLB	1	
Langus	1	
skupaj	20	5

Preglednost in jasno nakazovanje vhoda

	dobro	slabo	deloma
JP Vo-Ka	1		
Mercator			1
Stekl. dvor			1
WTC/SM			1
SMELT	1		
ACH	1		
Petrol		1	
Sles			1
Lesnina	1		
Delo/IMP		1	
Mobitel	1		
GZS	1		
BTCity	1		
Zel tri	1		
Emona	1		
Megac		1	
Lek	1		
Triglav	1		
S2/Euroc			1
Na trgu			1
Lev		1	
Telekom		1	
Metalka			1
NLB	1		
Langus	1		
skupaj	13	5	7

PRILOGA C

Popisni list

ime podjetja			
naslov:		zap. št.	
1. Lega in velikost	2. Prostorska zgradba	3. Parkiranje	4. Uporabniki
Lega glede na stavbo ☐ pred ☐ med ☐ okrog	Strukturni elementi 1. Krajinski elementi ☐ drevo ☐ drevored ☐ trata ☐ variacije relifa ☐ trajnice v koritih ☐ trajnice v gredah, ☐ cvetje v koritih ☐ cvetlične grede ☐ fontana ☐ vodno zrcalo	Možnost parkiranja ☐ ob ☐ na ☐ pred ☐ ni v bližini	Prostor spodbuja k uporabi ☐ da ☐ ne
Stik s cesto ☐ da ☐ ne	2. Arhitekturni elementi ☐ vzorci v tlaku ☐ zidci ☐ stopnice ☐ nadstrešek	Vpliv praktirnih površin ☐ da ☐ ne	Gostinska ponudba ☐ ob ☐ na ☐ je ni
Odnos s cesto ☐ da ☐ ne ☐ deloma	3. Oprema ☐ zastave ☐ luči ☐ stebrički ☐ skulptura ☐ tabla z imenom ☐ klopi	Podzemne garaže/podhodi ☐ da ☐ ne	Javni programi v okolici ☐ da ☐ ne
	Kompozicijsko načelo ☐ simetrija ☐ hierarhija ☐ radialnost ☐ ritem ☐ mreža ☐ brez reda ☐ ni elementov		Druge KA ureditve v stavbi ☐ atrij ☐ strešni vrt ☐ je ni
			Vzdrževanje prostora ☐ dobro ☐ slabo
			Preglednost vhoda ☐ dobra ☐ delna ☐ slaba